

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. De Comparatione authoritatis Papæ, & Concilij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

I T O A S T I M O T I

TRACTATUS PRIMVS

PRIMI TOMI

TOMAE DE VIO CAIETANI

CARDINALIS SANCTI SIXTI,

De comparatione authoritatis Papæ, & Concilij,
in Viginti octo capita diuifus.

S Y M M A R I A.

- 1 Quod Papa habeat supremam potestatem in ecclesia Dei.
- 2 Opiniones aliorum de comparatione potestatis Petri primi Papæ & Apostolorum.
- 3 Rationabilis sententia, quod Petro subiecti erant ceteri Apostoli.
- 4 Solutio obiectionum contra determinationem factam de Petri primatu super alios Apostolos.
- 5 Rationes tenentium quod ecclesia uniuersalis, seu concilium uniuersale habet potestatem supra Papam simpliciter, ita quod Papa est illis subiectus.
- 6 Quis sit sensus, quo questio de comparatione concilij & Papa vertitur in dubium.
- 7 Quod Papa est supra potestatem, & ecclesiam, & Concilij uniuersalis, ut distinguitur contra Papam.
- 8 Responso ad obiectiones sumptas ex authoritate Concilij Constantiensis, & Basiliensis.
- 9 Solutio reliquarum obiectionum contra authoritatem Papæ supra concilium factarum.
- 10 De noua quadam fictione, qua imaginantur aliqui concilium esse supra Papam.
- 11 Quod secluso Papa, non est in ecclesia Papatus supplementum, & sicut in regulante usum illius.
- 12 Quod secluso Papa, non est in ecclesia potestas legislatiua.
- 13 Quod secluso Papa, non est in ecclesia potestas applicatiua ecclesiastica potestatis ad personam, nisi in casu.
- 14 Solutio rationum contra Papam ex eo quod ecclesia est totum, & authoritas illius maior in sex.
- 15 Opinio aliorum, quod excluso Papa, in ecclesia est authoritas congregandi generale concilium.
- 16 Quomodo verificatur, quod generale concilium potest, aut non potest sine Papa congregari.
- 17 Initium comparationis potestatis ecclesie & Papæ in casu heresis, & primo de modo, quo papa propter crimen heresis subijcitur concilio, secundum unam opinionem.
- 18 De modo, quo Papa hereticus subijcitur concilio secundum aliam opinionem.
- 19 Examen illius propositionis, papa hereticus, est ipso facto priuatus Papatu.
- 20 Rationabilis sententia, quod papa factus hereticus subiectus potestati ministeriali ecclesie, & non authoritatiue super papam.
- 21 Discussio predictæ potestatis ministerialis depositiue papæ heretici.
- 22 Responso ad rationes & authoritates illatas in capitulo decimo septimo ad probandum quod papa hereticus est ipso facto depositus iure diuino.
- 23 Quomodo cum papa in heresim lapsus, parato corrigi, agendum est.
- 24 Opinio quod papa propter incorrigibilitatem in quocunque notorio crimine scandalizantem, ecclesiam subijcitur concilij potestati, ita quod potest ab eo deponi.
- 25 Discussio & determinatio ad quam legem spectet deter

- A minare casus, in quibus papa subest iudicio concilij.
- 26 Quod casus sint diuina lege statuti, ut possit Concilium papam deponere.
- 27 Responso ad obiectiones factas in c. 24. ad probandum, quod papa ex alio crimine, quam heresis, potest deponi ab ecclesia.
- 28 An in euentu aliquo, papa sine culpa sua subest ecclesie, ita quod possit deponi.

C A P V T I.

Quod Papa habeat supremam potestatem in ecclesia Dei.

IN TENDENS resolute comparare potestatem Papæ potestati ecclesie & Concilij uniuersalis, primo potestas papæ suo loco ponenda est, deinde comparabitur specialiter Apostolorum authoritati, post ecclesie & Concilij uniuersalis absolute, & deinceps in casibus, primo heresis, secundo incorrigibilitatis, & demum in euentibus, ut sic resolute habeatur & simpliciter, & secundum quid. Et intendo pro solis uiris doctis absque vlla passione rationabilia tantum dicere, sub iudicio tamen sacrosanctæ Romanæ ecclesie.

Et ne quis puret ponere me falcem in alienam messem, premitto, quod quia authoritas papæ immediate est a Deo, & reuelata in sacra Scriptura, & authoritas ecclesie uniuersalis immediate dicitur esse a Deo, ut Constantiense Concilium declarauit, ideo materia ista, primo & principaliter & theologorum, quorum est sacram Scripturam est diuina opera scrutari. Secundario autem, in quantum scilicet est in sacris canonibus declarata, ad Canonistas spectat. propter quod grauiter errant in hac re, Canonistis primo deferentes: Oportet ergo virum docilem utrosque theologos & Canonistas, in re hac perspicere, & in suo quemque loco honorando theologie primatum dare, ut potest quæ ex propriis potest hoc determinare. Canonicum autem ius non nisi ad theologiam recurrat authoritatem, scilicet sacre scripturæ, quæ uera theologia est.

EA primo igitur inchoando dicimus, quod certa est ista propositio, papa habet supremam potestatem in ecclesia Dei. fundaturque super institutione Iesu Christi, Matt. 16. & Io. ult. Saluator siquidem noster, & rex regum & Dominus dominantium, quamuis potuisset Christianam Rempublicam in terris diuersis modis regendam disponere, uoluit tamen & statuit, ut non populare, non diuinitum, non potentum, non optimatum multorum, aut paucorum esset regimen, sed vnus tantum, promittens soli petro, Matthæi decimo sexto, Tibi

Opusc. Caiet. A dabo

dabo claves, &c. & eidem soli promissionem exhibens, curam omnium orbium suarum committens. Io. ult. Pasce oues meas. Comparatiua siquidem in interrogatio, aqua sermo incepit dicens Simon Io. diligis me plus his; conuincit etiam proteruos, quod Petro ut distincto ab Apostolis presentibus, ad quos refertur comparatio, & non in persona eorum loquebatur dominus. Et hic textus sufficere deberet, quoniam tunc factus est Petrus pastor vniuersalis, dum dictum est in presenti, Pasce oues meas, non has vel illas, sed indistincte, ut omnes comprehenderet, ut Gre. notat. Non desunt tamen glossae Chrysostomi dicentis ibidem, prateriens alios, Petro loquitur, prepositus loco mei esto, & caput fratrum tuorum, & Theophili dicentis quod commisionem omnium mundi Petro commendat, non alii. Et Leo papa in cap. ita dominus, dist. 10. & in 6. de electione, cap. fundamenta, dicit, Ita Dominus muneris sacramentum ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret, ut ab ipso a quasi quodam capite dona sua, velut in corpus omne diffunderet. Et merito, inquit diuus Tho. in 4. contra Gentiles c. 26. sic Saluator noster instituit, quia regimen ecclesie est optime ordinatum, optimum autem regimen est vnius: quod ex fine regiminis apparet: est enim finis pax, que in vnitatis consistit, & constat quod melius est causa vnitatis vna quam multi, qui non nisi ut in vnum venientes, eam causant: est ergo ecclesie regimen institutum, ut vnus solus praelet vniuersae Reipublice. Et tu ualde notabis assumptum, scilicet quod Iesus Christus instituit tale regimen, ut claudas ora opponenti de regali regimine instituto a Senatu, seu populo libero: non enim ecclesia, aut populus Christianus, aut concilium aliquod vniuersale, sed Christus ipse, qui uiuit & regnat instituit tale regimen sic, ut Petrus non ecclesie, sed Iesu christi vicarius esset, ut ex concilio Lugdunensi in c. Vbi periculum. de electionibus, lib. 6. patet, vbi papa dicitur Iesu Christi vicarius. Et in cap. Quamuis, distinctione 21. Pelagius papa dicit: Sancta Romana ecclesia Catholica & Apostolica nullis synodis constituitur ceteris ecclesiis praelata est, sed euangelica voce Domini & saluatoris, primatum obrinuit. Afferuntur quoque in dicto capitulo contra Gentiles, multe ad hoc propositum rationes, de primatu papae & de necessitate eiusdem ultra Iesum Christum in caelis, quas poteris ibi uidere. Firmatur autem asserta propositio autoritate Martini Quinti in concilio constantiensi, ubi definita est, ut patet, in bulla condensationis Ioannis V. uiceliff. In concilio quoque Oecumenico florentino, sub Eugenio: Quarto (vbi vnio Graecorum & Armenorum cum Romana ecclesia facta est) habentur haec verba, Diffinimus sanctam apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum orbem tenere primatum, & ipsum Romanum pontificem successorem esse beati petri principis apostolorum, & verum christi vicarium, totiusque ecclesie caput, & omnium christianorum patrem ac doctorem existere, & ipsi in beato petro pasce, & regendi & gubernandi vniuersalem ecclesiam, a Domino nostro Iesu christo plenam potestatem traditam esse.

Haec ibi ex quibus patet propositionem dictam non solum esse veram, sed contrariam esse erroneam, ut etiam Sanctus Thomas in tractatu contra errores Graecorum, capitulo sexagesimo quinto, & tribus sequentibus, tangit, & pertinet ad errores

F Ioannis Huss, damnatos in concilio Constantiensi, a Martino Quinto.

CAPVT II.

Opiniones aliorum de comparatione potestatis Primi Papae & Apostolorum.

Quamuis autem papa potestas Petro Apostolo primum collata, ostensa sit suprema, non desunt tamen, qui Apostolos reliquos pariter potestatem accepisse a Christo arguant. Et ut veritas clarius elucescat, scito quod in hac re duo dubia inuoluuntur, que si separentur, perspicuum magis sortientur veritatem. Alterum dubium est de equalitate potestatis Petri & aliorum Apostolorum. Alterum, de modo habendi potestatem; an scilicet omnes immediate habuerint eam a Iesu Christo, an solus Petrus immediate a Christo, alii vero ab eodem mediante Petro.

Et quo ad utrumque dubium, duae sunt opiniones extremae. Prima est dicentium, quod omnes Apostoli pariter potestatem a Iesu Christo immediate habuerunt. Et hi utrumque simul multipliciter probant ex Sacra scriptura. Primo ex eo, quod Matth. 18. Saluator omnibus Apostolis replicauit soli petro dixerat in cap. decimo sexto ait enim: Quaecumque solueritis super terram &c. Et uerbum illud Ioan. ult. dictum petro: pasce oues meas, omnibus Apostolis in sententia dictum est, quoniam pasceret tripliciter fit, doctrina, vita, & correctione. Haec autem omnia omnibus dicta sunt apostolis. Primum, Matth. ultimo: Docete omnes gentes. Secundum, Matth. 3. Vos estis lux mundi, sic luceat lex uestra coram hominibus &c. Tertium Ioan. ultimo, & quorum remiseritis peccata &c. Secundo ex 2. ca. ad Galat. vbi Paulus dicit, quod Hierosolymis Petrus & alii Apostoli nihil sibi contulerunt, nec doctrina, nec potestatis, ibidem bis habet Sanctus Thomas, sed dederunt ei dexteram societatis, & quod in Antiochia resitit petro in faciem, quia reprehensibilis erat. Haec enim, non sunt inter superiores, & subditos, sed potius inter socios. In actibus apostolorum, octauo cap. legimus, quod Apostoli miserunt petrum & Ioannem in Samariam. Constat autem, quod maior non est qui mittitur, mittente, iuxta illud: Non est seruus maior Domino suo, nec apostolus maior eo, qui misit illum, Ioan. decimo tertio. Et confirmatur hoc auctoritate sanctorum Canonum. Primo Anacleti papae, distinct. vigesima secunda, cap. 1. In nouo. Ceteri Apostoli, inquit, cum beato petro pari consortio praelati, & honore & potestatem acceperunt. Secundo Cypriani in cap. Loquitur Dominus, uigesima quarta, quaestio. prima. Hoc ceteri Apostoli erant quod petrus fuit, pari consortio praelati & honoris & potestatis. Tertio, Hieronymus super epistolam ad Galatas, & habetur secunda quaestione septima. Canone Paulus. Paulus Petrum reprehendit, quod non auderet, nisi se non imparum sciret.

Alter extrema opinio est discordantium in utroque, & dicentium, quod nec pariter potestatem, nec immediate a Iesu Christo omnes Apostoli acceperunt potestatem, sed solus petrus immediate a Domino Iesu Christo potestatem accepit, & omnes eis subiecti fuerunt, ab ipso potestatem habentes. Et de modo quidem habendi potestatem, scilicet quod solus petrus habuit eam a Domino Iesu immediate, probant in communi quidem ex textu Anacleti, dist. 21. in nono. Petro primo Pontifi-

Pontificatus in ecclesia Christi datus est, in speciali autem quo ad potestatem ordinis, non sacerdotalis (hanc enim constat habuisse omnes immediate Christo in cena dicente: Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis, quo ad actum celebrandi missas, & post resurrectionem, quo ad actum absolvendi in sacro poenitentia, dicente. Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittentur eis, &c.) sed episcopalis, probatur ex consecratione Iacobi & Pauli, ac Barnabe. Iacobus enim ordinatus fuit archiepiscopus Hierosolymitanus a Petro, & Iacobo, & Ioanne, ut dicitur in Cano. Porro. dist. 66. Et Paulus & Barnabas ordinati ab alijs fuerunt. Dicitur enim. Actuum 13. Dixit spiritus sanctus, Segregate mihi Paulum & Barnabam, &c. Et subiungitur, Imponentes eis manus, dimiserunt, glossa, in modum ordinandorum, & in ea quod die dominico, dist. 75. Quo ad potestatem vero iurisdictionis (cum nullibi clarius appareat, quam Matth. 18. ubi Apostolis dicit Dominus Iesus: Quæcumque solueritis super terram, &c. probatur ex hoc, quod Christus soli Petro dixerat: Quodcumque solueris, &c. Matt. 16. Ex ipso, inquit, ordine promissionum inferunt, quod potestas ligandi & solvendi ordine quodam exhibenda erat, ut scilicet Petrum ad alios derivaretur, ut S. Th. in 4. contra Gentiles. ca. 76. & in 4. sentent. dist. 24. q. vlt. dicit. Afferitur quoque autoritas Leonis supra inducta ex Ca. ita dominus, dist. 19. clare dicentis, quod Christus hoc disposuit, ut ab ipso Petro quasi a quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet.

De æqualitate vero potestatis apostolorum qua tuor inuenio expositiones, sustinentes cum hoc Petri autoritate super omnes. Prima distinguit præter ordinis & iurisdictionis, & omnes dicit esse æquales in potestate ordinis, sicut omnes episcopi sunt æquales tali potestate. Petrus autem super omnes dicitur potestatem iurisdictionis. Secunda dicit, quod omnes apostoli fuerunt in potestate iurisdictionis pares, scilicet similes. Probatque in scriptura paritatem pro similitudine fumi, ex Leu. 8. Cauete ne vos similiter euomat, cum paria feceritis, glossa. i. simili. Tertia declarat (& est S. Th. in 2. 2. q. 33. art. 4. ad secundam) quod fuerunt pares aliquo modo quantum ad fidei defensionem. Inquit enim sic coram omnibus Paulus Petrum non reprehendisset, nisi aliquo modo par esset, quantum ad fidei defensionem. Quarta est eiusdem super epistolam ad Gal. 2. c. quod Apostoli fuerunt æquales, quantum ad executionem autoritatis. Air enim Apostolus, scilicet Paulus fuit par Petro in executione autoritatis, non autem in autoritate regiminis.

CAPVT III.

Rationabilis sententia, quod Petro subiecti erant ceteri Apostoli.

Allatis duabus extremis opinionibus, media mihi via incedendum occurrit, & dicendum, quod Apostoli inter se possunt comparari dupliciter. Primo, in quantum Apostoli, & sic omnes fuerunt æquales. Alio modo in quantum oues Christi, ab eo hic corporali conuersatione separata: & sic Petrus solus est pastor, & reliqui Apostoli oues sub illius cura. Sed quia non sufficit dicere, sed oportet declarare, & probare sic esse, ut dicimus, declaro primo dignitatem, & præteritatem apostolatæ: Scribitur in primis Luc. 9. c. quod conuocatis Iesus duodecim Apostolis, dedit illis virtutem & potestatem super omnia demonia, & ut languores curarent, & misit illos predicare regnum Dei, & sanare infirmos. Matt. quoque; vlt. legis, quod eisdem dominus dixit: Euntes in mundum vniuersum, docete omnes

gentes, baptizantes & docentes seruare omnia, que mandauimus vobis. In prima quoque epistola Pauli ad Cor. 12. c. legitur, quod Deus posuit in ecclesia primum Apostolos, ubi glossa interlinearis in verbo, primum, dicit dignitate & tempore. Et in verbo, apostolos, dicit, omnium ordinatores & iudices. In decret. di. 68. c. Quorum vice, dicitur ex Aug. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, patres missi sunt Apostoli, pro Apostolis filij nati sunt & constituti episcopi. Et in concilio Oecumenico Florentino sub Eugenio 4. inter documenta fidei de ministro confirmationis habentur hæc verba, hanc, scilicet confirmationem non nisi episcopus debet conferre: quia de solis Apostolis legitur (quorum vicem tenent episcopi) quod per manus impositionem spiritum sanctum dabant.

Diuis Th. super præallatis verbis ex prima epistola ad Cor. 12. c. dicit hæc verba, Maiores autem ministri in ecclesia sunt Apostoli, ad quorum officium tria pertinent. Quorum primum est autoritas gubernandi fidelem populum, quæ proprie pertinet ad officium apostolatæ: secundo facultas docendi: tertio potestas miracula faciendi ad confirmationem doctrinæ. Hæc ille. Et postquam subiunxit, quod tertium horum ordinatum fuit, & fuit ad primum, subdit, Deus posuit primum apostolos, quorum regimini commisit ecclesiam: et tripliciter probatur. Primo per illud Luc. 22. Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum. Secundo, per illud Apoc. 21. Murus ciuitatis hæc fundamenta duodecim & in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum.

Tertio, per illud ad Ro. 8. Nos ipsi primitias Spiritus habentes; maiori enim gradui maior datur gratia.

Ex istis omnibus facile est videre, quod apostoli, in quantum apostoli, habuerunt non solum potestatem ordinis: sed iurisdictionis. Autoritas enim gubernandi ecclesiam, quæ est apostolatæ propria, sine iurisdictionis potestate non est. Et si huic adiunxeris, quod non habuerunt apostolatam a Christo mediante Petro; sed immediate ab ipso Iesu Christo, iuxta illud Ioan. 20. Sicut misit me pater, & ego mitto vos, & Matt. 10. & Mar. 3. & Luc. 6. patet, quod ipse fecit eos apostolos. Et ad Gal. 1. Paulus probat se apostolum: quia neque ab hominibus, neque ab homine tam mittente,

quod docere est apostolus. Solues vtrumque dubium, scilicet de potestatis æqualitate, & de modo habendi, quod scilicet apostoli quantum ad apostolatæ autoritatem fuerunt æquales simpliciter, & quod hanc potestatem habuerunt a Iesu Christo immediate, sicut & apostolatam. Dixi autem simpliciter: quia secundum quod nihil prohibet, vnum apostolum habere apostolatam digniorem altero, ut Paulus alijs, iuxta glossa interlinearem ad Gal. 2. in verbo. Qui suscitauit eum a mortuis, dicentem in persona Pauli. Et ita dignius me constituit per immortalem Christum, quam alios per mortalem, & glossa marginali ex Aug. in li. Retractionum ex eadem radice. Propter quod D. Th. ibidem dicit, paulum ad dexteram, & petrum ad sinistram in bullis papalibus imprimi. Dignitas enim ista ex parte status vocantis: quia, scilicet immortalis, non facit vocatum apostolum maiorem simpliciter: sed quo ad hoc.

SI AVTEM consideremus, quod etiam ipsi apostoli oues erant Christi, a quo statutum est, ut sit vnum ouile, & unus pastor, sic Petrus statim factus pastor cui dictum est, pasce oues meas non has vel illas, & reliqui inueniuntur unius ouilis oues. In cuius signum Petrus statim factus pastor, curam lo. suscepit interrogans de eo. Hic autem quid, ut patet Ioan. vlti. Quomodo autem verificari possunt hæc duo simul, quod omnes apostoli fuerunt pares in autoritate

Opus. Caiet.

A 2 gu.

gubernandi ecclesiam, atque a Iesu Christo eam immediate habuerunt, & quod Petrus solus fuit institutus pastor uniuersalis ecclesiae, & maior autoritate super alios apostolos, ita quod ab ipso capite in totum ecclesiae corpus potestas deriuata est, difficile apparet prima fronte: sed si subtiliter cōtemplati fuerimus, uidebimus de facto omnia uera simul fuisse. Sciendum est namque, quod sicut in natura dupliciter aliqua fiunt, scilicet naturaliter, ut cum homo generat hominem, & infirmus ex uirtute naturae sanatur, & supernaturaliter, sicut cum homo creatus est a Deo, & infirmus miraculo sanatur, ita in ecclesia duplici quoque modo aliquid fit, scilicet ordinarie, ut cum seruato iuris ordine creatur episcopus, & de ipsa gratia a principe, ut si statim aliquis crearetur episcopus, ut de Ambrosio dicitur: Vtroque autem modo princeps noster Iesus Christus in primitiua ecclesia unus est, nam in institutione ecclesiastici regiminis ordinario iure perpetuo seruandi monarchicum, id est unius principatum instituit: & posuit Petrum caput unum totius corporis ecclesiae, a quo in omnes potestas iurisdictionis & ordinis ordinarie deriuaretur. Et hoc intendunt omnes sacri auctores, cum dependentia omnium a Petro doctrinam tradunt. In erogando uero ex speciali gratia, sicut prouenit Petrum in conferendo potestate ordinis (dum ipse Dominus per seipsum et alios apostolos fecit sacerdotes in ultima cena, & confessores post resurrectionem & sacramentum confirmationis in die Pentecostes) ita prouenit eundem in dando auctoritatem gubernandi, ordinandi, iudicandi ecclesiam, ut ex allatis patet auctoritatibus. Et quemadmodum nihil obstat maioritati ipsius Petri capitis, quod alii non habuerunt ab ipso potestate ordinis (quia hoc non fuit ex defectu potestatis in Petro, aut in exemptione aliorum ab ipso, sed ex prouentione superioris, quod prius dedit in subditis Petri ex gratia, quod ordinarie dandum erat eidem a Petro) ita et nihil officit excellentiae potestatis iurisdictionis Petri super omnes quod eius subditis saluator superior omnibus dedit illam potestatem ex gratia, quam a Petro per uiam ordinariam erant accepturi. Modus itaque uariis dandi & accipiendi potestatis clarificat ueritatem. In Petro. n. & a Petro iohannes ois ecclesiae potestatis, & deriuatur in totam ecclesiam uia ordinaria, & rursus aliqui Petro subditi plures potestates acceperunt a Christo immediate, quas a Petro accepturi erant, uia prouentionis gratiae. Et sic ecclesia una sub unico tantum capite, Petro scilicet & habet apostolos omnes, immediate a Christo potestatem ordinis & iurisdictionis habentes ex gratia proueniente, & habet Petrum solum caput apostolorum ceterorum, & omnium, a quo in apostolos aliquos, & in omnes ordinarie potestatis ordinis, & iurisdictionis deriuanda est. Sunt ergo simul uera quae aduersari sibi inuicem uidebantur.

Et ut clarius elucescant dicta, scito quinque esse differentias inter potestatem Petri & aliorum apostolorum. Prima est in modo dandi & accipiendi, quia Petro data est ordinarie, alii autem ex speciali gratia, ut explanatum est. Secunda est in officio (& sequitur ex prima) quod Petrus factus est uicarius generalis Iesu Christi, alii uero facti uelut legati, seu delegati eius, iuxta illud Pauli 2. ad Cor. 5. Legatione pro Christo fungimur, & ad eph. 4. Legatione fungor in catena ista. Et hoc ipsum apostoli nomen importat, a missione scriptum, quod est extenso uocabulo in praefatione dicantur uicarii. Tercia est in obiecto potestatis, quod aliorum potestas iurisdictionis non erat supra se inuicem, sed super alios: Petri uero potestas erat & super alios & super ipsos reliquos apostolos dicere sibi soli Christo,

pasce oves meas in quarum numero sine dubio erat Apostolus. Vbi Chrysostomus dicit in persona Christi ad Petrum: Loco mei prepositus esto, & caput fratrum tuorum. Quarta est in perpetuitate potestatis, quia aliorum potestas finienda erat cum uita eorum, quoniam data est eis personis propriis, pro solis personis propriis, & non pro eorum successoribus. Petri uero potestas usque ad consummationem saeculi perseverat, quia data est sibi in persona propria non solum pro seipso, sed omnibus successoribus suis, quod sancti doctores expriment sub aliis uerbis. dicendo, quod data est Petro in persona ecclesiae. Et ex hac differentia oritur, quod nullus est successor Iohannis aut Iacobi, nec etiam Pauli apostoli in auctoritate apostolatus uniuersalis gubernationis ecclesiae, sicut apostoli gubernabant ubique, sed tamen in potestate ordinis & regiminis unius certae ecclesiae succedunt episcopi sed solius Petri successor est, & dicitur papa, ut patet in allegatis superius. Quinta & ultima pro nunc est in ipsa essentia potestatis, quoniam auctoritas communiter apostolis data, ex uia apostolatus fuit uelut potentia executiua, nisi & a S. Th. uocata auctoritas gubernandi, gubernatio. n. executionem sonat. Auctoritas uero data soli Petro, quum factus est papa dicente Christo, Pasce oves meas, est potentia praecipua, & propria uocata a S. Th. auctoritas regiminis, pro quod dixit S. Th. Paulus fuit par Petro in executione, non in auctoritate regiminis, ad Gal. 2. & ad Cor. 12. ecclesiae regimen quod sonat executionem non auctoritatem regiminis, quod sonat imperium, committitur dicit Apostolus. Vnde & in praefatione non appellatur uicarius absolute, sed uicarius operis, dicente ecclesia ad Deum de apostolo. Quos operis tui uicarios, quasi diceret uicarios, ad executionem. Verum tamen quia unum pro alio quoniam ponitur potest, si et inueniret paritas in auctoritate regiminis, pie exponendum esset pro executiua potentia dedit. n. Saluator omnibus apostolis committere ut exequi possent in eis ad quos mittebant omnia quae poterat exequi Petrus pura instituire ecclesias & Episcopos docere, excommunicare, &c. Petro autem absolute dedit potestatem omnium. Et si Paulus aliquo modo, id est executive erat par Petro quantum ad defensionem fidei, ut ex Secunda secunda dicitur est. Et si non penetras differentiam hanc inter potestatem executiua & praecipua, uide illam in exemplo. Episcopi habent officium praedicandi & fratres predicatorum habent et officium praedicandi (cum ad hoc instituti sint) sed differenter, quia episcopi ex propria auctoritate hoc faciunt, fratres uero predicatorum auctoritate papae delegatae eis id officium hanc praedicationis exercendam potestatem. Sic. n. proportionaliter de potestate gubernandi ecclesiam in Petro & aliis apostolis fuit. certus. n. ex propria sui pontificatus officii auctoritate gubernabat, alii uero apostoli ex privilegio domini delegantis eis gubernationis officium. Nunc superest respondere obiectionibus in sequenti ca.

CAPVT IIII.

In quo soluuntur obiectiones contra determinationem sacram de Petri primatu super alios Apostolos.

VT autem ordinate satisfiat obiectionibus, primo, ad primo inductas obiectiones, & sic deinceps respondebitur.

Ad auctoritatem ergo ex Mat. 18. dicitur, quod in uerbis dictis Petro soli Ca. 16. & in uerbis dictis omnibus. c. 19. perspicenda sunt duo, sordido & potestatis data. Ordo fuit, quod prius Petro soli est dictum. Quodcunque solueris, deinde omnibus. et ex hoc ordine insinuat dominus ordinarium progressum potestatis soluedi & ligandi, quod. scilicet a Petro ad ceteros deriuanda

da est propter unitatem capitis & corporis ecclesie, ut ex autoritatibus Sancti Thomae allatis text. 4. contra Gent. & 4. Sen. apparet. Potestas data fuit, ut dictum est, ad gubernatium ecclesie potestatem pertinens, & aequalis modo dicto. Et ex hoc ostendit dominus, quod ipse ex gratuita praeuentione dare voluit Apost. Ambo igitur simul considerata ostendunt magis quod dicimus esse uerum.

Ad illud Ioannis ultimo, quamuis male probeatur, quod correctio iurisdictionalis sit commissio omnibus per illud: *Quorum remisistis peccata, quia haec uerba ad correctionem fori poenitentiae spectant, quia tunc potest probari per illud Mat. 18. Quaecumque solueritis, ubi saluator loquitur de exteriori iurisdictione, qua ecclesiam non audiens, sit ethnicus & publicanus, respondetur quod in ueritate Saluator illa uerba est quo ad sensum, Paece oues meas, soli Petro dixit, ut probatum est. Et si inuenitur aliqd simile commissum apostolis (puta pastorale officium) ut ex eodem fundamento dicatur, quod nulli commissum sunt oues Christi indistincte, ut comprehendantur omnes, nisi Petro: alijs uero commissum sunt oues determinate, saltem hac determinatione scilicet ab ipsis apostolis saltem Petro. Et propterea alij possunt dici delegati pastores. iuxta illud praefationis. Quos operis tui uicarios eidem contulisti fuisse pastores, quasi diceret, quod gregi tuo contulisti apostolos praefisse pastores, ut uicarios operis tui, id est, missos, ut uice tua ad executionem operis tui. Petrus autem creatus est pastor ouium Christi absolute & uniuersaliter, dicente Christo ipsi soli, Paece oues meas. Unde (ut unico uerbo dicatur) plus datum est per haec uerba Petro, quam per quaecumque, alia simul congregata ceteris, quia auctoritas regimini uniuersali simpliciter hic clauditur, quamuis totum pastorale officium executive concessum sit omnibus Apostolis.*

Ad auctoritatem ex 2. Ca. ad Gal. iam patet, quod nihil doctrinae, aut potestatis accepit Paulus a Petro, non ex defectu potestatis in Petro, sed ex praeuentione gratuita, qua a domino Iesu habuit potestatem & scientiam, ut ipsemet in 1. Ca. dixerat, Dexteras autem sacerdotis propter unitatem fidei, quam docebant, non solum loci, sed fratres in unitate fidei sumus, iuxta illud Matth. 23. Omnes uos fratres estis. Quomodo uero in faciem restitit, ut pariam declaratum est, quod de paritate in executione officii de sensu fidei intelligitur.

Ad illud uero, quod in Actibus Apostolorum Petrus & Ioannes multi sunt, facile patet ex Theolog. in 1. Sen. di. 15. Responso, quod non oportet mittentem esse maiorem missio. Et nihilominus in proposito missi dicuntur consilio uel amore, non auctoritate aliorum.

Ad auctoritates Anacleti, Cipriani, & Hieronymi iam patet quid dicendum ex fundamento iam posito. Vnde uir Doctus, quia non uagando, sed ex eadem radice omnia soluuntur, testimonium habes, quod doctrina haec uera est. Vero enim omnia consonant, & oportet ex quo quid est rei, oes difficultates proprias solueri, ut Philosophus dicit. 4. Phys. Ex eadem quoque radice patet de positione aliorum, quam recitauimus circa modum habendi potestatem a Christo immediate. Patet inquam de potestate ordinis, quod nihil refert, an dominus Iesus puenerit Petrum in faciendo oes apostolos episcopos (ut Gl. in Can. porro. di. 66. Sentire uidetur contra textum) an eos ordinados Petro relicquerit, ut pallegata sonant. Si enim Petro hoc dimisit, ordinariu progressum potestatis ordinis in

A statuto cursu non praeuenit, & si ipse ordinauit per seipsum, gratuita praeuentione, non reuocatione statuti ordinis hoc fecit. De potestate uero iurisdictionis, iam dictum est, quod gratuita praeuentione per seipsum eam omnibus exequendam dedit, qui in ordine dandi, seu promittendi, ordinariu progressum deriuationis illius ad alios per Petrum fore statuit, ut allatae auctoritates docent. Ex his omnibus clare liquet quod Petrus solus princeps caput & pastor est apostolorum, & quod ei subditi fuerunt apostoli, ut oues pastori, & quod ordinaria uia ab ipso potestatem sortiti erant ordinis & iurisdictionis, licet gratuita praeuentione potestatem iurisdictionis, executive aequali a Domino immediate habuerint, potestatem

B autem ordinis episcopalem immediate uel mediate, oes et a domino habuerunt aequali. Et si praedicta perspicaciter intuitus fueris, uidebis quod Petrus, licet apostolus & papa fuerit simpliciter maior ceteris. Linus tamen, Cletus, aut Clemens non sic se habebat ad Ioannem apostolum & euangelistam, qui uiebat, sed aliquo modo uicarius, & excedens, & excessus. Erant enim pares in potestate executive regimini ecclesiae pro quanto Ioannes poterat ex apostolatu exequi quicquid poterat papa. Erat papa excedens in auctoritate regimini, sicut de Petri auctoritate dictum est, quia illius erat successor, & Iesu Christi uicarius ipse, ad Ioannem erat & excessus in dignitate apostolatus,

C quia Ioannes erat apostolus, Linus autem, aut Clemens non. Et quia apostolis non papa condendi libros sacrae scripturae concessum est, dicente illi domino, quod Spiritus sanctus doceret eos omnia, & omnem ueritatem. Vnde Aug. de Consensu Euang. Lucas & Marcus scripserunt illo tempore, quo ab ipsis in carne manebat, apostolis probari meruerunt, id praeualuisset sententia Io. sententiae Clementis papae in doctrina fidei & morum, sicut modo praeualet euangelium Ioannis sententiae cuiuscumque papae, & totius ecclesiae. Nec obstat illud Aug. Euangelio non crederem, nisi me auctoritas ecclesiae admoneret, quia ipse Ioannes, & similiter quilibet apostolus ecclesiae erat Iesu Christi auctoritate, testate hoc ipso Ioanne, qui de seipso loquens. Ultimo dicit in persona ecclesiae, quod auctoritate Christi gerebat. Et scimus, quod uerum est testimonium eius. Ex quo namque constat apostolorum aliqui scripsisse ad doctrinam ecclesiae, ecclesiae auctoritatem habere.

Ex his autem patet quod duarum extremarum opinionum. scilicet dicentis, quod oes apostoli eodem modo sunt instituti a Christo uicarii sui, & dicentis, quod Christus immediate soli Petro dedit potestatem iurisdictionis, neutra uerum uera, quia uis ista secunda sit non reprobanda: sed exponenda. Media autem uia sola uera est, quae declarauimus. scilicet solus Petrus habuit uicariatum Iesu Christi, & solus immediate potestatem iurisdictionis ordinariae a Christo accepit, ita quod ab eo alij ordinario iure accepturi erant, & ei sunt subiecti: hoc enim modo verificatur secunda opinio. Et cum hoc Iesus Christus dominus iuris, praeueniendo delegauit ceteris parem in exequendo potestatem (ut dictum est) & hoc ueritatis habet prima opinio: Sequere ergo medium.

CAPVT V.

In quo ponuntur rationes tenentium quod ecclesia uniuersalis, seu concilium uniuersale habet potestatem supra papam simpliciter, ita quod papa est illi subditus.

E Xamina a comparatione potestatis papae ad Apostolos ratione sui apostolatus, comparanda modo est papae potestas ecclesiae uniuersalis, seu concilii uniuersalis potestati, nunc quidem absolute, postmodum, uero in euentibus & casibus, Opu. Caiet. A 3 bus,

bus, ut promissimus. Et quoniam opposita iuxta se posita magis elucescunt, asseram primo rationes primarias, in quibus consistit ius, quibus probatur papam subesse ecclesie seu concilii uniuersalis iudicio. Et ne contingat sepius ecclesiam & concilium iungere, pro eodem sumantur, quoniam non nisi sicut representans, & representatum distinguntur.

Fundant igitur hanc constitutionem dictam primo in actis concilii constantiensis sub Ioan. 23. Anno Dñi 1415. ubi in sessione habita die 6. mensis Aprilis sic legitur. Hæc sancta synodus declarat, quod ipsa in spiritu sancto legitime congregata, concilium generale faciens & ecclesiam catholicam representans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cuiuscumque status, vel dignitatis et si papalis existat obedire tenetur, in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis, & reformationem dicte ecclesie in capite, & in membris. Hæc ibi. Et subiungit aliud Decretum in hæc verba. Itæ de clarat, quod quicumque cuiuscumque conditionis, status, dignitatis, et si papalis, quod mandatis, statutis, seu ordinationibus, aut preceptis huius sacre Synodi, & cuiuscumque alterius concilii generalis legitime congregati super præmissis, seu ad ea pertinentibus factis vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit condignæ penitentia subiciat & debite puniatur, et ad alia iuris subsidia si opus fuerit, recurrendo. Hæc ibi. Ex quibus habentur tria. primo quod concilium uniuersale habet autoritatem a Iesu Christo immediate. Secundo, quod papa tenetur ei obedire. Tertio, quod ipsa synodus habet potestatem coactiuam supra papam, dum punitioni eum subicit.

Confirmaturque eadem sententia per concilium Basiliense celebratum anno Domini 1431. sub Eugenio 4. ubi resumpta sunt hæc decreta in sessione secunda & 18. Deinde in condemnatione errorum Ioannis Vuicleff. in eodem concilio Constantiensis sessione 8. & postmodum per Bullam Martini quinti, sacro approbante concilio firmata ibidem. Vbi inter alia sic damnat articulus iste. Non est de necessitate salutis credere Romanam ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias: error si per Romanam ecclesiam intelligat uniuersalem ecclesiam, aut concilium generale, aut pro quanto negare primatum summi Pontificis super alias ecclesias particulares. Hæc ibi. Ex qua condemnatione habetur, quod concilium uniuersale est suprema ecclesiarum, & consequenter est superior ecclesia Romana, quæ est una ecclesiarum. Et confirmatur hæc esse intentionem patrum: quia faciunt differentiam inter primatum concilii & summi pontificis, quoniam de concilio dicunt simpliciter, quod est suprema inter alias ecclesias. De summo uero pontifice dicunt, quod habet primatum respectu ecclesiarum particularium.

Fundant quoque hoc idem in euangelio & doctoribus. ex eo quod clauis regni cælorum, officium pastorale & potestas ligandi atque soluendi, ecclesie data sunt dupliciter, scilicet autoritative & finaliter. Et quod autoritative ecclesia ipsa hæc habeat, testatur in primis Matt. 18. c. ubi postquam Dominus dixerat: Dic ecclesie, & si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus, statim subdit: Amen dico uobis, quæcumque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo. Vbi manifeste ecclesie hæc contulit potestatem uniuersalem: ad hoc enim illa uerba subdidit Dominus (ut Hieronymus ibidem dicit cum Hilario) ne priuata autoritate reputaretur non audiens ecclesiam ethnicus & publicanus, sed diuina autoritate ecclesie collata.

Fundatur deinde Aug. super Io. (ut habetur 24. q. 1. Can. quodcumque.) ubi concluditur quod Petrus quoniam clauis accepit, ecclesiam sanctam significauit. Et rursus sermone 10. super Io. loquens de potestate ligandi & soluendi, dicit: Hoc Petrus cum omnibus tanquam personam gerens ipsius unitatis accepit. Et iterum in sermone Apostolorum Petri & Pauli, Petrus totius ecclesie gestabat personam: & propterea audire meruit, Tibi dabo clauis regni cælorum. Has enim clauis non ipse ut homo unum, sed ut unitas accepit ecclesiam. Et in libro de Agone Christiano. Non sine causa inter Apostolos ecclesie catholice personam iustineret Petrus. Huic enim ecclesie clauis datae sunt, cum Petro datae sunt. Et cum ei dicitur, ad omnes dicit, Amas me? Pasce oues meas.

Et confirmatur hoc ratione. Quia non minus iuris habet ecclesia clauibus ibi datis a Iesu Christo, quam in rebus: sed dominium rerum temporalium principaliter habet in ecclesia, cum etiam papa non sit dominus, sed dispensator rerum ecclesie, ut S. Th. dicit in 22. q. 100. ar. 1. ad septimum. ergo ecclesia principaliter habet clauis, quam papa. Et confirmatur hoc rursus. Quia, cum rectum sit iudex sui & obliqui, & ecclesia uniuersalis adeo sit recta, ut errare non possit (ut patet) papa autem errare possit etiam in fide (ut patet 40. d. ca. si papa) consequens est, quod ecclesia excellentius & prius habeat clauis, quam papa, immo quod habeat etiam, ut iudex papæ.

Quod autem finaliter ecclesie datae sint clauis, ut patet ex 2. ad Corinth. 13. potestatem mihi dominus dedit in edificationem, & non destructionem. Et S. Th. in Tract. contra impugnantes religionem, expresse tenet quod potestas iurisdictionis prelatorum est propter bonum subditorum: & propterea nulla iniuria fit prelo inferiori, puta episcopo, quoniam eximitur ab eo Abbas propter bonum ecclesie, ex quibus sequitur, quod papa est propter ecclesiam, & non e contra, & consequenter clauis papæ datae sunt propter ecclesiam finaliter.

Fundant & tertio idem super principiis naturaliter per se notis. Omne, inquit, totum est maius sua parte: ecclesia uniuersalis est totum, & papa pars: ergo ecclesia uniuersalis maior est, papa, processus bonus. Et maior est principium per se notum. Minor est Apostolus ad Ro. 12. Multi unum corpus sumus, singuli autem alterius membra & Hier. ad p. positum in c. Legim. di. 95. Si autoritas queritur, orbis maior est urbe.

Fundant demum hoc idem super hoc, quod ecclesia constituta est a Domino Iesu Christo iudex papæ in casu peccati: ut patet Math. 18. Si peccauerit in te frater tuus, &c. dic ecclesie, & si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Ex qua autoritate, licet loquatur in casu peccati, quia incipit. Si peccauerit, & propterea non spectet ad presens Cap. in quo comparatur papa ecclesie non in casu, sed absolute, uolunt tamen elicere etiam quod ecclesia sit absolute supra papam. Tum quia ordinarius iudex alicuius in puniendo est etiam ordinarius iudex illius absolute: tum quia iudex & lex non differunt nisi sicut animatum, & inanimatum, ut patet in th. Ad eandem autem legis autoritatem, cuius est vnus actus legis scilicet punire, spectant tres reliqui, scilicet imperare, vetare, & promittere. Ad eiusdem ergo iudicis ordinarii autoritatem spectabunt omnes iudicis actus, ad quem spectat punire. Et si cum ecclesia sit iudex ordinarius papæ in puniendo, sequitur quod erit simpliciter iudex eiusdem in imperando, uetando & per.

& permittendo, hi enim quatuor actus sunt legis, A
ut in 12. q. 92. ar. 2. habes a Diuo Thoma.

Et confirmatur hoc sacrorum autoritate Canonum 25. n. q. prima constat statuta, dicit Zozius Papa, Contra statuta Patrum concedere aliquid vel mutare, nec huius quidem secundis potest autoritas. Et in ca. 1. d. f. Prima salus est recte fidei regulam custodire, & a constitutis Patrum nullatenus deuiare. Ex quibus habetur, & quod Papa non est supra potestatem concilij, & quod ad primam salutem spectant statuta Patrum, non papa. Multa quoque in eadem causa & q. dicuntur ad hoc, que breuitatis causa omittuntur.

CAP. VI.

Quid sit sensus, quo questio de comparatione autoritatis Concilij & Papae vertitur in dubium.

A De uidentiam huius comparationis predeclaraudi sunt termini, quid nomine ecclesie, seu concilij uniuersalis intelligitur ne in uanum tota disputatio sit. Ecclesia uniuersalis duo significare potest in proposito, aut totum corpus ecclesiasticum constans ex omnibus membris, comprehendit etiam capite, i. papa, aut totum residuum corpus ecclesie distinctum contra caput, id est papam, concilium quoque uniuersale, aut sumitur cum capite, id est, papa vel personaliter, vel autoritate eius autorizatum, aut sine papa utroque modo. Et sic tres comparationes examinanda sunt.

Prima est inter papam & ecclesiam seu concilium sine capite, id est papa omnino. Secunda est inter papam & ecclesiam seu concilium cum capite personaliter. Tertia est inter papam & ecclesiam seu concilium autorizatum a papa.

Et quoniam omnes he comparationes supponunt papam esse caput ecclesie uniuersalis, & non solum singulorum membrorum, ut inimici ueritati glossant hoc primo monstratur. primo ex autoritate ipsius Constantiensis concilij ante & post electionem Martini 5. ut patet in sessione 15. eiusdem. & in bulla Martini 5. ubi datur propositio illa Ioannis Huis, Petrus nec est, nec fuit caput ecclesie sancte catholice. Et altera. Non est scintilla apparentis, quod oportet esse unum caput in spiritualibus regens ecclesiam, quod semper cum ipsa militante ecclesia conuersetur. Hic expressus damnatur, quod Petrus non fuit caput catholice ecclesie, catholica enim idem est, quod uniuersale. Et similiter damnatur quod non oportet esse prater Christum qui in celis est unum caput quod regat ecclesiam, conuersans cum ea, quod est papa, ut latius ostendit diuus Th. hac necessitatem in 4. Contra Gent. c. 76. Hier. quoque in li. de Ortu & Obitu sanctorum in nouo testamento, Petrus, inquit, in Christi ecclesia firmamentum est, Cephas corporis Christi principatus & caput est. Si Petrus est caput corpori Christi, ergo totius ecclesie collectiue, iuxta illud Apo. ad Ro. 12. Multi unum corpus sumus in Christo. Et 24. q. 1. rogamus uos, Marcellus papa expresse dicit, quod Petrus est caput totius ecclesie. Et in concilio Lugd. Grego. 10. ut habetur in c. ubi periculum, de elect. li. 6. papam uicarium Iesu Christi successorem, rectorem uniuersalis ecclesie, & directorem gregis dñici uocat. Ritus quoque Ro. ecclesie hēt ut cum papa se subscribit i aliqua uniuersalis negotij bulla, dicit sic: Ego N. catholice ecclesie episcopus, ex quibus patet, quod cauillatio dicens, quod papa est caput membrorum ecclesie, & non ipsi simul ecclesie, erronea est. Quo naq. pacto debuit, aut potuit melius explicari a Sanctis, q. p. nomina collectiua

& opposita quique nomina uniuersitatis, expresserunt ecclesiam gregem, Corpus Christi, explicando totam uniuersalem catholicam. Dicant isti quo dēt dicit, ut conuincantur saltem ex uerbis ipsius Constantiensis & Basiliensis concilij, ubi eisdem uerbis significat ecclesia collectiue: cum illis ibi replicet, Hec sacra synodus uniuersalis, seu catholica ecclesia respicitur.

De prima ergo comparatione (scilicet inter papam, & ecclesiam uniuersalem sine capite) aperte constat quod dicendum sit, quod papa sit super eam. Tum quia est corpus enormiter diminutum, quia est truncum absque principali membro, ac per hoc non est uniuersalis ecclesia, que perfectum significat, tum quia Dei perfecta sunt opera, Deute. 32. ac per hoc non conuenit diuinae prouidentiae in tam imperfecto corpore supremam autoritatem locare, sed magis ipsum a capite dependere. Et si inferatur, quod Apostolica sede uacante, inuenitur uniuersalis ecclesia, & tamen sine capite, quod est papa, respondetur, quod inuenitur uniuersalis ecclesia, nisi imperfecta, ita quod imperfectio ista est conditio diminuens. Uniuersalis ecclesia, sicut corpus truncum dimittit a corpore integro, uniuersale. in uniuersitate claudit in se membrorum officialium, quorum principium est caput. Unde tunc ecclesia est acephala, & est absque eius suprema parte & potestate. Et qui hoc negat, in errore Ioannis Huis negantis necessitatem capitis ecclesie in terris (damnatum, & a Sancto Thoma, & a Martino quinto cum concilio Constantiensis, ut dictum est) incidit. Et si de ecclesia uniuersali sic sumpta intelligatur, quod habet immediate potestatem a Christo, & quod ipsa representatur per uniuersale concilium, erratur errore intollerabili, ut patet ex allatis autoritatibus, & inferius magis elucefcet.

De secunda autem comparatione in altero extremo scilicet inter papam ex una parte, & ecclesiam coram id est etiam cum papa ex altera parte, dicit quod papa cum residuo ecclesie, non est maioris potestatis iurisdictionis spiritualis, quam ipse solus quia potestas sua continet in se omnium reliquorum potestates, ut earum causa uniuersalis. Nulla enim est potestas iurisdictionis in ecclesia, quae non sit in papa: ut patet inductiue. Quin etiam potestas electiua ipsius pape, in papae potestate est. Quod patet cum ex acto petri, qui elegit sibi successorem (ut 18. q. 1. Can. si Petrus. Dicit Ioannes tertius) tum ex eo, quod papa ordinatum electiua potestatis, determinando quando & qualiter debeat fieri electio, & quod plus est determinando subiectum illius potestatis, dum constituit quod ad duas partes Cardinalium ad minus spectat electio. probatur & ex cap. Si papa. distinctio. 40. ubi dicitur, quod uniuersitas fidelium suam salutem post dominum ex papae incolumitate animaduertit propensus pendere. Et distinctio. 19. Cant. Itam dominus Leo papa dicit huius muneris sacramentum ita dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere uoluit, ut in beatissimo Petro omnium Apostolorum summo principaliter collocaret, ut ab ipso quasi a quodam capite dona sua uoluit incorporum omne diffunderet. Vbi manifeste patet, a papa omne reliquum corpus ecclesie uelut a capite potestatem sortiri. Et sic sumendo ecclesiam uniuersalem, constat quod habet immediate autoritatem a Iesu Christo, nihil enim mediat inter ipsam, & Iesum Christum. Sed ex hoc non habetur, quod comparando membra aliqua, puta corpus sine capite, ad Christum, quod habent

Opus Caiet. A 4 in me;

immediate potestatem ab ipso, sed sufficit, quod totum habeat immediate a Iesu Christo: patres autem inter se ordine quodam, & in caput primo, & per caput in corpore reliquum, potestatem diffundit Saluator noster iuxta dicta & dicenda. Unde patet, quod tota ecclesia non habet potestatem supra Papam solum, nec econuerso, quia Papa cum ecclesia reliqua non facit maius in potestate, sed plures potestates.

De tertia autem comparatione, quae est media, & est inter Papam & consilium autorizatum a Papa, ex antedictis facile sumitur quid dicendum est. scilicet non est maioris autoritatis, quam Papa a quo solo autorizari potest ut patet 17. di. per totum. & extra de elect. c. Si significasti, ubi dicitur, quod omnia concilia per Romanam ecclesiam autoritatem, & facta sunt, & robur acceperunt.

His tribus comparationibus secundum veritatem praemissis, quarta superadditur secundum opinionem, & est inter ecclesiam uniuersalem, & quamdam communitatem, siue Papam prima pars eius, non caput totius autoritatis in ea velit in ea conuenire, siue non, ex una parte, & Papam ex altera parte. Et quia comparatio inter diuersa est, & eiusdem ad seipsum subiectio non est, sicut nec iustitia proprie loquendo, cum dicitur hi, quod ecclesia uniuersalis est supra Papam, alterum duorum intendunt. aut. n. intendunt per ecclesiam uniuersalem congregationem fidelium, vel ut quamdam communitatem, siue Papa pars prima illius velit interesse, siue non: aut intendunt ipsam fidelium congregationem autoritate capitis. scilicet summi Pontificis factam ita quod ipsum congregari, solum dependeat a Papa in ecclesia uniuersali, in concilio uero duo dependeat a Papa. scilicet congregari, & representare uniuersalem ecclesiam ita quod in his intendunt, quod seclusa autoritate Papae ex quo congregata est ecclesia, vel concilium, sit comparatio potestatis ecclesiae uel concilii ex una parte, & Papae ex altera. Totus ergo futurus sermo de ecclesia, seu concilio, ut distinguitur contra Papam, erit de ecclesia & concilio, seclusa Papae autoritate post congregationem legitime factam.

Et contra hos dicentes ecclesiam habere autoritatem supra Papam, ratio est, quia positio ista pervertit ordinem regiminis ecclesiae: oportet namque secundum istos regimen ecclesiae esse democraticum, seu populare, in quo tota autoritas apud nullum residet: sed in tota communitate, sicut in c. accidit, ut S. Th. in 4. Sen. di. 19. q. 1. ar. 1. q. 3. ad tertium dicit. Et hoc ipsi uolunt, dum ecclesiam uelut communitatem liberam potestatem supra Papam, quasi Regem habere dicunt, ut Senatus, populusque Romanus habebat super Imperatorem. Et quia hoc ipsi non reputant in conueniens, quantum ad rem, licet uocabula horrere videantur, id circa rem insistendo, monstrandum est, quod non communitati ecclesiae, sed uni soli in illa Christus plenitudo diuinae potestatis Ecclesiasticae dedit.

C A P V T VII.

Quod Papa sit super potestatem ecclesiae uniuersalis, et concilii generalis, ut distinguitur contra Papam.

Pincipium huius ueritatis ex Domini nostri Iesu Christi autoritate sumitur, ubi Io. ult. soli Petro, ut distincto ab aliis, dicit: Pasce oues meas, ut deductum in primo c. fuit in hoc institutum regimen ecclesiae monarchicum. Et si ridiculosa illa responsio dicitur, quod Christus dicit Petro: Pasce oues meas, non ecclesiam meam quasi fecerit eum pastorem singularem ouium, non ipsius ecclesiae significat totum consurgens ex omnibus ouibus. manifeste excluditur hoc ex eo quod in oratione dicit. Deus omnium fidelium pastor & rector famulum tuum. N. quem pastorem ecclesiae tuae praesesse uoluisti. Et in concilio Lugd. de elec. li. 6.

F ubi periculum, Papa rector uniuersalis ecclesiae, & gregis domini rector dicitur, ubi patet quod respectu ecclesiae, & gregis, quae collectiones significant, & non solum respectu particularium pastor & rector & rector est Papa. Et quia haec est ultima signa huius uulpecularum, uinea Domini demolientium, idcirco in omnibus auferendis uigilandum est, ut de ipsa collatione, seu communitate concludamur non per plateam, sed subdita esse Papae.

Amplius, Ioan. 10. Saluator inquit, alias oues huius &c. & subdit. Et fiet unum ouile, & unus pastor. Certum est quod ouile non significat oues, sed unum continentem oues. Et ex glossa interlineari in principio illius capituli, ubi dicitur. Qui non intrat per ostium in ouile, exponente in ouile, i. in catholicam ecclesiam habere quod per unum ouile intelligit ecclesia una ex Iudaeis & Gentilibus. Ex hac autoritate arguitur sic, ecclesia ut una ex Iudaeis & Gentilibus, est ouile, & Petrus cui dictum est: Pasce oues meas, est pastor unus illius ouilis, ergo ecclesia ut una, non est super Papam, sed sub eo, ut ouile sub pastore. Et confirmat hoc. Quia ecclesia, seu concilium distinctum contra Papam, aut est oues aut ouile, aut pastor. Non oues, quia ex utriusque ouibus ouile unum constituendum dicitur dicitur. Non pastor, quia cum Petrus sit unus pastor ecclesiae, ut monstratum est, si ecclesia esset alius pastor essent duo pastores, contra dominum dicentem, Fiet unus pastor. Ergo ouile, & cum non sit ouile nullius pastoris, est ouile unum unius pastoris, qui est dominici gregis rector & rector, papa. Et confirmat, quod de papa specialiter loquitur, quia uerbo futuri temporis ueritatem significantem futurum fieri. Fiet, inquit, ouile unum utriusque conuenientibus, & unus pastor. Et quoniam quod est, non fit, nec fiet ipse dominus, qui de seipso praemisit pluries ibidem: ego sum pastor bonus, non est postmodum factus pastor unus, sed dum soli Petro postmodum dictum est pasce oues meas, non has, ut illas, impletum est. Fiet unus pastor, loco illius summi pastoris, qui solus est pastor bonus per essentiam ecclesiae.

Amplius: Non minus papa est episcopus ecclesiae: quam quilibet episcopus in ecclesia: sed quilibet episcopus est episcopus & singularum personarum, & totius collectionis earum in unam communitatem. ergo & papa est episcopus singularum, & & uniuersorum Christianorum in una catholica ecclesia collectorum. Et confirmatur hoc, quia cum ecclesia sit nomen collectivum, & significat collectionem fidelium (ut dicitur de consecratione distinctione prima c. ecclesia) & episcopus dicitur episcopus ecclesiae talis, oportet, ut primo sit episcopus ipsius ecclesiae, & secundo singularum personarum, ac per hoc papa, qui intitulus episcopus ecclesiae catholicae, & illorum, aut omnium Christianorum, primo est episcopus ipsius ecclesiae catholicae, & secundo membrorum eius. Et uere sic est, quia primo debet super intendere bono proprio ipsius unius ecclesiae catholicae, & deinde bonis propriis membrorum omnium.

Et si studiose quaeratur quo pacto papa potest dici episcopus, & caput ecclesiae catholicae, cum ecclesia catholica includat ipsum papam, patet rursus dupliciter, primo, quod hic est distributio accommodata: sicut cum dicitur. Coelum continet omnia corpora non quod contineat seipsum, sed quia continet omnia possibilia contineri, pariformiter. n. dicitur, quod papa est caput, & episcopus ecclesiae catholicae, non quod sit caput, episcopus, rector &c. inuisus, sed quia est caput omnis possibilis huius caput, rectorem, & episcopum. Secundo dicitur, quod quia secundum Hilarium, sermo rei, & non res sermone dicitur esse subiecta, e ratione

tionem Papa dicitur caput, & episcopus ecclesiae catholicae, quia in ecclesia catholica ipse capitis & episcopi locum tenet.

Amplius, Papa habet supremam potestatem in ecclesia Dei, ergo Papa non subest ecclesiae. Antecedens patet ex condensatione iam dicta in concilio Constantiensi, per Martinum quintum, ubi de papa loquendo dicitur, habens supremam potestatem in ecclesia Dei. Consequentia probatur, quia supra supremam auctoritatem in ecclesia Dei non potest maior intelligi in eadem ecclesia Dei, et si fingendi detur licentia. Immo ex hoc et sequitur, quod tam ecclesiam, quam concilium papae subditur, quia non sunt duae supremae potestates in ecclesia Dei, principatum enim pluralitas mala, cum sit (ut patet 12. Metaphy.) a Iesu Christo summe bono, qui vult ecclesiam suam optime disponi, esse non potest. Et confirmatur hoc auctoritate Innocentii tertii in concilio generali, extra, de pan. & re. can. cum ex eo. Item plenitudinem potestatis, de iure possumus supra ius dispensare. Et extra de electione, i. c. significasti. Paschalis dicit: A iur in conciliis statutum non inuenitur, quasi Romanae ecclesiae legem concilia ulla praefixerint, cum omnia concilia per Romanam ecclesiam auctoritate, & facta sint, & roborata acceperint. Quae omnia pro plenitudine potestatis papae supra concilia, & consequenter uniuersalem ecclesiam allata sunt. Et confirmatur auctoritate sancti Thomae in tractatu contra impugnantes religionem, ubi dicit haec uerba: Sancti patres in conciliis congregati, nihil statuere possunt nisi auctoritate Romani pontificis interueniente, sine qua etiam nec concilium congregari potest. Haec ille.

Amplius, Papa est proximus, & immediatus vicarius Christi, & Apostolorum: ergo nullam habet in terris potestatem priorē se. Antecedens patet in saepe dicta condensatione articuloꝝ a Martino 5. in concilio Constantiensi, ubi vnus ex reprobatis articulis est iste. Ecclesia Romana est synagoga Satanae, nec Papa est proximus & immediatus vicarius Christi, & Apostolorum. Consequentia patet, quia proximo & immediato nihil est propinquius & immediatius. Et ex hoc patet primo, quod erroneū est dicere, quod ecclesia, ut distinguitur contra papam, habet immediate auctoritatem a Christo supra papam: sic enim non Papa, sed ecclesia esset proxima & immediata Christi vicaria. Impossibile est enim duo subordinata ambo aequae proxima & immediata Christo, ut patet istos fingere. Et confirmatur auctoritate S. Th. dicentis in tractatu contra errores Graecorum c. 66. Christi vicarius suo primatu, & prouidentia uniuersalem ecclesiam tanquam fidelis minister Christo subiectam seruat, & oppositum sentire, dicit eum errorem. Postremo reuocatur quae diffinitio facta in concilio Florentino, quod ex Orientali, & Occidentali simul ecclesia constitutum est, ceteris Occidentibus tamen antefertur. Et ibi (ut in primo c. uerba adduximus) non solum dicitur, quod Papa est omnium Christianorum pater, & doctor, sed quod est et uniuersalis ecclesiae pastor, gubernator, & rector, cum plena potestate a Domino Iesu Christo institutus in beato Petro. Dicant ipsi quomodo poterit clarius exprimi, quod non solum omnium membrorum, sed ipsius uniuersalis ecclesiae pastor, & rector, & gubernator est, quod non mediante ecclesia, sed in Petro, cuius est successor, plenam potestatem pascendi, regendi, gubernandi uniuersalem ecclesiam a Domino Iesu Christo accepit. Et uideant si tamen luminis eis concessum fuerit, quod haereticorum more Scripturas, & Sanctorum dicta oportet eos extorquere, ut eorum proteruus error defendatur. Forte nulla Scri-

ptura tam clara in fide habetur, quam non possit extorta expositio ad summum trahere propositum, sed ueritas tunc inuenitur, cum planus scripturae sensus iuxta Sanctorum consensum quaeritur.

CAP. VIII.

In quo respondetur obiectionibus sumptis ex auctoritate concilii Constantiensis, & Basiliensis.

VT ordinate autem obiectis distincte satisfiat, inchoandum est a decretis concilii Constant. ad quae duae rationes dantur. Prima, negant illa esse authentica auctoritate ueri concilii facta, quoniam facta sunt tempore schismatis, quo erant tres papae in ecclesia Dei, ab una sola obedientia. Item 10. c. 23. absente et illo suo papa. Quod constat ex eo, quod illa promulgata sunt anno Domini 1415. die 6. Aprilis in sessione 5. & obedientia Gregorii 12. coniuncta est illi die 4. mensis Iulii eiusdem anni in sessione 14. & obedientia Benedicti 13. iungi coepit anno Domini 1416. die 13. Octobris in sessione 22. Unde dicere, quod illa obedientia constitueret concilium generale, catholicam ecclesiam representans, nihil aliud est quam renouare antiquum schisma, & damnare ut schismaticas duas obedientias. & quod semper fuit, & est dubium facere certum.

Et si dicatur, quod Martinus 5. approbavit illa decreta, & illam synodum, decreta quidem in sessione ultima, ubi legitur, quod dixit, quod omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei per praesens concilium, concilialiter tenere, & inuolabiliter obseruare uolebant, & nunquam contra ire quoquomodo, ipsaque sic concilialiter facta approbat, & ratificat, & non aliter, & nec alio modo. Haec ille. Constat autem quod concilium esse supra papam, vel papam supra illud, materia fidei est, ergo decreta illa in sessione 5. facta super superioritate concilii supra papam, sunt approbata. Synodum uero in bulla condemnationis articuloꝝ Ioannis Vuicleff, sacro approbante concilio, ubi interrogatoria ponens dicit, Vtrum credat, quod condemnationes Ioannis Vuicleff, Ioannis Huss, & Hiero. de Praga facta de personis eorum, libris & documentis per sacrum generale Constantiense concilium, sunt rite & iuste factae, & a quolibet catholico pro talibus tenende, & asserendae? Haec ibi. Et cum constet, quod contra Ioannem Vuicleff in sessione 8. contra Ioannem Huss in sessione 15. & contra Hieronymum de Praga in sessione 21. sententia lata fuerit, consequens est, quod tunc ante unionem obedientiarum omnium concilium generale fuerit, si Martinus in tali bulla uerum dicit.

Respondendum est, quod tractari aliquid in materia fidei contingit dupliciter, scilicet materialiter, & formaliter. Tunc tractatur formaliter materia fidei, quando tractatur, ut credenda, uel damnanda a fide. Tunc autem tractatur materia fidei materialiter, quando tractatur res quidem pertinens ad fidem, sed ut credenda, uel non credenda, sed quacumque alia ratione, extra formalem, infinita contingit esse. Et quia nisi sermo intelligatur formaliter, perit certitudo: id uerba Martini 5. in illa ultima sessione formaliter sunt intelligenda. In concilio siquidem illo fuerat in materia fidei tractatum, & decisum formaliter, ut patet in sessionibus allegatis contra illos tres supradictos, ut etiam in sessione 19. & fuerant multa alia tractata, sed non ut materia fidei, inter quae sunt, illa sessionis 4. & 5. In cuius signum nulli fuerunt deputati ibi ad uidentum de fide, quin potius deputatio in materia fidei coepit post haec in sessione 6. ut patet ibi nulla etiam fit ibi mentio de

creden-

credendo, uel non credendo. Martinus autem 5. ap-
probauit decreta in materia fidei form aliter tm, &
non illa alia. Et hoc euidenter e patet, quia illa uer-
ba dixit, respondens requisitioni oratorum Regis
Poloniae exigentium, quod acta per concilium co-
tra illos praenominatos haereticos firma essent, ut
patet in sessione ultima, & propterea bulla illa con-
demnationis subsecuta est. Ad instantiam uero de
approbatione synodi dicitur, quod per illud & alia in-
terrogatoria ibidem de concilio Constantiensi po-
siturum a nobiliori parte Martinus nominauit,
congregatio siquidem Constantiensis quae incho-
auit in sola obedientia sub Ioan. 23. & iterum post
in coniuncta obedientia sub Greg. 12. in conuentione
obedientiae Benedicti 13. consummata est & post
Martinum electum auctoritate facto praesentia
personalis in concilio uniuersale; ab hoc nobili-
ori, & certiori statu tota concilium uniuersale
uocatur. & nuncupatiue in quolibet statu con-
cilium uniuersale appellatur, nominibus utendo
ut plures. Fundatur autem haec declaratio super
eo, quod non est rationi consentaneum, Martinum
noluisset declarare alias obedientias fuisse extra ec-
clesiam, sed uerbo proferre honoris nominibus
utendo, ut plures utuntur, absque ueritatis tamen
offensa. Vnde in bulla bis oppositum declarauit. si
in articulo, papa habet supremam potestatem in ecclesia
Dei, & illo Petrus fuit caput ecclesiae catholicae. Et
ut insinuaretur, quod concilium ab ultima parte
appellabat in praecedenti interrogatorio, praeterito
adiunxit praesens, dicens quod concilium approba-
uit, & approbat, condemnauit & condemnat, quasi
praeteritum non sufficeret. Et quia iam ex isto priore in-
terrogatorio habitum erat, quod concilium Con-
stantiense in praesenti sub Martino 5. condemnat illos
tres, non oportuit in ultimo interrogatorio, praeterito
iungere praesens: iam praeteritum supponebat pro con-
cilio, sub Martino, quia iam damnauerat. & sic etiam
uerba saluantur uerbaliter. Haec est prima responsio
ad principale motuum.

Secunda autem est, dato quod decreta illa ualeant,
intelligenda sunt cum grano salis: quoniam autem dicendum
est ad singula? In primis, cum dicitur quod concilium
potestatem a Christo immediate habet, potest dupliciter
intelligi, primo de concilio, ut distinguitur contra
papam. Et sic est falsum, ut patet per inductas autho-
ritates, extra de elect. c. Significasti; ubi dicitur quod
robur habent omnia concilia a Ro. sedis authoritate,
& di. 16. ita Dominus ubi Leo dicit, quod a Petro qua-
si quodam capite in corpus omne authoritas man-
nat. & S. Th. in tractatu contra impugnantes religio-
nem dicit, quod sancti patres in concilio congregati
nihil possunt statuere, sine Romani Pontificis
authoritate interueniente, sine qua nec congregari
concilium potest. Haec ille. Et nota quod dicit, san-
cti patres, quia patribus non sanctis, sed presumptuosis
nulla lex posita est, sed praesumptio eorum sibi ipsis
est lex. Secundo potest intelligi de concilio incluso papa. Et
in hoc sensu est uerum quod habet immediate au-
thoritatem a Iesu Christo. Et quod sic interpretan-
dum sit, ex duobus uerbis illius decreti colligitur.
Primum est. Legitime congregatas: constat enim,
quod legitima congregatio concilij generalis ad pa-
pam spectat, ut ex nunc illatis testibus patet, & dist. 17.
per totum: scilicet est ecclesiam catholicam represen-
tans, corpus naque ecclesiasticum uniuersum (quod
ecclesia catholica. i. uniuersalis significat) non est
ipsum uniuersum corpus ecclesiasticum si sine, ca-
pite sit uel intelligatur. papam autem ex dictis con-

stat fiat caput esse totius ecclesiae catholicae, ac per hoc
concilij ipsam representantis & si mundi cordis o-
culo perspicatur, apparebit quod concilium ha-
bet quod representet uniuersalem ecclesiam a pa-
pa, qui habet plenissimam curam uniuersalis ec-
clesiae. Quis. n. Cardinalibus Episcopis, Abbatibus
& praelatis paucis (ut communiter accipere uide-
tur) contulit uota totius populi Christiani, nisi pa-
pa? oportet enim aut ipsos Christianos hoc fecisse,
se, aut aliquem supplere potentem eorum uota.
Et cum ipsos non transferre uota sua in eos, expe-
rientia testetur, quia potius si requirerentur Chri-
stiani, infiniti inuenirentur qui referrent trans-
ferre uota in alios, & per se ipsos interesse mallent,
aut concilium non celebrandum ducerent. Relin-
quitur ergo quod papa, qui solus est pater, pastor,
doctor, rector, & gubernator omnium, & singulo-
rum Christianorum cum plenitudine potestatis,
uota totius ecclesiae transfert in concilium, congre-
gando & roborando, ut ei uidetur: propter quod
sine Papa patres sancti congregati nihil possunt, &
dissolui potest concilium a papa, auferendo ab eis,
quod amplius uniuersalem ecclesiam non repre-
sentet auctoritatiue. Nec est uerum si dicatur, quod
ecclesia ratum habet concilium, non reclamando. ideo
enim non reclamant, quia in uero concilio papa sup-
plet, in falso autem, quia contra presumptuosos
preualere non sperant docti, ignorantes autem ne-
scii silem. hoc autem non est approbari ab ecclesia:
sed non molestari ab illa.

Deinde cum dicitur, quod ipsi concilio, seu eius de-
cretis etiam papa obedire tenetur, multis distinc-
tionibus iuxta multos terminos opus est. Distinguen-
dum est. n. de papa dubio, uel certo: si certum, quod
nescitur consecratum, pro non consecrato habet,
& reconsecratum secundum sacros Canones (ut pa-
tet extra de presbytero non baptizato exueniens.
& de cons. di. 1. c. iolennitates.) sic qui nescitur legi-
time electus papa, tanquam non papa obedire tene-
tur, & hoc directe pertinet ad illa decreta ratione
schismatis, quoniam erant tres papae, & nullus indubitat
ex sua delectione. De papa autem certo & indubi-
tato distinguendum est, quia uel est sermo de his,
quae a concilio & decretis eius statuuntur de iure di-
uino, ut ea quae sunt fidei, uel naturalis iuris, ut ea, quae
sunt uirtutum & uitiorum moralium, & sic Papa
tenetur obedire, nec potest contra ea dispensare. Et
sic interpretanda sunt decreta illa unde in trib. dicit
debitum obedire. in his, quae sunt fidei, reformationis,
& amotionis schismatis: haec. n. cum spectan-
tibus ad ea, aut ad ius diuinum, aut ad ius naturale
spectant. Vel est sermo de his, quae sunt pure iuris
positiui, & sic distinguendum est de obedientia. si
quo ad iudicium diuinum, uel humanum, & dicē-
dum, quod licet princeps sit solutus legibus, nec con-
cilia legem ullam coactiuam in iudicio humano
praefixerint Ro. sedi, in iudicio tamen diuino tene-
re papa obedire, ut S. Th. expresse habet in prima scda,
q. 96. ar. 5. ad 3. et in c. cōsistimus. 25. q. 1. Gelasius pa-
pa dicit uniuersalis ecclesiae constitutum nullum magis
execui sedem praeteris oportere, quam primam.

Demum cum subditur de punitione contumaciter
contententium, potest dupliciter intelligi. Pri-
mo indifferenter, ut quilibet etiam indubitatus pa-
pa in quocumque peccato contra ius diuinum, aut
naturale contumax punitioni humane subiciatur.
Ut hic sensus est contra sacros canones, ut patet
in c. si Papa. dist. 79. c. electionem, & in c. aliorum 9.
q. 3. Nec est accipendum, quod id quod infinitum
tenet.

temporis spatio a tot est patribus approbatur, unico verbo destruere voluerunt conditores canonum. Secundò potest intelligi discrete secundum proportionem materiae, & personae, & sic cum praetati concilio non sint puniendi exemplo Dei, qui non puniuit publice Aaron de idolatria, ut S. T. dicit in 4. Sen. di. 46. q. 2. art. 2. q. 2. ad quintum. & papa non fit puniendus factò, sed uerbis reprehendendus publice (& ex S. T. colligitur in 4. Sen. di. 19. q. 2. art. 2. ad secundum, & in Secunda secundae, q. 32. ar. 4. in casu quo publice in periculum ecclesiae peccat, ut Petrus reprehensus fuit a Paulo ad Gal. 2.) & in casu quo potest deponi, etiam factò depositionis puniri potest, consequens est quod sic discrete & proportionaliter intelligantur uerba illius decreti.

Ex quibus omnibus clare patet, quod nec ex illis decretis habetur superioritas concilii, aut ecclesiae supra papam. Vnde non oportet aliter respondere ad eandem ex concilio Basiliensi, in sessione 2. & 18. De quo tamè sciendum est, quod licet ab Eug. 4. fuerit approbatum quo ad inchoationem, & prosecutionem, & multa pro illo concilio in bullis suis dixerit, numquam tamen illius approbavit decreta, quin potius in concilio Florentino statim diffiniuit Ro. Potest esse caput, pastorem doctorè, & rectorem uniuersalis ecclesiae, ut superius attulimus. Refert quoque dominus Io. de Turre Cremata (qui fuit praesens utriusque concilio) in li. 3. de Ecclesia, cap. 100. multos defectus, qui in concilio Basiliensi in confirmatione illorum decretorum interuenerunt scilicet quod non fuerunt unanimiter conclusa, nec cum consensu Praesidentium Legatorum domini papae, qui talibus interessere recusarunt, nec expectatis oratoribus Angliae, & Castella, quos in uia non uerant constitutos, nec auditi sunt uiri multi sapientes, uidentes hæc esse contra doctrinam Sanctorum, sed promulgata sunt ad furorè hostiù Apo. sedis, cum multitudine populi nullius auctoritatis. Vñ ex neutro concilio admittuntur, ut ualida.

Nos tamen ex abundantia iustitiae, illa glossam. Et si glossa contra intentionem authorum dixerit aliquis ex aliis actibus conciliorum hoc conuincens. respondebo primo, quod ego non sum, & uideo quae foris sunt, quo ad ipsa decretorum uerba, Deus autem intuetur cor. Quo ad alia uerò acta eorundem conciliorum attestantium aliam fuisse authorum intentionem, dicam de Constantiensi, quod sicut errauit usurpans in una sola obedientia uniuersalem ecclesiam, ita errauit consequenter in precedentibus ex ea, quoniam tunc illa decreta fecit. De Basiliensi uerò notorium est quod errauit, cum contra unum uerum & indubitatum Pontificem Eugenium 4. processit usque ad depositionem inclusiue, qui tamen cum successoribus suis uerus papa est. Dicam secundò, quòd si honorem ueritatis recurrant falsa, erronea, ac igni obnoxia sunt.

CAPVT IX.

In quo soluntur reliquae obiectiones contra idem facte.

Expoditis auctoritatibus conciliorum Constantiensis, & Basiliensis, quae nullius auctoritatis censentur, soluendae consequenter sunt obiectiones, quae ex uera ac certa auctoritate procedunt iuxta ordinem, quo inductae sunt.

Ad declarationem igitur Martini 5. in condemnatione articuloꝝ. I. quòd error est non credere Ro. ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias, si per Ro. ecclesiam intelligitur ecclesia uniuersalis, uel concilium uniuersale, aut quanto negat primatum summi Pontificis super particulares eccle-

asias. Respondetur, quod quia comparatio est inter diuersa, & hæc tria. ecclesia uniuersalis, concilium uniuersale, & ecclesia Romana, singula sunt quaedam corpora mystica, integra constantia ex ea, & membris reliquis, & in capite non solum conueniunt, sed identificatur (papa siquidem caput proprium uniuersalis ecclesiae & concilii, & Ro. ecclesiae est) in membris autem reliquis distinguuntur, uel sicut repraesentans, & repraesentatum, membra ecclesiae & concilii, uel sicut pars & totum, sicut membra reliqua Ro. ecclesiae partes sunt membrorum reliquorum, concilii & ecclesiae uniuersalis, ut patet: iccirco cum fit comparatio inter ecclesiam, seu concilium uniuersale, & ecclesiam Rom. non fit comparatio secundum caput, sed secundum reliqua utriusque membra, secundum quae recte dicitur, quod tam ecclesia, quàm synodus uniuersalis est superior ecclesiae Romanae, ut ex illo articulo deducitur. unde admissio illius comparatiue nihil concludit contra papae auctoritatem.

Potest nihilominus dici, quòd quia esse supremam inter ecclesias, conuenit ecclesiae ratione capitis, & ecclesia Romana ratione capitis est de essentia concilii, & ecclesiae uniuersalis, & nulla comparatio est cum dictione exclusiua excludit intrinseca, idcirco non est admittenda comparatio concilii ad ecclesiam Rom. quae ad hoc quod est esse supremam inter ecclesias, sicut nec quo ad caput, quia sicut idem est caput, ita eadem est superioritas, & negaretur illa illatio, ergo concilium est supremum inter alias ecclesias etiam Romana. Et ad probationem, quia Romana ecclesia est una ecclesiarum, respondetur quod plus requiritur ad probationem istam: oportet enim quod sit una, & distincta capite proprio ab ecclesia quae est concilium, quod hic non est. ex calce uerò illius articuli. I. quod primatus papae est super ecclesias particulares, cum sit sermo affirmatiuus de primatu super particulares, & non negatiuus de primatu super uniuersalem ecclesiam, nihil habetur in oppositum, quod enim fuit expressum ibi, est expressum alibi, ut additum est.

Ad obiectionem sumptam ex euangelio Matt. 18. Quaecunque solueritis, &c. dicitur quod ad litteram, hæc tria tantum ad propositum habentur. Primum est, quod a Christo immediate Apostolis data est potestas ligandi & soluendi, quod superius concessimus conformiter ad e. in nouo. di. 21. Secundum est quod potestas data est uniuersalis, iuxta illa uerba, quaecunque solueritis. Sed tamen non est adeo uniuersalis, ut uerba sonant, sed ly, Quaecunque, distribuit per subiectis, ita quod sensus est. Quaecunque uobis subiecta solueritis, aut ligaueritis, &c. alioquin oportet dicere, quod omnino occulta potuissent soluere, uel ligare, contra illud Apo. 1. ad Cor. 4. Nolite ante tempus iudicare, donec ueniat Dominus, qui illuminabit abscondita, &c. et quia Petrus non erat eis subiectus, sed platu scum factus fuit pastor ecclesiae, id sub illa distributiua non concludatur papa, utpote non subiectus. Tertium autem est, quod ex illo contextu insinuat, quod ecclesia quaelibet habitura esset potestatem ita ligandi, ut soluta & ligata ab ea, essent soluta & ligata in celo, & hoc in sibi subiectis. Vnde sicut ridiculum est ex hoc, quod ecclesia Bononiensis habet hanc auctoritatem, inferre: ergo potest ligare, aut soluere non subiecta: ita ex hoc, quod ecclesia uniuersalis habet hanc auctoritatem, non potest inferri nisi quod potest in subiecta, quauis enim multo plura sint subiecta uni-

vnuerfali ecclesia, quam Bononiensi, nihil minus in hoc formali conueniunt, quod nulla ecclesia potest nisi in sibi subiecta. Ex hoc autem non habetur, ut superius dictum est, quod habeat Christo immediate potestatem, quia modus habendi. scilicet immediate a Christo, ex speciali gratia ad personas suas fuit. Quod autem alicui gratiose conceditur, non debet ab alijs trahi in exemplum: a Christo. non habet omnes ecclesie hanc potestatem, sed non immediate.

Ad autoritates Augustini dicentis, quod Petrus in persona ecclesie & unitatis, & clauis accepit. Dicendum est, quod per hac omnia intelligendum est hoc. scilicet quod non solum persone Petri, sed officio suo perpetuo duraturo hec collata sunt. Et quia officium Petri est officium capitis, quod habet influere in corpus reliquum: ideo officio capitali data toti corpori, data dicitur, & sunt. Non potest siquidem ex parte corpus remanere, si caput officium suum facit. vnde & Leo Papa dist. 19. c. ita Dominus, ipsi domino attribuit, quod a Petro in corpus omne potestas deriuaretur. Quia unitas officij conuocatiui toti ecclesie clauis accepit in persona Petri: ideo dicitur, quod Petrus personam ecclesie gerebat & quod unitas non vnus clauis accepit, & ad omnes dicitur, Amas me? Pasce oves meas, & similia, & non propterea dicitur quasi conuocatio popularis, aut senatoria potestatem accepit. Hic. non sensus contra Augustinum, & Iesum Christum est, ut ostensum est, & ipse Augustinus quoniam noui & veteris Testamenti aperit dicens. Saluator cum pro se & Petro dari iubet didragma, pro omnibus soluisse uidetur, quia sicut in Salvatore erat omnes conuocatio magistrorum, ita & post Saluatorem, in Petro omnes continentur, ipsum. non constituit caput eorum, ut esset pastor gregis dominici. In quibus verbis docet, quod in officio capitali Petri omnes subintelliguntur.

Ad primam autem rationem dicitur, quod licet non minus iuris habeat ecclesia in potestate iurisdictionis, quam in bonis temporalibus, in non eodem modo habet. Nam potestatem iurisdictionis obtinet, ut regimē monarchicum, dominium autem temporalium, ut conuocatio. Et ratio diuersitatis est, quia potestas iurisdictionis est a Iesu Christo, qui tale statuit regimen: dominium autem rerum est a donatoribus hominibus transferentibus. dominium, quod ipsi habebant in conuocatione ecclesie, & non in vnū aliquem. Et hoc apparet in ecclesijs particularibus, in quibus manifeste ecclesie in episcopo habent potestatem iurisdictionis, non autem dominium rerum.

Ad aliam vero rationem, quod ecclesia non potest errare, distinguendum est de errore personali in credendo, & in sententia autoritative definiendo, & rursum de ecclesia vnuerfali claudendo in se papam, & ut distinguitur contra eius autoritatem, & dicendum est, quod errore personali certum est, quod papa, quia est vna singularis persona, magis potest in fide errare, quam totum residuum ecclesie: sed hoc non spectat ad propositum. Errore autem iudiciali in fide est econuerso, quia magis potest errare conuocatio ecclesie sine autoritate papae, quam papa. Et ratio est: quia error papae in diffinitiva sententia fidei est error totius ecclesie, & vere vnuerfalis ecclesie capitis & membrorum, quia ad ipsum spectat determinare finaliter de fide quid tenendum, & quid repellendum, ut ab omnibus in concussa fide teneatur, ut S. Thomas in tract. contra errores Græcorum. c. 67. autoritate Cyrilli, & Maximi ostendit, & in 2. 2. q. 1. art. vlt. probat ratione. Impossibile est autem vnuerfalem ecclesiam errare in fide: ergo impossibile est papam in iudicio diffinitiuo autoritative errare in fide. Secus est in alijs, ut S. Thomas in quolibet 3. art. vlt. ostendit. Vnde arguitur militat

ad oppositum: quia papa in huiusmodi iudicio est rectissimus pro assistentia Spiritus sancti, in iudicio fidei propter vnuerfale bonum fidei, sicut promissit Ioan. 14. Spiritus sanctus docebit vos omne veritatem, & Petro dixit. Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tualiqui conuersus confirma fratres tuos, iuxta quod et 24. q. 1. dicit Innocentius papa c. quorties. Quoties ratio fidei ventilatur, non nisi ad Petrum, i. sui non honorem, seu autoritatem habentem, recurrendum est. Et scito, quod cum de errore iudiciali, quod sola vnuerfalis ecclesia, principaliter residet in Romano Pontifice, ut S. Thomas in 2. 2. q. 11. ar. 3. ad tertium dicit. Immo ipsa autoritas, quae vnuerfalis ecclesie dicitur, non nisi illa papa est, ut ex inducta aut horitate ex q. 1. 2. 2. (ubi finalis sententia de fide ad papam spectare probatur) patet. Et propterea in allegato quolibet, S. Thome iudicio ecclesie, & papae, ut synonymis utitur, apertius expressit, quod inia papa per assistentiam diuinae prouidentie standum est. Et propterea oportet esse cautum, ne vocabulis aliter intellectis fallamur. Certi namque sumus, quod nec papa nec ecclesia, aut synodus vnuerfalis integra potest in fide errare, iudicando autoritative de fide. De ecclesia autem, ac synodo accephala, nihil inuenio, quia nihil autoritatis sine capite in euidet, quibus merita multa. Et non aduertere ad hanc distinctionem de fide personali, vel in iudicio autoritative, est causa quare a multis ignoratur, & in materia fidei ecclesia, immo doctores papae preferantur: considerant. non ipsum non officium cum assistentia diuina ad fidem in officio, etiam non in persona.

Ad id vero, quod addit, quod clauis sunt propter ecclesiam finaliter, concedo in genere, quod papa, ut potestatem iurisdictionis habens est propter bonum fidei & pacis ecclesie, ut ex capite 77. quarti, contra Gent. S. Thome apparet, & est ignobilior ipsa pace Christi, quae exuperat omnem sensum. & hoc est, quia papa non est princeps, nisi ut minister, & vicarius naturalis principis, qui est summum bonum, ad quod ordinatur bonum commune totius communitatis, ut ex 12. Metaphy. habetur.

Ad rationem ex principio illo, Omne totum est maioris sui parte, dicitur concessio illo principio formaliter (sicut toto, & parte ut sic) quod licet papa quo ad personam, & merito, sit pars ecclesie vnuerfalis, secundum potestatem tamen iurisdictionis (de qua est sermo) non est pars ita, quod potestas ecclesie vnuerfalis non confurgit ex potestate iurisdictionis papae, & aliorum, ut totum ex partibus, sed potestas papae est tota potestas ecclesie vnuerfalis, & aliae potestates sunt participationes ipsius in partem sollicitudinis date, iam enim dictum est, quod non plus potest papa & ecclesia, quam papa solus licet plures potestates sint potestates papae & ecclesie, quam papa solus. Et si ex ratione capitis, quia est membrum & pars corporis, istare velis, respice ad Iesum Christum, qui caput verum totius ecclesie, sic est, ut non solum quoad potestatem, sed nec quo ad nobilitatem, & sanctitatem sit pars ecclesie, et uide quod in his mysticis loquutionibus non oportet ea, quam imperfectionis sunt (ut est esse partem) saluare in his que sunt superioris ordinis, quales sunt Iesus Christus & eius vicarius generalis, quod quo ad nobilitatem & sanctitatem & personam pars est ecclesie.

Ad illud uero Hieronymi, quod orbis maior est urbe, respondetur quod uerum est, quo ad multa, puta merita, uirtutes, scientiam, & in proposito secundum

cundum rigorem consuetudinis, non potestatis, i. consuetudo orbis preualerit consuetudini urbis, sed potestas urbis est supra potestatem orbis. Et quod hec sit intentio Hieronymi, ex contextu patet, quia de consuetudine ecclesiarum, qua diaconi sub presbyteris sedent, loquitur.

Ad rationem formatam super mandato Domini, Dic ecclesie, quia aduersarij sanctorum glossas refugiunt (ut pro ecclesia prelatus, ut sic intelligatur cum factis doctoribus eadem sententia) aliter dicitur, quod dominus in illo mandato affirmatino plura ordinate mandat. Primum actum charitatis, Corripe eum inter te, & ipsum. Secundum actus iudiciales, Adhibe duos, ut in ore duorum vel trium steterit omne verbum, & Dic ecclesie. Inter hos autem actus hec est distinctio, quod actus charitatis extendit se ad omne peccatum in proximum, & ad omnem fratrem, ut patet: actus vero iudiciales non extendunt se ad omne peccatum in proximum, nec ad omnem fratrem, & quod non ad omne peccatum in proximum ex eo lucidissime patet, quod sunt quedam peccata contra nos, quibus conuincendis non possunt adhiberi testes, ut patet de peccato coniugis tentantis factio coniugem in lecto ad peccatum contra naturam, & de secretissimis sermonibus. In his enim, quia non possunt testes adhiberi, locum non habet preceptum hoc affirmarium, Adhibe tecum duos, ut in ore duorum vel trium steterit omne verbum, nec illud, Dic ecclesie, quia intelligitur in peccatis subiectis adhibitioni testium. Quod etiam non ad omnem fratrem, ex eodem fundamento habetur, quia si est aliquis frater, qui non sit subiectus alicui in terris, de illo non intelligitur preceptum, Adhibe tecum, nec, Dic ecclesie, vanum enim hoc esset.

Ei quia papa est talis frater, ideo preceptum hoc non habet locum simpliciter contra papam. Dico autem simpliciter, ut preseruem me a casu, in quo potest deponi.

Et quod hec sit vera expositio ad literam, probatur ratione, & autoritate. Ratione quidem, quia Saluator in hoc precepto duo exprimit uniformiter, scilicet personam peccantem. Frater tuus, & peccatum. peccauerit in te (utrunque enim absque exceptione aliqua indefinite ponit) & tamen oportet quod peccatum limitare ad peccatum capax adhibitionis testium, ergo quod ad fratrem limitare etiam oportet ad fratrem subiectum communicantem tecum in patre in terris. Et hoc potest accipi ex illo uerbo: Frater tuus, i. pure frater. i. qui ita sit tibi frater, ut non sit plus quam frater, ceteri namque prelati tui non sunt simpliciter plus quam frater, sed quo ad aliquid papa uero simpliciter. Qua ergo ratione limitatio admittitur peccati, admittenda est, & limitatio peccati fratris. Autoritas est S. Th. in quarto Sinarum distinctione decimanona, q. 2. artic. 2. quaestiuicula tertia ad secundum, dicentis, quod si prelatus non habet superiorem, recurrendum est ad Deum, qui eum emendet, uel de medio subtrahat. hoc enim propter solum papam oportet dici, quia ceteri prelati habent superiorem. Nec solus est S. Thomas, sed nunc infinita fere autoritates afferunt, ostendentes papam omnino non habere superiorem, ac per hoc non claudi sub appellatione fratris peccantis quo ad actus iudiciales.

Ex quo patet, quam temere quidam dicant, quod super hoc textu absque omni calumnia, plenitudo potestatis gladii spiritualis, & executio eius in ecclesia collegiata, ac per hoc in concilio uniuersali super quemlibet Christianum, qui est frater noster

A etiam si papa fuerit, fundatur: & quod super hoc fundatur potestas diffiniendi, determinandi, statuendi, exercendi, constituendi leges, etiam supra personam papam, & usum potestatis eius.

Hec enim ex dictis & dicendis patet esse erronea. & dicentes haec, nesciunt discernere, quod precepta, quae dantur de actibus iustitiae iudicialis, intelliguntur tam in factis, quam in personis subiectis, & non aliis, & quod ista precepta non probant subiectionem talis facti uel talis personae ad ecclesiam, sed de subiectis illi quacunque & quicunque sint disponit. Ignorantiae ergo est ex hoc textu subiectionem papae arguere. Et ut conuincantur isti, praedicet tex. iste sic: primo, tex. non magis loquitur de ecclesia uniuersali quam particulari puta Mediolanensi. Et hoc, quod peccante in me fratre meo Mediolanensi, sufficit dicere ecclesie illi, & si illam non audierit, erit sicut ethnicus, &c. indistincte ergo de ecclesia loquitur. Tunc ultra cum dicitur, Dic ecclesie, aut sumitur ecclesia communiter pro collectione fidelium quolibet, & hoc non, quia si non audiret totam collectionem Mediolanensem abique prelati, non esset sicut ethnicus, & publicanus ut patet. Aut sumitur ecclesia pro collectione fidelium cum prelato, & si sic sumitur, ergo etiam ecclesia uniuersalis, cum sibi dicendum est, non sumitur pro acephala, sed cum capite, qui est papa. Ex hoc ipso ergo precepto Domini intellecto proportionaliter de ecclesia uniuersali, papa comprehendit ostenditur non sub appellatione fratris peccantis, sed ecclesie iudicantis, quia ecclesie cum capite, & non acephale dicendum mandat peccatum fratris peccantis. Rursus papa non est deterioris conditionis respectu ecclesie suae, quam quilibet episcopus respectu ecclesie suae: sed episcopus peccans in fratrem suum non denunciatur ecclesie suae acephale, sed ecclesie, i. prelato superiori, & sufficienter impletur mandatum Domini, ergo papa non denunciatur ecclesie Catholicae, cuius est episcopus, acephale, sed superiori, qui est Iesus, Christus, clamando ad Deum, qui est paratus cito facere uindictam clamantium ad se, multo magis, quam iudex terrestris, ut ipse testatur Luce. 18.

Negandum est igitur, quod ecclesia uniuersalis sit iudex ordinarius papae in puniendo, & consequenter, quod sit simpliciter & absolute illius iudex, & consequenter, quod quemcunque legis actum possit super eum: an autem in aliquo euentu, uel casu sit illius iudex, inferius examinabitur.

Repugnare quoque sacris Canonibus, quod ecclesia uniuersalis sit iudex papae in puniendo absolute, manifeste patet, quia sic de quolibet peccato papae in proximum possit denunciari papa, iudicari, & puniri, si fraternam admonitionem non audisset, contra capitulum. Si papa, distinctione quadragesima, & capite. Multa, nona, quaestione tertia, scripta, nemo, aliorum, facta cuncta, & contra omnes Canones pontificum, scilicet Bonifacii, Nicolai, Innocentii, Simachi, Anterii, & Gelasii. Et licet aliquod horum patiatur forte glossam, quod loquitur de particulari iudice, & non de uniuersali ecclesia, multa tamen capitula omne iudicium citra diuinum excludunt, ut capitulum patet, ubi sunt de sede Apostolica haec uerba, cuius auctoritate maius non est iudicium. Similiter capitula aliorum, ubi sunt haec uerba, Aliorum causas hominum Deus uoluit per homines terminare, sed sedis istius praesulem suo sine quaestione reseruauit arbitrio. Vbi etiam papa excludit, prosequendo obiectiones in contrarium.

Est

Est & contra extrauagantem Bonifacii octauū, Vnā sanctam, ubi diffiniens inquit, Si deuiat terrena potestas iudicatur a spirituali: si deuiat spiritualis, iudicatur a superiorī, si uero suprema, a solo Deo, & non ab homine potest iudicari. Hęc ille. Et est contra multos doctores in Theologia quidem (ut refert Dominus Ioannes de Turre Cremata in libro secundo de ecclesia, capite nonagesimo quarto,) Hugonem de Sancto Victore, Albertum Magnum, Sanctum Thomam, Alexandrum de Ales, Sanctum Bonauenturam, Perrum de Tarantasio, Viricum, Ricardum, Petrum de Balude, Herueū, Augustinum de Ancona, Alexandrum de Alpidio. In iure autem Canonico, Hostiensem, Ioannē Andream, Guidonem, Archidiaconum, Innocentium, & Aluarum.

Ad ultimo allata ex sacris canonibus, ex eo, quod papa non potest contra statuta patrum, responsionem habeo diui Thomę in Tractatu contra impugnantes religionem, quod intelligitur quoad ea, quę sunt iuris diuini, uel naturę. Et hoc est hęc in glossa illius & præcedentis capituli. Sunt quidam.

Ad capitulum, prima salus, eodem modo dicendum est: aduertendum quod per atrum appellatione uenit principaliter papa, qui est pater patrum.

Quod autem Ioānes Gerson affert contra summos pontifices illud Gratiani, distinctione quarta, Leges instituuntur cum promulgantur, firman- tur autem cum moribus utentium comprobantur, quasi examen supremum legum sit, unde firman- tur, rursus magis quam responsione dignum est. Relinquitur igitur certum, & indubie tenendum, quod papa est supra uniuersalem ecclesiam, non solum secundum singulas personas & ecclesias, sed secundum ipsam ecclesiam communitatem, solum Deū superiorem habens.

CAPVT X.

De noua quadam fictione, qua imaginantur aliqui concilium esse supra Papam.

HAtenus simpliciter est disputatum & conclusum, quod papa hēt potestatem super uniuersali ecclesia, & concilio, ut caput, pastor, rector, & director illius. Deinceps noua quedam imaginatio Ioannis Gerson in Tract. de potestate ecclesiastica, & in trac. de auferibili spongi, seu papæ, tractanda confutandaque est, quę periculosa est ualde, & sanctę matris ecclesię plurimum nocua. Et ut melius obseruare se ab his oēs possint, recitanda est sua imaginatio.

Ponit in primis potestatem ecclesiasticam uelut quoddam totū integrale, distingui in suas partes integrales, papatū, cardinalatum, patriarchatum, episcopatum, sacerdotiumque, ecclesiamque integrari ex his, ita uult, ut sublato non papa, sed papatu, non sit ecclesia uniuersalis. Vultque proinde in ecclesia, & concilio uniuersali, siue papa sit, siue non, claudi auctoritatem papalem, quā supremā potestatem ecclesiasticam, & plenitudinem potestatis ecclesiasticę, formaliter potestatiue, & originaliter reliquas continentem, & in solo Romano pontifice formaliter & subiectiue esse fatetur a Iesu Christo Petro datam. Fatetur quoque ecclesię regimen a Iesu Christo institutum Monarchicum, ita quod hoc non nisi a solo Deo mutabile est, & Monarchicū esse papam.

Cum his quoque distinguit & bene, & potestatem ecclesiasticam tripliciter accipi, primo secundum se ipsam, ut papatum secundum se. Secundo secundum applicationem ad hanc, uel illam personam, ut quod papatus sit in Io. uel Mar. Tertio, secundum exe-

questionem, ut quod papa faciat, uel non faciat hoc uel illud. Et apposita altera distinctione de multiplici modo essendi in aliquo, uult quod licet quelibet ecclesiastica potestas sit formaliter, & subiectiue tamen in suppositis formaliter denominatis ab illa (puta papalis in papa, cardinalitia in cardinali, episcopalis in episcopo) nihilominus quelibet ecclesiastica potestas est in ecclesia uniuersali, seu concilio uniuersali illam representante tripliciter. Primo, sicut in fine, quia data est in edificationem corporis Christi. Secundo, sicut in regulante applicationem ipsius ad personam. Tertio, sicut in regulante usum, seu executionem potestatis in persona existentis. Et de primo, ac secundo modo non esse dicit facultatem, de tertio autem similiter dicit, si consideretur, quod potestas papalis data est in edificationem ecclesię. Et probat sic: papa est peccabilis, & hac potestate in destructionem ecclesię abuti potest, similiter sacrę collegium cardinalium non est in gratia, uel fide confirmatum, ergo oportet, ut aliqua firmitate inoblisquabilis, & induciabilis regula ab optimo legislatore Christo, secundum quam possit abusus huiusmodi potestatis reprimi, dirigi, atque moderari: Hęc autem est ecclesia, seu uniuersale concilium, ergo in ecclesia uniuersali est papatus, ut in regulatio executionis ipsius.

H Et confirmatur, quia, cum medium uirtutis non habeatur nisi prout sapiens iudicabit, & papa hęc potestatem in edificationem, prout sapiens iudicabit, finalis resolutio huius iudicii fiet ad ecclesiam, seu concilium, ubi est sapientia indeuicibilis. Et hęc inquit, fundatur multa quod papa iudicari potest & deponi per concilium, quod concilio subicitur quoad usum sue potestatis, & sibi potest dici, Curia facit: & quod in concilio est etiam potestas papalis quarto modo scilicet suppletive, quod scilicet supplendo facere potest quicquid potest papa, ut decreta, & acta concilii Constantinensis testantur.

Distinguitur præterea potestas papę in eam, quę sibi a Iesu Christo tributa est in Petro, tanquam suo uicario, & Monarchia, tam ordinis, quam iurisdictionis in foro uoluntario & inuito (& hanc uult esse supernaturalem) & in eam, quę conuenit papę ex iure naturę & positio. Nature quidē, quia dictamen naturalis iuris uult, ut supremus in aliqua politia, gaudeat multis priuilegiis & honoribus super alios. Positio uero multiplici, & in proposito ipsius ecclesię, seu generalium conciliorū, sicut cōstitas perfecta suo capiti dare potest. Et hanc uult esse auctoritatem interpretandi, dispensandique in statutis concilii generalis, prout occurrens necessitas uel euidens utilitas postulat. ubi pro tunc recursus ad generale concilium non patet. propter cuius distinctionis ignorantiam multam ortam putant ignorantiam in putantibus. omnia posse papam ex auctoritate sibi a Christo tradita. Concilium igitur esse supra papam, habereque uim coactiuam super illū, posseque illi leges imponere circa usum potestatis, suscipere ab executione, & deponere culpa, & sine culpa, inferi. Comparare propterea, inquit, ecclesiam papam, nihil aliud est quam comparare totum parti integrali, & querere quid sit maius. constat. n. quod ecclesię, seu concilii uniuersalis auctoritas, maior est auctoritate papę in sex. primo in amplitudine, uel extensione, secundo, in infallibili directione, tertio, in morum reformatione in cap. & in membr. 4. in coactiuam potestatem, quinto, in causarum fidei diffinitio ultimata decisi. 6. quia copiosior, completior enim saltem uirtualiter omnem potestatem, & omne

omne politicum regimen, papale, imperiale, regale, aristocraticum, & timocraticum.

Confirmat dicta sua ex Apostolorum actibus pluribus. quia. s. Iacobus non petrus diffiniuit in concilio, Act. 15. & ibidem non petri nomine, sed cōi-ratis scribitur ad Antiochiā, Apostoli & seniores, &c. & miserunt petrum & Ioannem tanquā subditos ecclesie, Act. 8. & Petrus cōpulsus est rōnē reddere de ingressu ad Centurionem, Act. 11. Fundat autem super allatis prius ex Mar. decimo octavo autoritatibus, Dic ecclesie, & Quęcumq; ligaueritis super terram, & concilio Constant. Et concludit, qđ luce clarius ex principiis Theologię conclusa est subiectio papę ad concilium, et vtiq; adeo progreditur, vt pestiferam, perniciosissimamq; doctrinā appellet, ponentem papam supra concilium, aut saltem non imparē illi.

CAP. XI.

Quod secluso papa in ecclesia, non est papatus suppletine, et sicut in regulante vsus ipſius.

Pincipium veritatis videndū circa recitata a rā dice sumēdo, declarabimus primo id super qđ tota hęc confurgit fabrica, falsum esse, s. qđ secluso papa, quolibet in ecclesia Dei sit papatus, sicut in regulatio ipſius, quantum ad vsus, & suppletine. Deinde ostenditur falsum esse, quod papa hęat aliqđ potestatem ab ecclesia, sed omnia pōt ex papas autoritate. et deinceps sigillatim omnia examinando determinabuntur manifestata prius veritate, circa potestatem applicandi potestates ecclesiasticas ad psonas, an sit in ecclesia secluso papa. Sic. mō de ecclesia, vt distinguitur contra papā, loquimur, & sic volumus intelligi dū de his sermo est. Si papatus igitur est sic in ecclesia cum ecclesia non hęat ipſum ex seipſa (vt aduersarius fatetur) oportet qđ datus sit ei a Deo. Et cum huiusmodi donata a Deo nesciamus nisi per reuelationē in sacra scriptura, vel traditione Apostolorū, vel in sanctis doctoribus, aut determinatione apostolica contētā aut per rationem ex principiis theologicis efficaciter probātē, si in nullo horum reuelatio hęc inuenitur, sed oppositum, si theologia ratio non conuenit, sed potius abducit ad hoc, sentiendum est oppositum. Et quidē qđ in sacra scriptura donatio ista nō reperiat, ex antedictis patet: autoritates n. sumptę ex Mathai 18. nihil dant nisi supra subiecta ecclesie indeſinite, ut prædeklaratum est. Vn de ex eis non potest huius, vel illius subiectio pba rēse haberi quam potestatem in subiecto habeat.

Ex gestis vero ab apostolis nihil tale hętur, quia Act. 8. licet petrus, & Ioannes sint missi, non tñ ut subiecti. spiritus n. sanctus missus est a filio iuxta illud Io. 16. Quē ergo mittā uobis, & tñ non est subiectus. Male theologus est, qui ex missum esse, infert subditū esse. Actū uero 11. discipatio eorum, qui erant ex circuncisione aduersus petrum, nullā superioritatem, sed ambiguum æmulationem legis Moyſi pferret. Et quod illa discipatio non ab apostolis, sed cōuersis Iudeis, & præcipue Pharisęi, fuerit textus ille iunctus cum c. quinto decimo, ubi illi de hęcresi pharisęorum dicebant, legalia imponenda et Gentibus, insinuat. Et rursus reprehensio non factis, sed verbis, subditis qñq; licita est aduersus prelatos, ut de petro & paulo apparet ad Galatas secundo, & superius ex s. T. ostendimus. Et itē Greg. (ut habeatur 2. q. septima, Cap. petrus) hoc soluit, quod petr⁹ uouit uti autoritate sua. Actū uero quinto decimo non fuit concilium uniuersale, nec Iacobus dedit sententiam, & ideo nihil facit

Ad propositū. quod non fuerit concilium uniuersale, patet ex hoc, quod nō fuerūt ibi, nisi tres ex duodecim Apostolis, vt ad Galatas secundo hętur, s. petrus, iac. & Ioan. Quod n. narratur Actū 15. tunc fuit, qđ paulus post anno 14. ascendisse Hierosolimam, ad Galatas secundo refert, vt glossa ordinaria dicit Act. 15. Quod Iacobus sententiam nō dederit, sed iudicium suum dixerit post Petrum loquens, ex eo patet qđ subditur: Tunc placuit Apostolis & Senioribus cum omni ecclesia eligere, & mittere, &c. scribentes per manus ipsorum. cōclusio ergo, in qua stat proculdubio sententia diffinitiuā, in communi facta est, non a petro, nec Iacobo. Et scito quod quia solutio qōnis petebatur non a petro, sed ab Apostolis, & presbyteris presentibus Hiero. vt patet in eodem 15. c. iō petrus simplici apostolatu non papali autoritate vsus, exhibuit se sicut unum ex alijs in tali conuentu, & cōi noie Apostolorum appellatione cōtentus fuit. Et bene: quia oia tempus hęc, necdum aut erat tēpus vrēdi plenitudine ptatis suę, in statuto præcipue trāsitorio, quale fuit propositum a Iacobo, cum dicit. ego iudico, i. hoc est iudiciū meū, &c. Aduenit postmodū tēpus, quo papa manifestauit suę plenitudinē ptatis, ut patet legēti gesta patrū, & ecclesie. quāuis & hic petrus primus inueniat & in electione Matthei, & i cōdēnatione Ananię, & Saphire, & Simonis, & ex traditione successiua apostolorū papā potius, qđ concilium primatum obtinere animis, uocibusq; Christianorū inhibitu est, vsque ad conciliū Constantiense, ad qđ vsq; tēpus sancti doctores absque dubio hoc docuerunt. Nec concilium Constantiense, aut Basiliense oppositū determinare potuit, quia si Hieronymi solius autoritas innixa sacre scripture preualuit concilio (vt patet 36. q. 2. c. tria, iuncto cap. placuit) quanto magis tanta lucida nubes testiu inductorū innixa sacre scripture aperte, vt mōstratum est, & mōstrabitur, præualet congregationi Constantiensi, ante Martinum, & Basiliensi concilio? Oia n. concilia per Romanę sedis autoritatē robur acceperunt, & facta sunt, vt c. Significasti, de elect. allatū est: Quod aut nec rōne ex theologicis principijs hoc habeatur: sed potius oppositū manifestat, tota n. rō huius consistit in hoc qđ summus puſor. & legislator Dñs Iesus Christ⁹ non reliquit ecclesie dilectissimam, sine sufficienti regula & inobliquabili in remedium occurrentiū defectuum: sed papa est peccabilis, ecclesia uero errare nō potest, ergo. Hęc n. rō ad hoc propositum non solū nō procedit ex principijs theologię, sed in hęcresim adducit damnatā: pro fundamento. n. sumitur, qđ ecclesia non potest errare, & papa potest errare, aut loquitur de errore personali in gratia gratum faciēte, aut de errore iudiciali, diffiniendo in quacunque re ecclesie, vel in fide. Si loquitur de errore personali in gratia, in hęcresim inciditur damnatā, qđ potestas ecclesiastica fundatur super charitate, & tñ hoc modo cōtra seipsum oportet, qđ intēdat iste homo, quia expresse affert pro ratione, quia papa est peccabilis, & sacrū collegiū ei assistens non est cōfirmatū in fide & gratia. ex hoc ergo qđ apud ipſum ecclesia est firmata i fide & gratia & propterea inobliquabilis, oportet dicere, qđ a Deo habeat regulatiuā potestatem vsus omnis ecclesiasticę potestatis. Et hoc quid aliud est dicere, quā sequi hęcresim illorum, qui, quoniam ubi sunt duo vel tres congregati in nomine domini, in medio eorum est dñs, ecclesiasticam potestatem in bonis christianis ponūt: Ampli⁹. Quis reuelauit hunc homini,

mini, q̄ prelatorū congregatio in concilio ḡnali, secluso Papa, sit confirmata magis in fide & gratia personali, quam collegium Cardinaliu, quare non p̄nt oēs illi esse in peccato mortali sicut isti: p̄rate rea. Quamuis ecclesie sit promissa gratia personalis in aliquo supposito sēper (iuxta illud Matt. vlt. ecce ego vobiscum sum oib. dieb. vsque ad consummationem sc̄culi) quis hoc promisit prelatis istis sic congregatis magis, quam collegio Cardinali cū Papa? Quæcumque. n. autoritas afferatur de cōgregatione, s. vbi duo vel tres, &c. Si duo ex vobis cōtulerint, & similia, non magis hēt locū in illa accephala congregatione, quam in illa non accephala, quæ vere est in nomine dñi, saltem quo ad autoritatem. Nec p̄t dici, q̄ hoc conueniat concilio dicto ex representata ecclesia vniuersali, quia gratiæ personales representati non transunt in representantem, ut patet inductiue.

Si vero loquuntur de errore in iudicialiter diffiniendo de re qualibet, constat & q̄ Papa & q̄ concilium simul cum Papa errare potest, male iudicando de vno regno, quod iste hēt ius eius & non aliter, aut q̄ ille episcopis sit simoniacus, ut patet in c. a nobis, de sn̄a excōic. & in Quol. S. Th. vbi supra. Si aut de iudicio fidei sit sermo, tunc comparat Papa, & cōcilium s̄m proprias naturas & vires, & sic tā papa, q̄ concilium p̄t errare, quia oīs hō mendax. Aut s̄m assistentiam diuinæ prouidentie, & sic falsum & erroneum est dicere, q̄ papa possit errare, quia hoc esset dicere, quod ecclesia tota p̄t errare in fide, quia ad ipsum pertinet determinare de fide ut habetur de baptismo & eius effectu, capitulo, maioribus. & 24. q. 1. capitulis, a recta, memor sum, & quōties. Et quicquid determinatum est ab ipso de fide, omnes christi fideles seq̄ oportet, ut patet ex hoc, q̄ hereticus censetur, qui damnate ab Apostolica sede conclusioni in fide, adheret pertinaciter. & ex hoc quod qui aliter docet, & sentit de fide, & sacramentis ecclesie quam Rom. ecclesia, hæreticus est, ut patet ex S. Tho. in 2. 2. q. 1. ar. vlt. docente quod ad summi pont. autoritatem pertinet finaliter determinare ea, quæ sunt fidei, ut ab omnibus inconculsa fide teneantur, & in q. 11. ar. 2. ad 3. quod contra Papæ autoritatem in materia fidei, nec Hiero. nec Augu. nec aliquis sacrorum doctorū suam sententiam defendit. & ex c. si papa. dif. 40. vbi dicitur, quod ex ipso post dominiū vniuersorum salus dependet, & per hoc infallibile Pape iudicium, impletur illud Io. 14. quod spiritus sanctus docturus est nos oīa. Colligendo igitur rōnis solutionē, dicitur quod semper altera præmissarum est erronea. Si. n. est sermo de obliquitate a gratia, illa vniuersalis est erronea, scilicet quod obliquum oportet regulari in tertia a recto & est expresse damnata ēt a cōcilio Constantiensi sub Martino. Si autem est sermo de obliquitate a iudicio fidei, illa propositio est erronea, s. quod papa potest errare & reliquum ecclesie non. confirmantur hæc autoritatib. supra allatis. Et hæc responsio est rō sumpta ex parte cāc materialis: ex hac. n. hētur, q̄ non magis communitas, q̄ vna persona in officio Vicarius Christi posita, q̄ tum ad ea, quæ sunt fidei, hēt quod sit subiectum seu materia assistentiæ diuinæ, cum non sit differentia apud Deum in multis aut paucis, vno vel pluribus saluare; immo ex quo monarchicū institutum est regimē, in vno solo constituta est p̄tās, ut S. Th. in 4. Sē. di. 19. q. 1. dicit. Ex quo patet quod volutarie dicit, q̄ papa hēt p̄tatem in ædificationem, prout sapiens. cōcilium determinabit. In his. n. quæ sunt

A fidei s̄m diuinam sapientiam in Scripturis reuelatam & sibi assistentem, in directionem autem vniuersum s̄m prudentiam monasticam & politicam, q̄ in principe est, ædificare ecclesiam dēt. Et ad hæc multum adiuuatur ex cōcilio sanctorum Patrum, & p̄pea cum veneratione a summis Pontificib. suscipiuntur, ostendunt siquidem statuta iter pape, quod sequi secundum Deum debet, quamuis cogere ipsum nequeant, ut ex prima secunda S. Th. allatum est. Rationes autem, quæ concernūt depositionem pape, inferius soluentur.

B ex parte vero causæ formalis, quæ papatus est ex formalis sua rōne suprema in ecclesia Dei potestas vix antedictus hētur, & istemet fateatur, suprema aut potestatis in ecclesia repugnant dari in ecclesia superiorem, qui tā nō esset suprema in ecclesia, sed potestas in ecclesia, regulatiua papatus quo ad vsū est superior papatus, ergo in ecclesia Dei nō est talis potestas, & consequenter non est in illa papatus, sicut in regulatiua vsus illius. Prima propositio al sumpta (ut dictum est) patet ex determinatione ēt concilii Constantiensis, sub Martino quinto, secunda aut est nota ex terminis, tertia autē, & probatur & est ab eo confessā. Probatur quidem, quia cum par in parem nō hēt imperium, & propterea vnus papa non p̄t ligare manus alterius, oportet si ecclesia p̄t ligare manus pape cōstituendo leges coactiuas circa vsū papatus, & suspendendo ab executione, q̄ potestas ecclesie non sit par papati: sed superior papati. cōfessā est autem ab hoc viro, quem loquens de dispensatione facta a papa dicit, Teneat & hæc dispensatio si non cōtineat errorem apertum, aut nisi fuerit superiori lege prohibita, qd dicitur propter statuta fieri possibilia circa papalis vsū potestatis per generale concilium. Hæc ille.

C Et ut magis pateat horum fictio, aduertendū est, quod quæadmodum in adunatione oīum sensuū exteriorum in vnum subiectum, non inueniretur aliquis vnus iudex p̄ter singulas sensuum potestates, nisi sensus superior eius omnib. & cōis omnib. præiugere, & p̄pea oportet pōnere sensum cōem ut patet in Secundo de Aīa, vnicū & cōem oīum sensibilibus iudicem altiore omnibus, quo vno vnum subiectum hēns plures sensuum potestates iudicat, ita posito, sed non concessio, quod in ecclesia inueniretur oēs potestates ecclesiasticæ, s. papatus, Cardinalat⁹, &c. si ex eis nō resultaret, aut quolibet eis iungeretur vna alia potestas, nihil posset nisi q̄ s̄m singulas potestates papatus, cardinalat⁹, episcopatus, &c. posset. Perinde. n. est, ut est in secundo de Anima, duab. potentiis iudicare, ac si duo iudices essent. Ex concursu igitur omnium potestatum in ecclesia vniuersali ēt cum papa, non plus potest apud sapientes tota ecclesia cū papa, quam possint singule potestates, ac per hoc cum papatus nō possit ligare manus pape, nec tota ecclesia hoc potest, nisi fingatur superior quedā potestas papatu, quæ ecclesie cōitas utens iudicet de singularum potestatum actibus, & si hoc fingitur, contradicitur ueritati, & sibi ipsi, qui ecclesiam ex papatu, cardinalatu, &c. componi vult.

D Ex ea demum finali poebatur intentum quadrupliciter. Primo, quia incidit in Scyllam, cupiens uitare Charibd. Si. n. propter hūc finē, ut quilibet potens errare, habeat superiorem in terris, oportet hanc in ecclesia supra papā potestatem ponere, q̄s corrigit concilium ipsum potens errare? immo quod de facto errauit in decretis illis Constantiensis, & Basiliensis, & in multis aliis errare potest. Propter

propter quod a concilio ad papam conceditur ap-
pelatio, vt S. Th. in q. de Pot. Dei. q. 10. ar. 4. 13. dicit.
Et de concilio Basiliensi, q. quamuis legitime con-
gregatum, errauerit notorie, conuincitur ex ipsius
verbis in secunda sessione, s. Synodus Basiliensis
deceat, & declarat, q. ipsa pro herefibus extirpa-
tione ad moru generale reformatione ecclesie in
capite & in mēbris, nec non pace inter christianos
pcuranda, in Spiritu sancto legitime congregata,
per nullum quis autoritate et si papali dignitate
presulgeat, dissolui, aut ad alium locum transferri,
seu ad aliud tēpus prorogari debuit, aut potuit, det
aut potest, dēbit, aut poterit futurum, absque eius-
dem Synodi Basiliensis deliberatione & cōsensu.
Hæc ibi. Vbi manifestissime apparet, q. etiam his,
que sunt in iris positiui, qualia sunt tempus & locus
concilij, determinauerunt non habere potestatem
summum pontificem, etiam antequam ipsa syno-
dus congregata ibi tūc esset, quod tam erroneum
est, vt argumentatione non egeat. Et hoc vnum iō
attuli, vt ostendatur, & quod concilium rite etiam
congregatum autoritate Romani pontificis, ip-
so hēnte, aut non consentiente decretis errare pōt
& errauit, & ut ex hoc uno manifeste falso in prin-
cipio concilij illius decreto, omnium decretorum
illius autoritas quanta sit cognoscatur. Inquit. n.
Aug. q. si vel minimum mendacium in sacra Scri-
ptura admittitur, tota perit.

Secundo, quia uerus finis potestatis ecclesiasticæ
sanctas fidei, charitatis, & pacis, quæ una est ec-
clesia, & peruenitur ad patriam cælestem, melius cā-
tur per unum, quā per plures conuenientes in unū.

Tertio, quia nimis derogat dignitati supernatu-
ralis ordinis positio ista, quasi sicut Deus in natu-
ralibus creauit hominem liberum, & reliquit eum
in manu consilij sui, quo fit, ut communitas libe-
ra Regem constituat cum certis legibus tacitis, uel
expressis, sic disposuerit Christus in supernaturali re-
gimine ecclesie dando communitati potestatem su-
pra principem. Lōge quippe aliter est, nam super-
naturalis regiminis firmitas nō super humano cō-
cilio, sed super diuina assistentia supernaturali fun-
datur, ac per hoc ad infallibilitatem infallibiliter con-
sequendam, ipsa supernaturalis regiminis resolu-
tio respuit recursum ad potestatem cōmunitatis.

Quarto, quia cum gratia perficiat naturā p mo-
dum eius, & diuina Sapientia disponat omnia sua-
uiter, oportet, ut Iesus Christus disponat regimen
ecclesie suæ, ut uiuus, non ut defunctus, propter
quod non ante mortem, sed post resurrectionē in
æternum non moriturus, Petrum instituit nō suc-
cessorem, sed Vicarium suum. Commune est autē
omnib. principibus uiuentib. Vicarios instituēti-
bus, ut potestatem Reipublice super Vicarium nō
dent, sed sibi referent iudicandum. Dominus
igitur Iesus Christus cōmunitati ecclesie non de-
bit potestatem super suo Vicario, sed illi suam assi-
stentiam non defuturam aperiens. Luc. 22. Ego ro-
gaui pro te, ut non deficiat fides tua, ipsi confirma-
tionē aliorum commisit subdens. Cōfirma fratres
tuos. Et hæc ratio licet magis ex modo, quam sine
regiminis sumatur, ostendit tamē, q. ad consequē-
dum ecclesie finem ex modo regiminis non con-
uenit in ecclesiam talem ponere potestatem. Quia
ergo posita potestas ista in ecclesia supra papam,
regimini ecclesie per uicarium, sub Iesu Christo ui-
uente non consonat, & supernaturali resolutioni
ecclesiastici iudicij derogat, & ad uerum ecclesie
finem inepta est, & inuentum finem correctionis

oīum errare potentium non assequitur, rōni forma-
li papatus repugnat, assistentiæ Christi ad papæ iu-
diciū in his, quæ sunt fidei, obstat, & nulla autho-
ritate authentica, aut ratione efficaci asseritur, totq;
sanctorum testimonij aduersatur, conclu dēdum
est, quod frustra, ignoranter, temere, atque impie
prædicatur, scribitur, & defenditur.

CAPVT XII.

Quod secluso papa, non sit in ecclesia potestas legislatiua.

Quoniam autem præter dictam potestatem duas
alias in concilio locat, secluso papa. s. potesta-
tem applicandi potestates ecclesiasticas ad p-
sonas, & potestatem condendi, interpretandiq; au-
thoritatiue, leges, de his aliquantisper dicendū est.

Authoritas ecclesie in condendis legibus cōuenit
ecclesie secundum istum ex hoc, quod est cōitas p
fecta. Vnde si quilibet cōitas libera, & perfecta pōt
cōcedere leges, & ipse solius autoritate possunt
mutari cōditæ ab ea leges, sic i ecclesia et oportet.

Sed vt breuiter error istius pateat, omisso, quod
ecclesia absq; papa nō est cōitas perfecta, quia sine
capite, dicimus, quod quia ecclesia vniuersa distin-
cta contra papam est cōitas subiecta a Iesu Christo
papæ, vt patet ex autoritatibus inductis, testantib.
ipsum esse pastorem, rectorē, ep̄m, directoremque
omnium Christianorum, & vniuersalis, seu catho-
licæ ecclesie, consequens est, quod ecclesia, & si pos-
sit ordinate per modum societatis cuiusdā, non tñ
pōt aliquid statuere, habens uim coactiuam, nō so-
lum circa actus papæ, sed nec circa quemcumque
christianum, nisi rōne autoritatis prælatorum il-
lius, si illi ad hoc concurrunt, & si fiat de facto, non
ualet, nisi autoritate Ro. pontificis implicite, uel
explicite roborē. Vnde S. Th. ut superius adductum
est, inquit. sancti patres in concilio congregati ni-
hil possunt statuere, nisi interueniente autoritate
Ro. Pontificis. Et, ut prædictum est, recte dixit, san-
cti patres, quia multi patres ex sua temeritate pnt
statuere, et ligando manus pontifici summo. Et cō-
firmatur hoc ex distinctione legis posita a S. Th. in

1.2. q. 90. ar. vlt. vbi ex prædeterminatis concluditur
quod lex est rationis ordinatio ad bonum cōe ab
eo, qui curam habet cōmunitatis, promulgata. Ex
hoc. n. patet, quod lex ecclesie nihil aliud est, quam
rōnis ordinatio ad ecclesie cōmune bonum a pa-
pa, qui curam habet communitatis ecclesiasticæ, p-
mulgata, ac per hoc communitas ecclesie, cui sui
ipsius cura non est relicta Iesu Chro, sed commif-
sa papæ, nō potest leges autoritatiue facere. Et hoc
cognoscentes sancti patres, a papa robur decreto-
rum suorum recognouerunt, ut etiam exorto hoc
errore post electum Martinum papam quintum,
ipsa requisitio oratorum regis Polonia, qd appro-
barentur decisa in materia fidei a Martino testa tur
ut patet in sessione vlt. Et Basilienses multum insi-
terūt apud Eugeniū quartū, ut decreta Basil. cōciliij
approbaret, & nunquam obtinuerūt, vt dominus
ioannes de Turre cremata refert, & in gestis Basil.
concilij apparet.

Amplius. Autoritas ecclesie determinatiua de
his, q. sūt fidei, principaliter residet in sumo Pō. &
nō solū principaliter sed finaliter, ita q. ad ipsū spe-
cta finalis de fide determinatio, nec spectat ad cōci-
liū, sed cōciliij sētētia a papa cōfirmat, & a cōcilio,
ad papā appellat, ut S. Th. in allatis locis, & secunda
secunda, & q. de Potētia Dei, & cōtra errores Græ-
corū docet. ergo a fortiori ad papā principaliter & fi-
naliter spectat cetera statuere, & frustra a cōcilio ap-
pellare ē, nisi iustitiā possit cōciliū ministrare.

Opusc. Caieta. B Am.

Amplius: Consuetudo ecclesie habet & habuit, vt papa in omnibus quæ non sunt de iure nature aut diuino, possit non solum dispensare, sed mutare iura, nõ ergo ipsa concilio in interpretando dependet, sed econuerso. Et ex hoc patet quod capitulo frequens, in Concilio Constantiensis decretum, nisi apostolica auctoritate firmatum sit, nõ habet certam vim obligatiuam, quoniam in sessione 39. ante electum Martinum factum est.

CAPVT XIII.

Quod potestas applicatiua ecclesiastica potestatis ad personam, non est in ecclesia secluso Papa nisi in casu.

DE Auctoritate autem applicatiua papatus & aliarum ecclesiasticarum potestatum ad hæc personam vel illam, sciendum est, quod potestas ista regulariter & principaliter est in papa, & non nisi in casu in concilio seu ecclesia. Et in papa quidem est potestatem hanc quo ad applicationem potestatum inferiorum papatu, patet tum ex gestis Apostolorum, dum singulos episcopos per loca instituebant, tum ecclesie consuetudine, quæ quotidie hæc a papa faciente suscipit absque conscientie scrupulo, tum ex ratione officii sui: ad eundem namque spectat plena potestas supremi regiminis & assumptio aliorum in partem sollicitudinis, vt patet Exo. 18. vbi Moyses dux populi ex consilio Iethro elegit & constituit principes populi, & millenos, & centuriones, & decanos. Quo ad applicationem vero papatus & ex gestis Beati Petri Apostoli, cum instituit Clementem papam, vt habetur 8. q. 3. Si Petrus, ex auctoritate Ioannis tertii, qui sedit anno Domini 600. tpe Iustini Imperatoris, & ex continua obseruatione liquet. Papa namque instituit ad quos spectet electio & mutat & limitat sic actum electionis, ut opposito modo sit irritus. In ecclesia autem, seu concilio nõ esse hanc auctoritatem, secluso papa, ex hoc patet, quod tota ecclesia non potest auctoritative mutare legem factam a papa, quod electio non spectet ad Cardinales veros, & indubitatos quod electus a minus quam duobus parribus Cardinalium, sit papa, sed bene econuerso, papa posset statuere, quod electus a minus quam duobus partibus Cardinalium, sit papa, & quod electio spectaret ad tales, & tot prelatos, & nõ ad hos qui vocantur Cardinales, quia eiusdem est destitueret, cuius auctoritative est constituere in his, qui sunt iuris positivi, quale est, quod electio spectet magis ad presbyteros & diaconos talium ecclesiarum Romæ, qui vocantur Cardinales, quam ad Canonicos Lateranenses, & sancti Petri, magis ad episcopos Hadriensem, Sabinensem, Prædestinum, Tusculanensem, Albanensem, & Portuensem, quam ad alios episcopos. Hoc, nec a diuino, nec a naturali iure esse constat. Si enim potestas ipsa applicatiua esset in ecclesia, secluso papa, posset ecclesia mutare statuta papæ, circa applicationem huiusmodi. Vnde scilicet veritatem concilium, secluso papa, quia nihil potest nisi quod per singulas potestates in eo contentas potest, nec vnquam quidem, & illum minimum potest constituere episcopum, si illi prelati, ad quos spectat illum constituere, defuerint. Papa autem potest & eligere, & constituere episcopos vbique terrarum sua sola auctoritate, quæ nõ sua, sed illius est, qui graditur in multitudine fortitudinis suæ.

In casu autem permissionis, pura, quia papa nihil statuit in oppositum, & ambiguitatis, quia nescitur si aliquis est verus Cardinalis, & similitum euentum mortuo, vel incerto papa, ut tpe magni scismatis inchoati, sub Urbano sexto contigisse videtur, in ec-

clesia Dei esse potestatem applicatiuam papatus ad personam, seruat debitis requisitionibus, ne pplexa sit, asserendum est. Et tunc per viam deuolutionis ad uniuersalem ecclesiam potestas hæc deuenire videtur tamquam non existentibus electoribus, determinatis a papa ad representandum illam in hoc actu pro bono ipsius ecclesie. Iam enim ostensum est, quod ecclesie cura non sibi ipsi, sed Petro a Christo commissa est, & propterea determinatio Petri, ad exercendum electionis actum nomine ecclesie preualet tam determinationi, quam actui ipsius ecclesie, cuius nomine, sed non auctoritate fit.

Quid autem de potestate posita sentiendum sit, inferius tractabitur, Domino concedente. Hæc autem dicta sunt, vt pateat, concilium secluso papa, nec regulatiuam vniuersalem potestatis, nec legum conditiuam & interpretatiuam, nec applicatiuam omnium potestatis ecclesiasticæ ad personam potestatem auctoritative habere, sed omnia a papa mendicare ipsum oportet.

Et hæc est satis clarum restat, quod concilium non habet papalem potestatem supplementiue. Et si contra hæc afferantur gesta in concilio Constantiensi, iam dictum est, quod propter incertitudinem papæ, & electorum in his, quæ electionis actus exigebat, admitti potest congregatio illa post unionem trium obedientiarum. Veruntamen perfectum, ac indubitatum concilium absque uero, & indubitato papa, & uno eorum contradicente, esse non potuit, propter quod illius acta non nisi sub Martino 5. authentica sunt, sub quo nihil gestum est a concilio sicut prius.

CAPVT XIII.

In quo soluntur rationes contra papam, quod ecclesia sit totum & auctoritas eius maior in se.

QUOD uero dicitur, quod comparare ecclesiam papæ, est comparare totum parti integrali, de potestatibus ecclesiasticis loquendo, quia de his est sermo, facillimum est solvere, immo sophistici monstrare, nam sophistica est. Nam sicut unitas est pars numeri, & senarius numerus est maior tamen unitate, quam diuitate, ita papatus, qui est unica pars ecclesiastica, est pars totius numeri potestatis ecclesiasticæ. Et hoc modo partes ecclesie est maior pars papæ, sicut totum parte, & hoc est dicere, quia sunt plures partes, quam partes papæ, quod gratis conceditur. Sed ex hoc non sequitur, quod partes ecclesie sit maior, id est plus possit, quam papa, in quo sensu disputatur. Vnde puerile est, quod ex distinctione partium ecclesiasticæ in papatum, cardinalatum, episcopatum, &c. inferatur, quod querere, an ecclesia sit maior papa, est querere an totum sit maius parte integrali.

Quod etiam dicitur, quod ecclesie auctoritas est maior auctoritate papæ in se, falsum & erroneum est: quoniam si sumatur ecclesia, ut distincta contra papam, nullo modo est maior papa, nisi amplitudine seu extensione numeri, quia papa est vna pars, illa multitudine. ex quo enim ostensum est quod papatus, excluso papa, non est in ecclesia nisi potentia ministerialiter electiua, quia, si potest sede uacante papam eligere per Cardinales, uel per seipsum in casu, & papatus est potestas suprema, ad quam spectat causas fidei determinare, & qui certus est, non eget amplius certificari, erroneum est dicere, quod vltima decisio fidei non ad papam, sed ad concilium spectat: & tanto magis erroneum, quanto de concilio dicitur distincto contra papam.

Et quoniam sola diuina assistentia causa est inobliquabilis directionis & iudicii in ecclesia, & hæc adest papæ, & similiter papatus est potestas omnium aliarum

aliarum potestatum, coactionem uim habes, & omnem potestatem virtualiter continens, consequens est, quod auctoritatiue ecclesia non sit maior papa, sed e contrario in ceteris quinque enumeratis cap. 10. Et sic patet quanta cecitate percussus fuerit iste Gerson, dicens, quod luce clarius ex principiis Theologiæ deducta erat conclusio ista, quam modo strauimus erroneam. Et rursus quod presumptuosus fuerit, appellando Doctrinam Sactorum, ann. 140. approbatam, pestiferam & perniciosissimam. Nec excusatur nisi affectata forte ignorantia ex declaratione concilii Constantiensis, in vna tantum obedientia sub Ioã. 23. Papa dubio, profugo etiam, & reclamante, ut dicitur.

CAPVT XV.

Opinio aliorum quod in ecclesia secluso papa, est auctoritas congregandi generale concilium.

ET quoniam inter singulares auctoritates Roman. potestas congregandi generale concilium computatur, & hanc aliqui putant alij conuenire posse, idcirco in hac quoque concilium papæ comparandum specialiter est.

Est igitur nonnullorum opinio, quod quamuis regulariter congregatio concilii spectat ad papam, ut in c. Significasti. de elect. & di. 17. per totum in decretis patet, in casu tamen aliquo congregari generale concilium potest, papa non consentiente, ac et inuito. Fundant hoc super illo principio, scilicet Regulae generales patiuntur exceptiones, praesertim ubi casus particulares incidunt variabiles modis infinitis, quod probatur ex *bracta*. in 3. Eth. & gnome in 6. Eth. virtutibus positus ab Arist. ad has exceptiones. Ex his namque oportet dicere, quod quodcumque; observatio legis dissiparet unitatem, quae est finis legis, & obesset Reipub. non esset in illo casu seruanda. Et propea si papa requisitus nollet necessarium congregare concilium, non est seruanda pro tunc lex, quod ad ipsum spectat congregare, sed ipso inuito congregari potest. Explicat autem dictus Ioannes Gerson tres in specie casus, in quibus congregatio generalis concilii fit legitime sine papa. Primus est dum desit esse, quod tripliciter accidere potest, scilicet vel per mortem naturalem, vel per mortem civilem, ut si cadat in perpetuam *captiuitate*, aut si ad eum captiuatum non pateat accessus, vel per mortem canonicam, puta depositionem. Secundus est, dum sufficere requisitum papa de conuocando concilium, renuit contumaciter in perniciem ecclesiae, praesertim si tangat ipsum. Tertius est, si concilium postquam a papa est legitime congregatum, statuatur certum tempus & locum pro celebrando generali concilio, puta intra quinquennium, vel de decennio in decennium, et ubi papa renueret. De auctoritate autem concilii sine papa, dicit quod fulcitur & virtus auctoritate, primo Iesu Christi indefectibilis capitis ecclesiae. Secundo legum suarum tam diuinarum, quam naturalis, quae hanc licentiam vel necessitatem, vel manifestam charitatem, vel religiose pietati concedunt, pro quo facit auctoritas Domini Marci 11. excusantis discipulos a violatione Sabba. exemplo Dauid, propter necessitatem.

Sunt & alij duo casus positi a Felino in c. Super litteris. columna decima, in titulo de rescri. & ab Ale. in 17. di. Can. synodum. Primus est in casu, quo papa potest legitime deponi, quia ex quo concilio contra papam distincto inest potestas deponendi papam, oportet quod possit seipsum dispersum congregare ut deponat, alioquin cum papa deponendus nollet congregare concilium, non posset deponi. Secundus est, cum dubia est electio facta de papa, alioquin

A perplexa esset ecclesia, dum nesciret se habere papam, & non posset obuiare. Et hoc modo consimilata est congregatio concilii Constant. Ben. 13. nolente concilium authenticare, quantum sua intererat.

CAPVT XVI.

Quomodo uerificetur, quod concilium potest aut non potest sine papa congregari.

AD euidentiam propositae ambiguitatis scire oportet, quod aliud est loqui de conuocatione, & congregatione personarum, ex quibus constitui potest concilium, & aliud est loqui de conuocatione seu congregatione concilii. Primum n. significat solummodo congregationem ad simul esse quo ad locum, tempus, collationem mutuam, & huiusmodi: secundum autem significat congregationem ad auctoritatiue disponendum de uniuersali ecclesia.

Et si de primo fiat quaestio, dicendum est, quod regulariter spectat ad papam, sicut ad quemlibet principem spectat conuocatio procerum regni sui, & si ipso inscio homini conuocatio fit, suspicio generatur coniurationis. Hoc tamen non sic spectat ad papam, quoniam in multis casibus possit, & sine ipso & contra ipsam fieri. Et secundum hunc sensum uerificari potest dictum aliquorum, quod concilium potest congregari sine papa, & quod papa potestas congregandi concilium introducta est de iure positivo, ut in Can. ult. dist. decime septima. Alexan. dixit, pro quanto ad modum iuris positivi exceptiones patiuntur, & uana est quaestio de potestate sic congregandi, quando sunt undecunque congregari patres.

Sed si de secundo modo congregandi fiat quaestio, distinguendum est, quod duplex est concilium auctoritatiuum, quoddam perfectum simpliciter, quoddam perfectum secundum praesentem statum ecclesiae. Vocatur concilium perfectum simpliciter, quod constat ex capite & membris. quod potest simpliciter statuere & ordinare uniuersalem statum ecclesiae. Vocatur concilium perfectum secundum praesentem statum, quod constat ex membris possibilibus. inueniri, ecclesia in tali statu existere, & potest quo ad aliquod tantum de uniuersali ecclesia se impedire. Et utrumque horum, licet habeat latitudinem, quia concilium perfectum simpliciter fit capite praesente personaliter, & hoc est perfectum in summo, de quo non est dubium errare in his quae sunt fidei, non potest. Quoniam autem fit per legatos, cum adhuc superest papa, ad quem finalis determinatio eorum quae sunt fidei, & consequenter reliquarum carum spectat, & a quo sententia concilii confirmatur, (ut patet ex dictis,) si erraret in aliquo (ut de concilio Basiliensi patet,) habet correctorem papam, sicut & illud habuit & habet. Concilium quoque perfectum sine praesentem statum ecclesiae pluribus modis contingit, quia & existente uno papa haeretico deponendo, & existentibus pluribus pontificibus summis dubiis, quale fuit concilium Constantiense, licet inquam latitudo sit in utroque quo ad congregationem, tamen sic se habent, quod concilium perfectum simpliciter solus papa potest congregare. Ita quod nec mortuo, nec haeretico, nec quomodolibet aliter se habente papa, potest concilium perfectum simpliciter absque papae consensu fieri, & si fiat, de facto nullius auctoritatis est. probatur hoc primo ex dictis, quia si communitas ecclesiae sine papa non habet potestatem papalem, nisi in potentia electiua, ut ostensum est. Concilium autem perfectum simpliciter, includit potestatem papalem in actu: ergo concilium hoc non est perfectum simpliciter. Secundo, quia si communiter ecclesiae absque papa constitueret

Opusc. Caicta.

B 2 con-

concilium perfectum simpliciter, cum ad tale concilium spectet ordinare simpliciter vniuersalem ecclesiam, & hoc sit proprium vicariatus Iesu Christi, ut patet, sequitur quod cõitas ecclesie esset vicaria Christi: & sic Iesus Christus haberet in terris duos vicarios suos, & papa nõ esset vicarius Iesu Christi immediate, sed esset vicarius vicarii, puta concilii acephali in terris, quod non solum est erroneum, sed fatuum.

Tertio. Quia cum solus papa ex cura vniuersalis ecclesie habeat potestatem determinandi de fide, ordinandi symbolum, & congregandi concilium (ut in q. prædicta S. T. patet ex rone unitatis fidei) sicut cura vniuersalis ecclesie ex iure diuino conuenit soli pape, ita hæc spectantia immediate ad ipsam curam vniuersalis ecclesie. Et confirmatur hæc rō ex Doctrina eiusdem sancti Thomæ 1.2. q. 100. ar. 8. Quia scia quæ sunt de iure diuino determinata ab ipso Deo, nõ solum in communi ratione iustitiæ, sed etiam quantum ad determinationem ad singulares actus, non sunt dispensabilia a prelati ecclesie, sed a solo Deo. Verbi gratia, quia a Deo prohibita est simplex fornicatio, quod est coniungi non suæ, non potest fieri ab ecclesia, quod coniunctio cum hac non sua, sit quandoque licita, sed solus Deus hoc potest; sed Deus in solo Petro & successoribus. posuit curam vniuersalis ecclesie, & non reliquit ipsi ecclesie curam sui ipsius, & ad curam vniuersalis ecclesie spectat concilii congregatio & celebratio, ut patet ex eius officio principali. ergo solus Deus potest in hoc dispensare. Nec habet locum in hoc *etiam* aut gnomo, quoniam expresse in 5. Ethicorum dicitur, quod est directio iustitiæ legalis, quæ nos ius postriuum uocamus, quod quia ab homine est non potente præuidere, & prouidere singulis casibus descriptibile est in casu, & tunc gnomo in intellectu practico, & *etiam* in uoluntate supplere non interpretando ambigua, sed manifesta spectanda: & eligendo, ut sanctus Thomas in Secunda 2. q. 120. artic. primo ad tertium, aperit. Non est ergo regula hæc, ut morales, grammaticales, ciuiles, aut canonicæ, sed diuini iuris, a quo excipi nequit. Et sic intelligenda sunt quæ dicuntur in distinctione decimaseptima, & propterea dixit Sanctus Thomas, quod sancti Patres nihil possunt in conciliis congregati statuere, nisi autoritate Romani pontificis interueniente.

Concilium perfectum secundum præsentem ecclesie statum potest congregari sine papa, & eo inuito si requisitus non uult ipse illud congregare, sed non habet potestatem ad ordinandam vniuersalem ecclesiam, sed ad prouidendum illi casui tunc occurrenti. Et licet casus humani uariabiles sint infinitis modis, puta, si contingeret mori omnes electores pape: si contingeret tale quid (quod electores non possent eligere sine conuocatione concilii, ad reprimendum discernendum, uel pacificandum, &c. omissis his & similibus) duos tamen certos casus, & qui fuerunt quandoque & possunt esse, afferro, in quibus concilium tale congregandum est. Primus est, si papa per heresim est deponendus, tunc. n. ex quo requisitus renuit, possunt Cardinales, potest Imperator, possunt Prelati congregatione vniuersali facere, in qua erit nõ vniuersalis cura ecclesie, sed tamen depositiua potestas pape, & electio ad solos Cardinales (ad quos de iure spectat) pertinebit. Probabitur hoc, cum de depositione pape inferius agetur. Secundus est, quando papa unus uel plures incerta electione laborant, ut contigisse dicitur in magno schismate Urbani sexti, & aliorum. Tunc enim ne perplexa sit ecclesia, ista membra ecclesie

quæ inueniuntur, potestatem habent iudicandi verum, si potest sciri, & si sciri nequit, prouidendi, quod electores in vnum eorum uel alium conueniant: & si certi electores nescierint, cum electio ad ecclesiam deuoluta sit, ex ipso electorum defectu concilium sic imperfectum eligit, ut in concilio Constantiensi factum videtur in electione Martini quinti. In alijs autem recitatis casibus, nulla necessitas apparet talis concilii, nam si non sana est mentis perpetuo & hoc constat, alius eligi a Cardinalibus potest, quoniam mortuus est papa uita rationali non solum in actu, ut dormiens, aut ebrius, aut phreneticus, sed in potentia naturali. Constat autem quod papa eligitur in pastorem ecclesie secundum vitam rationalem, & prope non est trepidandum timore, ubi non est timor. Et si dubium esset de sanitate recuperanda, expectandum est, sicut in diuturnis ægritudinibus. potest quoque per dubios euentus statuto Pontificis obuiari huic casui, si statueretur, quod papa, infans factus, tanto tempore expectetur: & si post nullum vestigium sanitatis recuperanda appareat, & a collegio medicorum iudicatus incurabilis fuerit, cõsecratur mortuus, & Apostolicam sedem vacare. Ex quo nõ quilibet sub ista lege pontificatum acceptaret, & eam non reuocaret, tacito consensu renuntiare aut depositionem acceptare se profiteretur, adueniente tali casui: & si post electum alium pontificem sanus fieret, papatum repetere non posset, a quo se melius rite cecidisset. Ex eo autem quod papa captus esset, & non pateret accessum ad eum, alter nõ esset creandus. Petrus namque seruabat in carcere nullo patere accessum, ut patet ex actibus. Apostolorum, & tunc nõ est electus alter, sed oratio facta sine intermissione ab ecclesia ad Deum pro eo, ipsi liberauit. Nunquid est abbreviata manus Domini, aut statutus est terminus Domini intra quem debeat liberare papam, ut fecit Ozias cum illis de Bethulia, & reprehensa a Iudith sunt dicente, Posuistis uos tempus miserationis Domini, & arbitrium uestrum diem constituistis ei, ut patet Iudith septimo, & 8. Posset tamen in hoc & in prædicti casu pontificio statuto prouideri, quod a Cardinalibus eligeretur unus, qui uices Pontificis in omnibus, & per omnia illo fatuo, aut ito incarcerato durante obiret. Et tunc ille electus posset omnia facere in utroque foro, sicut modo potest summus Pœnitentiarius in foro cõscientie absolueret autoritate iuris, mortuo pontifice uel fatuo, uel detento.

In casu autem, quo papa non hæreticus certus, & indubitatus, renuit requisitus congregare concilium, & statutum esset concilii generalis cum omnibus clausulis derogatorijs, ut Constantienses caperunt, & Basilienses apposuerunt, nescio ad quid congregatio ista fieret, cum nihil posset facere, quod, renitens papa non posset irritare. Pro erronea ergo habenda est omnis opinio, dicens concilium perfectum, id est, habens autoritatem disponendi, & statuedi simpliciter de vniuersali ecclesia, posse absque Romano Pontificis autoritate celebrari, seu congregari, quia derogat singulari priuilegio potestatis papalis, cõcesso sibi a Christo immediate, ut patet ex dictis.

Dicentibus autem, quod quia concilium Constantiense in Sessione 39. Et post Basiliense in Sessione 11. Constituitur ca. frequens, ideo etiam inuito Pontifice de decennio in decennium potest celebrari concilium, etiam perfectum, propter autoritatem statuti, respondendum est, quod sunt in magno errore; & quod in ueritate schismatici opera dant tales, & tamquam schismatici puniri possunt, si sic exquerentur, quoniam rebelles sunt Romano Pontifici, qui est supra totum

ius positum, & constat, quod determinatio temporis & loci concilii de iure est positum. Et si doctores alioquin inveniunt sentientes, quod quia tepus interpellat, & auctoritas deuoluitur ad alios, & huiusmodi, aut sectatores illius erroris, quod concilium est supra papam, aut loquuntur stante statu in robore, ita quod papa non tollat, aut interpretetur, aut dispense, aut prohibeat.

Quo ad negationem vero consensus requisiti papae ad congregandum concilium, quia tantum poteratur, sciendum est, quod oportet hic discretionem uti, nam si requiritur a uiris probis, quos praeterita & peruersas uite, ac morum integritas commendar, & subest ea concilii (puta heresis vel schisma) detur papa annuere, & numquam credo quod fuerit papa, qui negauerit, sic reb. se habentibus. Si autem requiritur a uiris, qui uolunt alligare onera aliis & digito suo nolunt mouere ea, qui praescorum concilio statuta non seruatur ambitiosis, insatiabilibus suarum passionum sectatoribus, & huiusmodi pro reformatione ecclesiae, nonne responsio Christi conuenit? Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo, & tunc perspicies ut educares festucam de oculo fratris tui, praesertim quod melius potest quam per concilium: oportet. n. primo seruare quae scripta sunt, & deinde alia scribere statuta. Sufficiens quoque est ea negandi consensus concilio probabilis timor usurpandae auctoritatis a concilio supra papam, ut Basilienses mox ostenderunt bis. cum primum inchoatum est concilium, sessione 11. Et cum iterum redintegratum fuit ab Eugenio, sessio. 18. Finis. n. concilii est pax, quae per ista usurpationem perturbatur, ut experientia rerum magistra testatur.

Ex his igitur patet, quod inter extraneas opiniones de congregatione & celebratione concilii absque papae consensu, media uia sola uera est, quam declarauimus, scilicet concilium perfectum simpliciter, nunquam: perfectum uero concilium secundum praesentem ecclesiam statum quicquid sine papa, & contra ipsam congregari & celebrari potest. Et secundum hanc distinctionem potes diuersa, si uis, dicta doctorum saluare.

CAPVT XVII.

In quo incipit comparatio potestatis ecclesiae, & Papae in casu heresis. Et primo de modo quo papa propter crimen heresis subijcitur concilio secundum unam opinionem.

Post collatam potestatem papae cum auctoritate ecclesiae, & concilii generalis simpliciter & absolute, & manifestationem superioritatis papae supra ecclesiam uniuersalem, & concilium uniuersale, conuenienter comparanda est auctoritas concilii ad papam in casibus. Et primo in casu heresis, deinde in casu incorrigibilitatis & aliis casibus. & demum in casibus.

Et quoniam innata est nobis uia ex certioribus. non bis in minus certa, supponamus eum doctoribus, & eodem a conceptione ex c. Si papa. d. 40. quod papa propter crimen heresis potest deponi a concilio generali, & inuestigemus modum depositionis, & potestatem depositiuam, ut sic nosse possimus an papa in aliquo casu sit subditus concilio, seu ecclesiae uniuersali.

De modo quo papa propter crimen heresis deponitur, uaria est opinio. Quidam dicunt quod hoc fit propter defectum subiecti. Subiectum namque papatus dicitur esse hominem fidelem, ac per hoc sicut deficiente uita corporali per mortem, definit subiectum papatus, ita deficiente fide in illo homine qui est papa per heresim, definit subiectum papatus. Fundatur haec opinio super hoc, quod fides constituit uiuacitatem in hoc quod est esse membrum ecclesiae Christi. Huic

A enim adiuncta alia propositione, scilicet quod negatio prioris inducit negationem posterioris in essentialiter ordinatis ordine causa formalis, quae patet inducitur: si. n. non est animal, non est homo, & si non est color, non est albedo, & sic de aliis: subiungunt, sed esse membrum & esse caput, sunt sic essentialiter ordinata quod esse membrum, est prius quam esse caput, ut patet, quia caput oportet esse membrum, sed non e conuerso: quod igitur non est membrum, non est caput. Et sic homo carens fide, qualis est haereticus, non est membrum ecclesiae, igitur non est caput eiusdem, ac per hoc cum papa nihil aliud sit, quam caput ecclesiae, eo ipso quo fit sine fide, fit non papa. Et hoc est, quod sub aliis uerbis ab aliis dicitur, quod cum papa fit haereticus ipso facto iure diuino, quo fit distinctio fidelium ab infidelibus, est priuatus papatu. Et quia do per ecclesiam propterea deponitur, non iudicatur neque deponitur papa, sed qui iam iudicatus est, quia non credit, secundum uerbum Domini Io. 3. & quia iam depositus est, dum propria uoluntate translatus est extra corpus ecclesiae factus infidelis, declaratur iudicatus & depositus. Primam autem propositionem radicem huius propositionis, quae sola negari in hac ratione potest, fundant super auctoritates plurimas, quibusdam directe ex ratione fidei ecclesiae, quibusdam ex consequentibus ad esse extra fidem, & ecclesiam id testantibus. Ex ratione fidei quatuor afferuntur auctoritates. Prima Saluatoris, Matth. 17. Super hanc petram aedificabo ecclesiam, siue. n. per Petram intelligatur Christus siue Petrus, siue confessio fidei in idem redit quo ad fidei rationem: ipsa. n. semper inuenitur fundare ecclesiam. Secunda est Abacuc 2. & Apostolus ad Romanos. 10. Iustus ex fide uiuit. Sicut autem uiuere uiuentibus. est esse in naturalibus, ita in ecclesia uiuere est esse in ea, bene uiuere autem est per charitatem. Tertia est Apostoli ad Hebraeos. 11. Fides est sperandarum substantiarum rerum. Substantia enim primum locum tenet: quarta ita est sancti Thomae in 3. Sen. d. 13. q. 2. ar. 2. expresse dicentis, quod hoies infideles non pertinent ad unionem corporis ecclesiae, secundum quod est unum simpliciter, & ideo respectu horum Christus non est caput nisi in potentia, secundum quod sunt unibiles corpori.

D Ex ratione ecclesiae affertur definitio ecclesiae, scilicet quod est collectio fidelium de Cons. d. r. c. ecclesiae. & consequentibus uero ad esse extra fidem, & ecclesiam multae afferri possunt auctoritates, dicentes, ad statum extra fidem & ecclesiam consequi extra communionem fidelium, sine clauibus, sine potestate, sine honore, sine officio pascendi oues fieri, & esse procul a communionem fidelium haereticos faciunt, in primis Dominus Num. 16. Recedite, inquit a tabernaculis impiorum Dathan. & Abiron, schismaticorum. Constat. n. omnes haereticos esse schismaticos. Deinde Paulus Apo. ad Gal. 1. Si Angelus de caelo euangelizet uobis praeter id, quod euangelizauimus uobis. Anathema sit. Et secunda ad Thess. 3. Rogamus uos fratres in nomine Domini nostri Iesu Christi, ut subtrahatis uos ab omni fratre ambulante inordinate, & non secundum doctrinam quam acceperunt. Et 2 ad Cor. 6. Nolite inquit ducere cum infidelibus, quae. n. participatio iustitiae cum iniquitate, aut quae societas lucis ad tenebras, quae autem conuersio Christi ad Belial? aut quae pars fidelis cum infideli? Demum Ioannes euangelista 2. Io. 2. Si quis uenit ad uos, & haec doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum, nec Aue dixeritis. Amisio enim uerbi Amb. in fasto. (& haec de pan. d. r. c. uerbu) explicat. Dominus par uis, & soluendi esse uoluit & ligandi, Opus. Caiet. B 3 &

& subdit. Certum est q̄ ecclesia utrūq; licet, hæresis vtrūque non habet: honoris vero & potestatis perditionem Cyprianus promulgat, ut h̄. 7. q. 1. c. Nouatianus. Qui nec vnitatē Spiritus, nec communionem pacis obseruat, & se ab ecclesiæ vinculo atque sacerdotum collegio separat, nec episcopi potestatem potest h̄re nec honorem. Et 24. q. 1. Can. dicimus, dicit oēs oīno hereticos, & schismaticos nihil habere potestatis & iuris. Ad idē est Gelasius ibi. in q. 39. ar. 3. volēs q̄ potestas sp̄ialis iurisdictionis non maneat in hereticis nec quo ad vsum, nec quo ad substantiam, ita quod si quid fecerint, nihil est actum. Officium pascendi oues adimit Aug. in sermone de Pasto. tractās illud Can. 1. Pasce h̄dos tuos, & dicens. Manenti petro d̄. pasce oues meas, exeunti heretico, pasce h̄dos tuos. Et hanc sententiam repetit in epistola ad Vincentium.

Ex his omnibus clare patet radicalis illa propositio, quod fides facit membrum ecclesiæ. Si n. seculo iure positio (ut loquimur) cum perditione fidei remanent membra in locis suis, non esset eis subtracta communio, non honor, non potestas, nō officium, vt de se patet, immo subtractio sola potestatis sufficit ad propositum, quia papa sola p̄tate iurisdictionis constituitur. Cōfirmaturque hæc propositio, ex eo quod papa hereticus est ex cōmunicatus, vt patet ex glo. in c. Agathius. 24. q. Dicente. Hic est casus, in quo papa papam ligare potest, in quo papa in Canonem latæ sententię incidit. Nec huic obuiat illa regula, q̄ par parem soluere, vel ligare non p̄t, quia si papa est hereticus, est minor quolibet catholico, ut habetur 12. q. 1. Can. audiuimus. Hoc idem Hugo. dicit in c. Inferior. d. 2. r. est etiam accusandus, adeo (ut gl. in c. Si papa d. 40.) dicit q̄ papa nō p̄t statuere, quod nō possit papa accusari de hæresi. est et iudicandus, ut in d. c. Si papa. h̄tur. Que omnia arguunt hereticum non esse papā, sed minorem. Et ad hoc est S. Th. in 4. d. 19. q. 2. ar. 2. q. 3. ad 1. tractās illud ad Gal. 2. q̄o paulus restitit in faciem petro, dicit quod non debent p̄latia subditis coram multitudinē corripī, nisi immineret periculum fidei: tunc n. p̄latius minor fieret, si infidelitatē haberetur, & subditus fidelis maior. Constat. n. q̄ non de maiortate & minoritate charitatis loquit, q̄ hoc est commune omni p̄c̄o mortali, sed p̄tatis, quia p̄latius p̄c̄est subdito, ergo vt prius.

Ex his autem inferitur quod in utroque mō quo certus papa viuens desinit esse papa, eadē est cā desinitio, s̄ propria uoluntas illius, qui est papa, nam renuntiando pro uoluntate abdicat a se, esse caput ecclesię, hæresim autem amplectēdo, propria uoluntate aufert a se esse membrum ecclesię, & consequenter esse caput. Et sic ex nullo certo modo definitionis papę viuētis habetur quod papa inuitus deponitur, propter quod remanere dicunt in concussum, quod papa manens papa, nō habet superiorē in terris potestatem.

CAPVT XVIII.

De modo, quo Papa hereticus subicitur concilio secundum aliam opinionem.

Quamuis autem dicta positio illustrium sit uirorum, & communis uideat esse, non placet tñ oīb. contradicunt namque duob. ponētes duas propositiones. Prima est, quod papa hereticus non est ipso facto depositus, sed deponendus. Secunda est, quod papa hereticus manens papa, h̄t superiorē iudicem in terris, concilium uniuersale. Primam propositionem licet multipliciter probent, quatuor tamen solum afferuntur, quia in his consi-

stituitur. primo ex facto Marcellini, & glo. d. 21. Can. Nunc autē, q̄ idolatra non fuit depositus, & fuit sanctus. Et gl. affert Hug. dicentem, Qui paratus erat corrigi, non deponitur, vt 14. q. 3. Dicit Apo. Secundo ex c. Audiuimus 24. q. 1. ubi d̄. de episcopo heretico. Si autem in corde tuo nouam heresim cōfinxit, ex qua talia prædicare cœpit, neminem dānare potuit. An̄q̄ igit̄ p̄dicaret heresim dānare uoluit, & sic nō erat depositus ipso facto. Tertio q̄ alii p̄lati non sunt ipso facto priuati, sed p̄seuerant in p̄lationib. suis, redeuntes ad pœnitentiā, ergo nec papa, cum non sit deterioris conditionis. Assumptum patet 1. q. 7. Maximum. 2. q. cā cuiuslibet. & c. Quotquot. Quarto, quia (ut patet extra de her. cum ex iniuncto) ad eundem p̄tinet institutio & destitutio: destitutio papę pertinet ad electores, ergo & destitutio: absque ergo iudicio electorum nō destituitur papa.

Secundam autem propositionē, quod papa hereticus, manens papa, h̄t iudicem in terris uniuersalem ecclesiam, probat̄ quo ad primam partē sic: papa hereticus est accusandus & iudicandus s̄m oēs, ut h̄tur d. 40. Si papa. & non est ipso facto depositus, ut probat̄ est: ergo h̄t iudicem, coram quo accusetur, & a quo iudicetur. Quo ad secundam ex eo quod ecclesia uniuersalis, seu uniuersale concilium est supra papā in hoc casu, ut cōter tenetur.

CAPVT XIX.

Examen illius propositionis: Papa hereticus, est ipso facto priuatus papatu.

Præmissis duob. modis dicendi contrariis, quō papa hereticus desinit eē papa, examināda primo occurrit illa propositio, q̄ est fundamentū primi modi, An sit uera. Et breuiter facile oñditur, qd̄ est falsa simpliciter, quis forte tracta ad aliquē sensum, sit uera. Mostrat̄ igit̄, quod nec iure diuino nec humano papa hereticus, est ipso facto priuatus, tali rōne. Alii episcopi si sint heretici, non sunt ipso facto priuati iure diuino, aut humano, ergo nec papa. Sequela patet, quia papa non est deterioris conditionis, quam alii episcopi. Assumptum probatur sic: episcopus d̄. d̄. d̄. contra fidē, solo actu interiori est uere p̄c̄e & p̄c̄e hereticus, & nō est priuatus potestate iurisdictionis ipso facto, ergo p̄c̄e hereticus ep̄s nō est priuatus ipso facto.

In hoc processu sunt duæ propositiones. Prima, q̄ solo actu interiori cōstituāt p̄c̄e h̄t̄c̄. Et hæc est manifesta p̄ se, quia hæresis est p̄c̄m mortale op̄positū fidei, q̄ p̄c̄e consistit in solo actu interiori, cuius effectus est confessio exterior, iuxta illud ad Ro. 10. Corde creditur ad iustitiā, ore autē confessio fit ad salutem. Secunda autē probat̄, quia p̄t̄s iurisdictionis inest huic hoī, q̄ est ep̄s ex simplici cōmissione hoīs, ut S. Th. expresse dicit in secūda sc̄d̄e, q. 39. ar. 5. Ex hoc. n. deducitur int̄t̄m sic: episcopus hereticus solo actu interiori, nulli hoīs iudicio subditur, ex hoc est, quia solius Dei est iudicare de interiorib. iuxta illud i. Reg. 16. Homo uidet quæ foris sunt, Deus autem intuetur cor. Et 1. ad Cor. 4. Apo. dicit. Nolite ante tēpus iudicare, donec ueniat Dñs qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Propter quod talis hereticus non est excommunicatus, non enim potest ecclesia excommunicare, quod non potest iudicare. Ergo multo minus est priuatus iurisdictionis potestate, quæ est ab hominis commissione. utrumque. n. est humani iudicii, committere. 1. & auferre illam, & dixi, multo minus, quia plus exigit ad incurrandam priuationem ipso facto, q̄ ad incurrandam

excommunicationem, quoniam incurfus censura
rum non requirit declarationem, sicut incurfus pri
uationis apud Iuristas.

Ad hanc rationem non uideo responsum: ni
si dicatur quod potestas iurisdictionis non est ab ho
mine, quod est primo contra sanctum Thomam.
Est secundo contra sententiam omnium doctorum
catholicorum, sententium, quod a petro omnis iu
risdictio in totum residuum ecclesiae corpus man
auit & manat iuxta illud Leonis papae ca. ita dñs.
di. 19. Ita Dominus huius muneris sacramenti ad
omnium Apostolorum officium pertinere uoluit,
vt in beatissimo Petro Apostolo iure omnium sum
mo principaliter collocaret, ut ab ipso quasi a quo
dam capite dona sua uelut in corpus omne distun
deret. Ad hoc idem sunt tota auctoritates & rōnes,
quae sunt ad ostendendam unitatem capitis & prin
cipis in ecclesia militante, propterea nolo immora
ri, sed pro constanti supponere. Et si dicatur, quod
non est par ratio de papa & aliis epis in hoc casu,
quia potestas iurisdictionis in aliis epis est ab hoīe,
in papa uero est a Deo immediate, & propterea me
rito accidit, vt epi quorum ptas est ab hoīe, nō sint
ipso facto priuati, quia homo uidet quae foris sunt
& papa, cuius potestas est a solo Deo, sit in ipso fa
cto priuatus, q̄a Deus intuetur cor. Hec obiectio fa
cile excludit, discernendo inter opus Dei, & opus
hominis. Quod in papatu sit ptas iurisdictionis,
a Deo est immediate, iuxta illud Mat. 16. Quod cū
ligaueris super terram, &c. Quod autem papatus ip
se hēns hanc potestatem, sit in hoc hoīe, ab hoīe
est (sola petri persona excepta, quē Deus ipse pa
pam fecit Io. 1. Pasce oues meas) nā ab hoīe eligi
hic hō, ut in eo sit papatus. Et qm̄ cum deponitur
papa, non auferitur potestas iurisdictionis a papatu,
quod esset auferre opus Dei, qm̄ vt dñs ad Ro. 11. Si
ne poenitentia sunt dona Dei, sed auferitur potestas
iurisdictionis ab hoc hoīe, in quo non fuit posita
a Deo immediate, sed mediante iudicio humano,
ideo eadem ratio est de papa & aliis episcopis, quo
ad perditionem potestatis iurisdictionis a Deo, seu
iure diuino. In utrisque enim a Deo cum sit mediā
te iudicio humano, consequens est, quod non aufer
atur a Deo immediate, sed mediante humano
iudicio, ac per hoc non auferitur per id, q̄ humano
iudicio secundum se non subiacer, lococutam in so
lo corde haereticum.

Si quis autē hesitaret de illa altera propositione, si
quod de haeresi interiori, ecclesia non se pot̄ impe
dire: propterea, quia Doc. dicit, q̄ heretici et̄ occul
ti, sunt excommunicati, & quia in Cle. de haer. cap.
Multorum, excōmunicantur inquisitores, qui o
dio uel amore omiserint pcedere. Vbi de interiori
amore & odio ecclesia iudicat. Facillime certior
fieri potest, quod haeretici vt sic de foro ecclesiasti
co subditi, quantumcumque occultati, sunt excom
municati, & non heretici solo actu interiori. Vñ si
quis incidit in haeresim interius, & solus secum lo
quendo uerbo exteriori profert submississime illā
haeresim, est excommunicatus, quia sit omnino occul
tus, quia actus exterioris loquutionis subiacer huma
no iudicio secundum se, quia careat testib. In Cle.
autem illa & similib. non iudicant actus interiores
secundum se, in sua puritate manentes, sed ut sunt
causae exteriorum commissionum, aut omissionū.
ad idem namque genus pertinet commissio & om
missio, sicut affirmatio & negatio, sermo autem
noster est de heretico interiori puro. Et ex inaduer
tentia huius distinctionis, scilicet de occulto p se,

A & occulto per accidens multi in hac re errauerūt.
Nec mirum, quia contingit in his, quae sunt per ac
cidens, etiam sapientes falli, vt Arist. dicit. Actus. n.
interiores puri sunt in genere occultorum per se,
quia ex propria natura habent quod sint iudicio
humano ignoti. Actus autem exteriores sunt de ge
nere occultorum per accidens, quia ex propria natu
ra subsunt cognitioni humanae. Possunt namq; se
sibus percipi: sed ex hoc, quod sunt sine teste, occul
ta sunt, propter quod numquam, vt dictum est,
ab ecclesia actus interior purus, sed exteriori iun
ctus dicatur. Vnde, quia praesens ratio conuincit in
tellectum meum, ideo concludo, quod illa propo
sitiō, papa cum sit hereticus ipso facto est iure diu
ino, seu humano depositus, est falsa.

B Cōfirmatur autem sic esse vt dicimus, etiam ex
ipsis contrarium sentientibus, quoniam dicit, qd̄
papa quamuis hereticus, si est paratus corrigi, non
deponitur, vt gl. in di. 21. Nunc autem, adducit Hu
go. Si enim hereticus est ipso facto depositus iure
diuino a papatu, quō iterum fit papa? im mo quō
ex sola non depositione perseuerat papa, immo
quō non deponitur? Hec enim contradicunt posi
tione anteriori, si quod sit ipso facto iure diuino de
positus, vt patet. Nec sufficienter dñs, quod nō dum
ecclesia non deponit, reeligit, tum quia falsum est
quod depositio sit reelectio, vt patet, tum quia ele
ctores, ad quos spectat, si peterentur, an uelint ipsū
reeligere, dicerent q̄ non, aut q̄ uellent meditari su
per hoc, sed non deponunt, quia ius uidetur hēre,
quod si est paratus corrigi, non deponatur. Vnde
nihil ei tribuunt non deponendo, sed sustinet qd̄
habet, & si nihil habet, ut positio illa dixit, nihil su
stinent decepti. Et si quis hoc eorum dictum susci
piat vt verum, quod papa factus hereticus, paratus
postmodum corrigi, non deponitur, sequitur ma
nifeste, q̄ papa manifestus hereticus non est ipso
facto depositus, q̄a enim paratus corrigi nō depo
nitur, sequitur quod non erat prius depositus.

CAPVT XX.

D *Rationabilis sententia, quod papa factus hereticus, subest po
testati ministeriali ecclesiae, & non aucto
ritati ue super papam.*

P Ræmissa certitudine trium, si quod papa ex hoc
quod factus est hereticus, nō est ipso facto diu
ino, aut humano iure depositus, & quod papa ma
nēs papa, nō hēt superiorem in terris, & qd̄ papa si
a fide deuiat, deponendus est, vt in c. Si papa. 40. d. 11.
Magna restat ambiguitas, quō & a quo iudicabitur
papa deponendus, qd̄ sit depositus, cū iudex in q̄tū
iudex, sit superior eo, q̄ iudicat. Vñ Apo. ad Rom.
14. Tu, inquit, q̄ res, qui iudicas alienū seruū dño
suo stat, aut cadit. & S. Th. in Secunda 2. q. 67. deter
minat quod iudex non pot̄ nisi subditū iudicare,
& in Decr. d. 21. c. Inferior. idem dñs. Si nāque a con
cilio uniuersali iudicandus, deponendusque est, sta
tim sequitur quod papa manēs papa, hēt cōcilium
uniuersale supra se, saltē in casu heresis. Si autē nec
cōcilium nec ecclesia est supra ipsū, statim sequitur
quod papa deuiat a fide, sit iudicandus & deponen
dus, & tñ a nullo est iudicandus & deponendus, qd̄
est ridiculū. Quid ergo dicemus, vt euitemus utrū
que extremū? nō est quo diuertendū sit, nisi ad me
dium, quod difficile attingitur, in cuius attingitione
consistit uirtus, q̄ multas cōsueuit soluere q̄stiones.

Dicamus igitur, quod hic sūt duae uicē extremae,
& ambae falsae, altera est, qd̄ papa factus hereticus est
ipso facto diuino iure absq; humano iudice deposti
t. altera est, q̄ papa manēs papa, hēt supra se i terris
Opus. Caiet. B 4 supe-

superiorem potestatem, a qua potest deponi. Media autem est adhuc duplex, altera dicens, quod papa licet absolute non habet superiorem in terris ecclesiam, ipse tamen in casu heresis habet superiorē in in terris ecclesiam vniuersalem. Altera dicens, quod papa nec simpliciter, nec in casu habeat superiorē in terris, sed subest potestati ministeriali vniuersalis ecclesie quo ad solam depositionem. Prima via fundatur in virtute coactiua, & iudicatiua ecclesie super Petrum papam in casu heresis. oportet enim subditū esse, qui iudicatur, & cogi posse, & hæc est via cōis, quantum vidi hæcenus. Contra tamē hæc viam, est quia cum papa diuino iure sit supra concilium, & ecclesiam, vt ostensum est, oportet si in aliquo casu est illi subditus, quod ex diuino iure sit facta exceptio ista: nullum enim aliud inferius ius potest exceptionem hæc facere, vt patet. In diuino autem iure nō exprimitur subiectio, sed separatio, cum casus heresis excipitur, vt patet in singulis textibus sacre scripturę inductis. Nu. enim. 16. dicitur. Recedite. Ad Galat. 1. Anathema, id est separatum sit. Secundę ad Theol. 3. Subtrahatis, vos. Secundę ad Corint. 6. Nolite iugum ducere. Secundę Ioan. 2. Nolite recipere, nec ei Aue dixeritis. Ad Ti. 3. Deuita. Et breuiter nullibi inuenio superioritatem & inferioritatem in casu heresis ex diuino iure, sed separatiōnem. constat autem quod separare se potest ecclesia a papa sola ministeriali potestate, qua potest ipsum eligere. Non igitur ex hoc, quod diuino iure sancitum est, vt habeatur hæreticus, vitetur, & procul sit ab ecclesia, maiori potestate opus est, quā ministeriali, ex quo ipsa sufficit, & eam constat esse in ecclesia. Et confirmatur hoc, quia non est iuri diuino tribuendum, quod nec expressum est in eō. nec ex expressis necessario sequitur. Potestas autē supra papam in casu heresis, proprie loquendo, non habetur in diuino iure, nec ex ipso necessario sequitur, ergo. Probat, minor: quod nō habeatur, puro patere legitur. Dico autē, puto, quā imminens schisma Opusculū hoc intra duos menses fieri impulit ex improuiso. Quod vero non sequatur, patet ex eo, quod quia non oportet multiplicare entia sine necessitate, melius est vnum principium, quam plura facere, ex quo igitur potestas ministerialis sufficit, alia opus nō est.

Erit ergo media & vera uia, quod papa factus hæreticus, non perseverans, habet in terris potestatem non superiorem se, sed ministerialem ad sui depositionem. Ad cuius euentiam altius ordiendo, tria præmittenda sunt.

Primo, quod in papa inueniuntur tria, scilicet, papatus, persona, quæ est papa, puta Petrus, & coniunctio vtriusque, scilicet, papatus in Petro, ex qua coniunctio resultat Petrus papa. Secundo, quod discernendo, & applicando proprias causas suis propriis effectibus, inuenimus, quod papatus est a Deo immediate, Petrus est a patre suo, & c. coniunctio autem papatus in Petro post Petrum primum a Christo immediate institutum, non est a Deo, sed ab homine, vt patet, quia hoc fit per electionem hominum. Concurrunt autem duplex consensus humanus ad cāndum hunc effectum, scilicet, eligentium & electi. oportet, n. electores uoluntarie eligere, & personam electam accipere electionem, alioquin nihil fit. Est ergo coniunctio papatus in Petro non a Deo immediate, sed mediante ministerio humano, tam ex parte electorū, quā ex parte electi, nec se habet huiusmodi ministeriū humanum in causando hanc coniunctionem, vt applicans actiuum passiuo, (vt applicans ignem stipulam) vel applicans virtutē passionis Christi subiecto,

vt facit baptizans, & sacramenta ministrans, quā nullum est hic applicatum actiuum, sed sola voluntas humana electorum & electi; nō facile. n. esset fingere aliquid actiuum. Ex hoc autem quod coniunctio papatus cum Petro est effectus voluntatis humane eum ipsa constituat Petrum papam, sequitur quod licet papa a solo Deo dependeat in esse & fieri, Petrus tamen papa dependet etiam ab homine in fieri. sit. n. Petrus papa ab homine dum ab hominibus electi ipse homo acceptat, & sic iungitur Petro papatus. Tertio, quod quia iam nihil tā naturale est, vt vnaqueque res per quascumque causas sit, per easdem contrariō mō dissoluatur (vt dicitur in capitulo. Omnis de regulis iuris.) ideo Petrus papa qui ex consensu suo & electorum catus est, ex consensibus eisdem: scilicet, suo, & electorum ad contrarium dissolui potest. Et hoc iam determinatum est facto Celestini, & decretalis Bonifacii 8. de Renun. cap. 1.

Ex his tribus præmissis habetur primo absque omni hesitatione certum, quod Petrus papa, & in fieri & in corrumpi dependet a potestate humana, nō superiori nec æquali potestati papæ, sed minore, quia nec ad faciendum de Petro, non papa Petrum papam nec ad faciendum de Petro papa Petrum nō papam, exigitur alia facultas, quā voluntatis humane, scilicet, electi, & electorum. Nec sit curæ in proposito, utrum bona, uel mala conscientia ex bona uel mala intentione, uel causa moueantur: facti est in proposito quod facta tenent, ita quod in ueritate Petrus sit, aut non sit papa. Quod etiam ista potestas sit minor potestate papæ, absque alia probatione ex eo liquet, quod mortuo papa nullo etiam præsupposito statuto iuris positiuo, ista potestas est in ecclesia, & non se extendit ad ea, ad quæ se extendit summus Pontifex auctoritas. alioquin esset deus summus potestates in ecclesia, & Christus nō instituisset ecclesiasticum regimē monarchicum. Et cum par in parem nō habeat imperium, non potuissent pontifices huic potestati executionis modū imponere, per quos, quot, & quōo debeat electio celebrari, cum irritatione actus, si secus factum fuerit. Hæc. n. ostendunt potestatem hæc, nec maiorem, nec parem, sed inferiorem potestatem papæ, superioris namque uirtutis est disponere de actu in inferiori auctoritate, ita quod si secus fiat, nihil ualeat, ut in proposito inuenitur. Habetur secundo certo certius, quod aliud est posse supra coniunctionem Petri & papatus construendam seu destruendam, & aliud est posse supra papam: ex eo namque quod potestas minor papatu, si simplex uoluntas electi & electorū potest construi & destruere hanc coniunctionem, & huiusmodi potestas, cum sit minor papatu, non potest supra papam, manifeste conuincitur, quod est aliud posse supra illam coniunctionem, & aliud est posse supra papam. Vnde potestas supra papam non inuenitur, nisi in Domino Iesu Christo, potestas autē supra coniunctionem papæ, & Petri, inuenitur in terris. Et merito, quia papatus opus Dei immediate est, coniunctio autē papatus, & Petri, opus nō est.

Nec mireris tu, qui philosophiam profiteris, quod inuenias potestas super coniunctionem formę cum materia, quæ non est super formam, quia coniunctio formę cum materia formam consequitur. Cessabit admiratio tua, si contemplatus fueris, quod coniunctio formę, & materiae utrinque attingi potest, scilicet ex parte materiae, & ex parte formę, & quod potens super coniunctionem formę & materiae ex parte utriusque seu ex parte formę, potest etiam supra formam: sed potens super coniunctionem illam ex parte materiae,

non

non oportet quod possit super formam, ut patet in generatione hominis. Sol enim & homo generat hominem, qui consistit in coniunctione corporis & animae intellectus, aut resultat ex illa coniunctione: & constat solem, & hominem non posse supra animam intellectuam, quae venit de foris, sed supra coniunctionem illam ex parte corporis, quae est materia. Sic enim accidit in proposito, non papatus, & Petrus se habent ut materia & forma, & solus Dominus Iesus Christus potest super coniunctionem eorum ex parte papatus, & consequenter utriusque, & propterea solus potest limitare & ordinare potestatem papae. Ecclesia autem potest super coniunctionem eorum ex parte Petri solum, & propterea nihil potest super papam, sed super coniunctionem tantum. Et quoniam amotio papae siue per renuntiationem, siue per depositionem, siue per eiectionem non est corruptio papatus nec Petri, sed coniunctionis papatus, & Petri, idcirco diligentissime & cautissime oportet per regulam habere an mentis oculos cum de amotione papae tractatur, quod non requiritur praesens superioris papae, sed superioris coniunctionis inter Petrum & papam.

Quod ut clarius pateat, scito, quod certum est quod tribus modis potest Petrus papa moueri a papatu, primo, per eiectionem a Domino Iesu Christo, secundo per renuntiationem spontaneam a seipso, tertio per depositionem iniuriam propter incorrigibilem haeresim ab ecclesia. In omnibus autem his modis non desinit papatus, nec Petrus, sed sola coniunctio utriusque, differenter tamen, quia in primo modo, scilicet per eiectionem a Domino Iesu Christo coniunctio illa corrumpitur a potestate superiori, non solum respectu coniunctionis, sed respectu papatus: est enim auctoritas Domini supra coniunctionem illam etiam ex parte formae. Et quia ut dictum est, nulla alia potestas est supra papam, ac per hoc nulla alia potestas potest coniunctionem illam attingere ex parte formae, consequens est, ut nulla alia potestas possit amovere papam, ut praesens super papam, sed hoc est proprium Saluatoris nostri. Et hoc modo intelligendum est dictum Anacleti papae dicitur, 79. Can. eiectionem, dicentis eiectionem summorum Pontificum sibi Dominus reservauit. Differentia namque inter papam, & alios Pontifices in hoc consistit, quod alii pontifices possunt eici tamquam a potestate superiori ipsis potestatibus. Pontificum, papa autem non, quia in ecclesia terrestri inuenitur potestas, supra potestatem iurisdictionalem episcopi, non autem supra potestatem papae. Ex hoc enim haeretur, quod illorum eiectionem Dominus concessit papae, concedendo potestatem superiorem, papae vero eiectionem sibi reservauit, nulli concedendo potestatem superiorem papatu. Unde si papa Ioannes Episcopus de plenitudine potestatis eieceret, eiectus esset, nec haeret amplius potestatem iurisdictionis. Nulla autem potestas in ecclesia relicta est a Domino, quae possit hoc facere in petrum papam. In secundo autem modo, scilicet per renuntiationem, & tertio, scilicet per depositionem, coniunctio illa corrumpitur, non a potestate supra papatum, sed a potestate supra coniunctionem solam, quia nec voluntas Petri, nec voluntas ecclesiae est supra papatum, & ex ipsis causatur coniunctio illa & corrumpitur, ut patet. Quia ergo certum est papam haeticum incorrigibile factum necesse ipso facto depositum, & esse deponendum ab ecclesia, & ecclesiam non habere potestatem supra papatum, & ecclesiam habere potestatem supra coniunctionem inter Petrum, & papam, ut pote opus suum, oportet dicere, quod cum Petrus papa factus haereticus,

incorrigibilis, deponitur ab ecclesia, iudicatur & deponitur a potestate superiori, non papatu, sed coniunctione inter papatum & Petrum.

CAPVT XXI.

Discussio praedictae potestatis ministerialis depositivae papae haereticus.

Quamuis autem ex certificatis habeantur in ecclesia respectu coniunctionis inter Petrum, & papatum duo posse, scilicet posse coniunctionem talem construere & destruere pari consensu, & posse coniunctionem eandem ipso haeretico incorrigibili, inuito destruere non tamen liquet, quod haec duo posse sint unum, & eiusdem potestatis. Quod tamen conclusum est in precedenti capite, per viam diuisionis propter identitatem obiecti, quia utrumque est circa ipsam coniunctionem papatus & Petri.

Nec solum obiectum est, sed falsum multipliciter apparet. Primo, ex ipsius praesentis natura: nam, quoniam una causa totalis ex duabus partialibus constans, exigit ad aliquem effectum, neutra illarum partialium sine altera sufficit ad talem effectum, ut patet in vinculo matrimonij. Quia, non ad vinculum matrimonij concurrunt duo, consensus, viri & mulieris, & causa totalis eius constat ex utroque consensu, neuter sine altero sufficit ad causandum vinculum matrimonij in altero. In proposito autem, ad coniunctionem Petri & papatus destruendam, vel destruendam, concurrunt duo consensus, electorum ex una, & Petri electi ex alia parte, tamquam causae partiales, & uterque simul tamquam causa totalis, ergo consensus alter tamen non potest in talem effectum, scilicet dictam coniunctionem destruendam vel dissolvendam. Et quia potestas depositivae papae inuito propter haeresim incorrigibiliter, includit alterum consensum tamen, sequitur quod & ipsa non est idem quod illa potestas totalis, & quod si est pars eius, non potest deponere, quod repugnat potentiae depositivae. Male ergo dictum est, quod potentia depositivae papae est illa potentia, quae euidenter est in ecclesia super coniunctionem dictam, & confirmatur haec ratio, quia de quo magis videtur in esse & non inesse, ergo nec de quo minus, magis videtur, quod solus consensus Petri papae possit se facere non papam, quod solus consensus aliorum, quia potest renuntiare, sed hoc non potest Petrus solus, quia quumcumque Petrus ipse renuntiet, semper est papa, donec renuntiatio sua acceptetur, sicut e contrario, quamcumque Petrus sit electus, nunquam est papa, quousque electioni de se consentiat. Haec enim ostendunt, quod causa totalis tam constructiva, quam destructiva coniunctionis Petri & papatus, quae est in ecclesia minor papatu, non est ecclesiae solus, ut Petri solus: sed utriusque simul consensus, ac per hoc per hanc non potest inuitus papa deponi quacumque ex causa, quia implicat contradictionem.

Secundo apparet falsum ex modo eundem actum talis potestatis, quoniam papa haereticus, iudicandus est, iuxta c. sic papa. di. 40. & docto. potestas autem ista minor papatu, non potest citare, compellere, & breuiter non haereticum coactiuam supra petrum papam, repugnat ergo quod sit potestas minor & quod sit iudex, ex ipso modo, quia si coactiuam procedere posse debet. Tertio apparet falsum ex subiecto, etiam istius partialis consensus, quia cum consensus iste partialis ex parte ecclesiae sit in electoribus, papae, qui modo sunt soli Cardinales, ad quos spectat eligere, & renuntiationem acceptare, ut patet in facto Celestini, sequeretur quod apud eosdem solos resideret praesens depositivae Petri papae facti haereticus, cuius oppositum communiter tenetur.

Sed

Sed horum solutio magis propositum confirmabit. Si namque consensus electi & electorum in hac causanda coniunctione concurrerent, vt consensus viri, & mulieris ad causandum vinculum matrimonij, ratio procederet, quoniam vterque consensus hēt se ut partialis causa quasi efficiens vinculum matrimonij. In proposito autem isti duo consensus diuersimode concurrunt, nam consensus electorum se habet, vt causa faciens illam coniunctionem, consensus aut electi se habet, vt reddens subiectum capax illius coniunctionis, non. n. est capax nisi Christianus voluntarius. Sicut n. esse fidelem non est causa illius coniunctionis factiua, ita nec esse voluntarium ad illam. Et hoc patet in acquisitione aliarum iurisdictionū: cum. n. alicui imponitur aliqua praelatio, certum est, q̄ quousque ipse illam acceptet, non est praelatus, acceptatio tamen sua nō facit in se praelationem: sed subiectum reddit capax praelationis, & sic actio imponētis sortitur effectū in subiecto capaci faciens iurisdictionem, quā propter dispositionem subiecti non poterat intentum facere in eo. Actus. n. actiuorum sūt in patiente disposito, vt dicitur in 2. de Anima. Consensus igitur electi concurrente, vt reddente subiectum capax coniunctionis cum papatu, restat ut consensus eligenti sit faciens coniunctionem illam. O sensum est. n. q̄ nō ē a Deo, immediatē, sed mediare humano opere, qd est electio in subiecto sufficienter disposito. Et sic ex hoc relinquit, q̄ potestas faciens, vel quasi faciens hanc coniunctionem, est in electoribus, & non in electo, vt sic, nemo. n. sibi assumit honorē: sed q̄ vocatur a Deo, vt Aaron, vt dicitur ad Hebræos 3. Ad confirmationem dicitur, q̄ si papa sola sua renuntiatione absque acceptatione ecclesie nō potest a se abdicare papatū, hoc magis confirmat propositum, quod eius consensus nō fuit inter causas faciētes: Ratio autem quare acceptatio requiratur, est, quia nemo potest renuntiare iuri alterius, quod habet in se: nullus. n. qui ex pacto tenetur alicui solū esse centum, potest renuntiare huic vinculo absque voluntate eius, cui tenetur, quamuis ab initio voluntate se obligauerit. Papa autem acceptādo papatū, obligat se ecclesie ad regimē ipsius: vnde iuri ecclesie, quod habet in Petrum papam, non potest ipse renuntiare, inuita ecclesie, cui tenetur. Et confirmatur, quia papatus non coniungitur sibi ratione sui, sed ratione ecclesie, dicente Domino in creatione Petri primi papae, nō aliud, quam, pasce oves meas. Vnde non est verum, quod magis videatur de consensu solo electi, q̄ possit dissolui, quoniam non est causa efficiens, etiā partialis illius coniunctionis, sed dispositio tantum subiecti. Ad secundum in quo pendet tota vis huius rei, dicitur quod potestas ista minor papam habet vim coactiuam, non super Petrum papam: sed super coniunctionem papatus & Petri, nō simpliciter, sed in casu heresis: ita quod potestas ista relata ad papam, est ministerialis, relata ad coniunctionem Petri, & papatus in fieri, vel dissolui, subiecto existente disposito, est authoritativa: ita quod sententia diffinitiva ex hac authoritate, procedens super coniunctionem talis materiae Petri heretici cum papatu, dissoluit authoritatem coniunctionem illam. Sicut. n. electio ecclesie authoritativē super coniunctionem non super papam coniungit Petrum dispositum. i. fidelem & voluntarium cum papatu, ita talis sententia dissoluit, agit. n. in materiam dispositā per heresim. Exemplum horum habemus in naturalibus, cum homo generatur, & corrumpitur ab agente non potente

super animam hominis: sed super coniunctionem animae & corporis ex parte materiae. Et si quaratur, quomodo praecedentia per sententiam depositiua fiant, est vsque ad illam Petrus duret superior: poterit dici quod quia nec Deus, nec natura deficit in necessariis, quod eadem autoritas extendit se ad omnia praambula. Quorum nullum video oportere esse coactiuum Petri papae: sed sufficit quod sint intimatiua, reprehensiuua & huiusmodi: iudicium. n. hoc non ex confessione sua extorta praecipit, censuris, aut tormento, sed ex euidenti facto vel verbo heresis incorrigibiliter expectatur, quod sine eius coactione fit. Si quis autem diceret, quod non est inconueniens hanc minorē potestatem indirecte posse cogere Petri, an praambula necessaria ad sententiam, nō video quare erraret, cum Petrus papa hereticus incorrigibilis, iam sit in corruptione via, & Deo, cuius perfecta sunt opera, potestate in deo firmiter in casu heresis absque necessariis praambulis non dederit ecclesiae, quae numquam deficit in necessariis. Et hoc dico, si aliqua praambula coactiua ex necessitate iudicij essent necessaria, quod iurisdiscretionem relinquat. Bene tamē aduertant, quod nō loquor de necessariis ex occasione, euentuum, & aliorum extraneorum a ratione iudicij.

Ad tertium dicitur, q̄ potestas ista depositiua non est in Cardinalibus: quia in eis non est potestas super coniunctionem Petri & papatus, nisi limitate. s. tempore quo papatus vacat. In ecclesia autem vniuersali est potestas super coniunctionem ista absque limitatione, si secluso iure positiuo loquimur: & ideo Cardinales non possunt deponere papam hereticum: sed hoc spectat ad vniuersalem ecclesiam. nosset tamen hęc potestas committi Dominis Cardinalibus: a iure statuto pontificis, sicut commissa est eis potestas eligēdi. s. per viam determinationis, quod ipsi representarent vniuersalem ecclesiam: sicut in eligendo, ita & in deponendo quando deponendus est. Manifestum autem exemplo fieri potest, quod dictū est: si quis namque episcopus iuratus in regionem longinquam instituat suum generalem vicarium cum plenissima authoritate, ordinans, quod si institutus vicarius smoriatur, aut publicus blasphemus fiat: canonici possint illum amouere, & alium nominare in vicarium absque alia confirmatione, &c. constat, quod canonici nullam authoritatem super vicarium haberent, neque simpliciter, neque in hoc casu: sed super amotionem eius in illo casu, quod est habere potestatem super coniunctionem vicariatus cum persona in casu, &c. Eodē modo est in proposito: nā pastor, & episcopus animarum nostrarum Dominus Iesus Christus abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum: & reuertit, & instituit Petrum Apostolum suum generalem vicarium cum plenissima authoritate, ante ascensionē dicens ei: Pasce oves meas, & cum effectu exhibens promissam sibi prius potestatem amplissimam. Tibi dabo claves, & quodcumque ligaueris, &c. Et ordinavit, vt si unquam aliquis petri successor hereticus fiat, ecclesia cum possit amouere, & loco eius alium nominare. 40. distin. c. si papa.

Ex hac igitur cōcessa potestate patet, quod ecclesia nihil potest super papam absolute, nec in casu heresis proprie loquendo, potest supra papam: sed super coniunctionem papatus cum petro, quam dissoluit amotione. Et sic clare liquet, quod potestas ecclesie est super coniunctionem papatus & Petri in fieri & in corrumpi, subiecto existente disposito ad fieri, per fidem & voluntatem: ad corrumpi vero per heresim

heresim vel voluntatem, & cum hoc potestas ista est minor papatu, & ideo non potest limitare eius potestatem. Et sic patet, quod papa nullam est in casu heresis habet supra se potestatem, quod erat intentum.

CAPVT XXII.

In quo respondetur rationibus, & auctoritatibus allatis
Cap. 17. ad probandum, quod Papa hereticus, sit ipso facto depositus iure diuino.

Quamuis autem ex determinatis manifesta sit rationabilis sententia quod scilicet certus, & indubitatus Papa, nec simpliciter nec in casu heresis est subditus, proprie loquendo concilio, aut ecclesie vniuersali, quia est adhuc papa: sed in casu heresis conexio papatus cum persona ipsa subdita est determinationi ecclesie & concilii vniuersalis, ita quod potest deponi: oportet tamen satisfacere rationibus, & auctoritatibus tor illustrium virorum tenentium, papam ipso facto depositum, & propterea subditum concilio.

Et quoniam vis principalis consistit in hoc, quod fides, saltem informis exigitur ad membrum Iesu Christi: ideo sciendum est, quod baptisimus, quo primū regeneramur, & pertinemus ad Iesu Christi corpus mysticum, quod est ecclesia, tres quantum ad propositum spectat, facit in anima nostra effectus: primo imprimi characterē indelebilem, secundo fidem, tertio charitatem. Et de tertio quidem effectu, scilicet charitate, manifestum est, quod licet constituat membrum viuum Christi, non tamē exigitur ad habendam iurisdictionem, vel ordinem potestatem: oppositum. n. spectat ad heresim pauperum de Lugduno.

De secundo autem, (de quo tota est questio.) quod non exigatur ad potestatem ordinis, etiam clarum est, quoniam heretici consecrāt verū corpus Christi, & faciunt veros sacerdotes, si seruat formam, & intentionem ecclesie hoc faciunt, & ex hoc ipso inchoat splendor veritatis, q. l. licet fides informis constituat membrum Christi s. m. quid, ut dixit in tertia parte S. Tho. q. 1. ar. 8. ad 2. quia tamen latitudo datur in membris s. m. quid, etiam sine fide informi, ex solo characterē sacramenti fidei constituit membrum Christi secundum quid, remotius a Christo: hereticus. n. nisi membrum secundum quid Christi esset, nec corpus Christi, nec ministros consecraret, nec sacramentum confirmationis daret. Hec. n. a solis Christi membris non quibuscumque: sed in magno sacerdote, s. vel episcopatus gradu constitutis facta tenent, &c. Altius quoque contemplando videbimus, & quod tanta est vis characteris baptismalis, ut est fides formata eius uices non impleat, ut patet ex hoc, quod presbyter non baptizatus reordinatur, ut patet ex presbytero non baptizato. capite, si quis presbyt. Et quod ipse character constituit membrum Christi dicente Innocen. eodem titulo. in c. Veniens. Non solum per sacramentum fidei: sed per fidem sacramenti efficitur quis proculdubio membrum Christi. Constat. n. quod proprius, & inseparabilis effectus sacri fidei, (quod constat esse baptismum) est solus character ut patet, cū aliquis hereticus baptizatur s. m. formam & intentionem ecclesie, nihil enim aliud recipit quam characterē. Et si altius adhuc mentis oculos eleuauerimus, inueniemur, quod habens solum fidei characterem, est simul & fidelis, & infidelis membrum Christi & ecclesie, & extra membra Christi, & ecclesie, quoniam vo-

luntarie discedit, ex parte autem Iesu Christi, quod characterem fidei semel datum indelebilem cōseruat, est fidelis inuitus, & est membrum Christi, & ecclesie veli nolit ipse, utpote non valens abdicare, aut abijcere a se susceptum semel fidei characterē. Propter quod a D. T. in 2. 2. q. 10. art. 3. ad 3. computat ralis inter fideles cum dicitur, quod pro adulterio grauius punitur fidelis, quam infidelis propter sacramenta fidei, quibus est imbutus, quibus peccando cōtumeliam facit & in eiusdem q. ar. 5. numeratur inter infideles, dum ponit heresim speciem infidelitatis. Differt autem habens solum characterem ab habente etiam fidem informem quo ad officium membri Christi: quia habens characterem & fidem, suscipit influxum interiorem a Iesu Christo capite quo ad hunc actum vitalem, qui est credere, ut S. Th. dicit in 3. p. q. 8. art. 3. ad 2. Habens autem characterem solum non suscipit influxum alicuius actus vitalis interioris: sed tantum quo ad exteriorē operationem, sicut brachio arido potest quis uti ad alios percutiendos, vel mouendo aliquid extra. Quia ergo character fidei est primum in cōpositione membri Christi, quod patet ex hoc, quod ipse a solo baptismo cum sit solus, est inseparabilis ab eo, ac per hoc proprius effectus baptismi quo efficitur primo membrum Christi & ecclesie, oportet quod sit vltimum in resolutione membri Christi & ecclesie, & consequenter quamdiu character manet, non desinit esse totaliter membrum Christi. Et quia nunquam desinit character, ideo semper erit intra latitudinem membrorum Christi, etiam cum abscisum totaliter est per damnationem in inferno: & per hoc differt a pure infidelibus damnatis & magis cruciabitur, iuxta sententiam Apostoli ad Heb. 10. Et hæc ratio vltra tota allata testimonia, ex propria efficacia sufficit, quia secundum veram theologiam diuinam & humanam, attributum alicuius causæ, ut proprius effectus, intelligitur attribui ei secundum id quod illi causæ propriū est, ut patet in causis naturalibus, & ecclesiasticis inductiue: periret. n. aliter omnis certitudo moralis. Ex quo ergo attribuitur baptismi, ut proprius effectus, quod faciat membrum Christi, oportet quod intelligatur attributum ei secundum id quod huic sacramentali causæ, quæ est baptisimus, est proprium, quo differt a ceteris: hoc autem est pro quanto est causatiuus characteris fidei, hoc. n. solus habet, hoc solum primo infallibiliter causat solis essentialibus requisitis ad sacramentum concurrentibus. Quia ergo Papa factus hereticus licet amiserit fidem etiam informem, quia tamē retinet sacramentum fidei etiam inuitus, quo constituitur primo quis in hoc quod est esse membrum Christi, ideo rationes & auctoritates quæ fundantur super hoc, quod fides saltem informis requiritur ad esse membrum Christi, non sunt efficaces ad inferendum ipsum non esse membrum Christi, ac per hoc ipso facto iure diuino depositum, quauis defectu fidei informis optime inferat, quod ipse quantum est ex se, est extra latitudinē membrorum Christi, ac per hoc a membris Christi segregandus per depositionē ab officio capitis, & post per alias penas ab ecclesia puniendus, & demum curiæ seculari tradendus.

Sigillatim ergo respondendo, auctoritas in primis Domini Ioann. 3. non est ad propositum, quia loquitur de iudicio æternæ damnationis, in quo qui non credit, iam iudicatus est, & ex parte Dei, quia nouit Dñs quis sunt eius, ut glossa ex Augusti no sumpta exponit. & ex hac parte meritum, quia

ga hēt in se causam eternae damnationis, ut Chy. dicit & ex parte clarae condemnationis in ultimo iudicio absque examine. ut Gregorius explicat.

Ad illud vero super hanc petram, i. fidem, dicitur quod sacramentum fidei, quod remanet in haeretico, non est extra fidem, sed primus lapis fidei adificanda in quolibet. & propterea illo solo remanente lapide, super petram fidei remanet ecclesiastica potestas in via ad ruinam, quo ad illud suppositum.

Ad id autem, quod iustus ex fide uiuit, si de fide in forma admittatur, dicitur quod sumitur uiuere pro operatione vitali, & non pro esse, sicut sumitur eum dicitur, uiuere uiuentibus est esse.

Ad definitionem fidei. Fides est substantia, ac per hoc primum, dicitur, quod fides habet rationem primi sustentantis, inter uirtutes pertinentes ad fideles, & ideo dicitur substantia. Cum quo stat, quod ipsius fidei sacramentum prius sit ipso ordine generationis.

Ad Auctoritatem allatam ex 3. sent. S. Th. dicitur, quod doctrina S. Th. ibidem est male intellecta, & est contra istos in proposito, nam ibidem appellatio in fidei delium non ueniunt, nisi hi, qui numquam actu fuerunt de ecclesia, ut patet ex hoc quod dicitur, respectu horum Christus non est caput nisi in potentia, scilicet quod sunt unibiles corpori. Constat namque, quod respectu baptizatorum haereticorum Christus est caput, aliter quam in potentia, quia est actu caput eorum secundum sacramenta fidei, non ergo appellatione infidelium ibi ueniunt haeretici.

Appellatione quoque fidelium peccatorum ibi ueniunt haeretici, qui per fidei sacramentum in uero numero obiecto, fidei unionem illam (quam unionem simpliciter auctor nominat,) retinent utriusque uelint nolint. Et hoc insinuatur ex hoc quod dicitur, quod uelut membra arida praesent non in se, sed aliis sacramenta ministrando & docendo. & haec non omnia per haereticos non in quantum tales, sed in quantum aliquid ipsius capitis participant, Christus facit.

Ad definitionem ecclesiae dicitur, quod quia haereticus ex seipso est infidelis, ideo simpliciter est infidelis & extra ecclesiam. Cum hoc tamen stat, quod secundum quid sit in ecclesia ad tempus ut abiciendus: sic enim manet papa haereticus.

Auctoritates omnes testamenti noui & ueteris prohibentes communionem cum haereticis, non probant quod sit depositus ipso facto, sed deponendus, ut non communicemus eum eo, sic non sufficiens satis sit praecipitum huiusmodi. Si non ipso facto uitandus praecipitur a Deo haereticus, non dixisset Apo. ad Titum 3. c. Haereticum hominem post primam, & secundam correctionem, deuita. Amisio clauum apud haereticos intelligitur quatenus haeretici sunt, & quo ad licitum uisum.

Honoris, & potestatis iurisdictionalis perditio ipso facto intelligitur quantum est ex eorum parte, & iuris dispositione in his, qui sub sunt iuri humano, & sunt in ecclesie foro haeretici. sic enim inter pretanda sunt Sancti Thome, & aliorum in consuetudinem dicta. Tales non solum sunt excommunicati, & consequenter privati ipso facto, saltem per suspensionem praetatis iurisdictionis, si est crimen occultum & declarandi privati. papa autem ex diuini, & humani iuris dispositione, & haereticis proprie exactione, est priuandus humano iudicio, a quo consuetus est papa? huic praesent, ut dictum est. Officium quoque Pastoralis ab haereticis, in quantum haeretici sunt, Augustinus adimit ipso facto, quia impossibile est, ut in quantum haeretici officium exercet, pascat oues Christi. possibile tamen est, ut ille, qui est haereticus, in ipso sit haereticus, & oues Christi

pascat, officium Petri non haeretici exercens. Sed qui periculosum hoc est valde, ideo abiciendus est ab officio pascendi oues Christi.

Illud demum, quod ex glossa decreti afferitur, quod papa cadens in haereticam damnationem, incidit in excommunicationem, falsum est: nam omnis excommunicatio, quae est ecclesiastica censura: (de hac enim loquimur) fit a iure positio, & ius positium non habet vim coactiuam in foro ecclesiastico supra papam, & excommunicatio coactionem importet in foro ecclesiastico, oportet dicere, quod papa in nullam incidere censuram potest. Et usque adeo docet hoc doctores, ut dicat S. Th. in 4. sen. dist. 19. q. 2. art. 3. ad tertium, quod papa non potest committere alicui, quod excommunicet ipsum. Et in eadem sententia sunt Albertus Mag. & S. Bonauent. ut dicit Ioan. de Tur. Cre. de istis refert. Unde audiendi non sunt illi, qui omnia haereticorum iura ad papam haereticum extendunt: dum Papan. est. soli depositioni subijcitur: depositus autem subijcitur iuri sicut alij.

Ad probationem autem, si papa fiat haereticus, est minor quolibet catholico sumptam ex Canon. adu. inimus. 24. q. 1. & S. Th. dicendum est, quod cum hoc non possit intelligi de maiestate, & maiestate meritorum seu charitatis, quia extra positum esset, & praelatus non solum per in fidei delitatem: sed quodcumque mortale crimen sit minor, sic omni existente in charitate, nec de minore & maiore in iurisdictionem de facto perditam, quia scilicet illud praelatus cadens in haereticum sit minor, scilicet quod quilibet catholicus est maior, cum ista sint correlatiua: sed quilibet catholico non est maior scilicet in iurisdictionem: non. n. ex hoc quod papa uel praelatus meus, sit haereticus, ego unus catholicus, qui nihil habeat iurisdictionis, iurisdictionem acquiri super eum, aut alios, oportet sane, uerba haec intelligere & exponere tanto diligentius, quanto super his uerbis S. Thome magna fabrica erigitur, & dicitur quod papa est depositus ipso facto, dicendum est igitur aliter.

Ad cuius euidenciam scito primo, quod cum maior & minor sint correlatiua, consequens est, quod oportet proportionaliter minorem maiori referre, ut & in quo praelatus sit minor, subditus quilibet catholico fiat maior.

Scito secundo, quod cum sermo sit intelligendus secundum subiectam materiam, & ibidem sit sermo de correctione praelatorum a subditis, manifeste sit comparatio inter praelatum & subditum: non quo ad personas puras, sed considerato praelationis officio. Potest igitur tripliciter dictum hoc verificari, primo ut intelligatur de maiore & maiore simpliciter, & est sensus, quod praelatus si labitur in infidelitatem sit minor simpliciter, & absolute, & quilibet subditus fidelis maior simpliciter & absolute. Et hoc est uerum, quia quilibet catholicus, absolute, & sine limitatione aliqua loquendo, est in ecclesia Dei maior infideli, cum quo tamen stat, quod praelatus donec deponatur aut declaretur, sit maior scilicet quid, scilicet in potestatem iurisdictionis iam prope mortem. Secundo, & sequitur ex hoc iam dicto, potest intelligi, quod etiam quo ad potestatem iurisdictionis praelatus infidelis est minor, & subditus fidelis maior, quantum est ex se, quia infidelis quantum est ex se, extra membra Christi est: ac per hoc quantum est ipso pendet, inhabilis ad potestatem iurisdictionis spiritalis, fidelis autem quilibet ex ipsa spontanea fide dispositus, est habilis ad potestatem spiritalis iurisdictionis in ecclesia Christi. Et sic praelatus ob infidelitatem sit minor scilicet in potestatem iurisdictionis, quantum est ex se

se, & catholicus subditus maior. Tertio, & sequitur ex dicta expositione, quod potest intelligi de maiore, & minore in officio defendendi fidem: ex eo namque quod praelatus a fide deuiat, & subditus permanet in fide, minor fit ille in officio executive defendendi fide: & subditus fidelis, e contra maior fit in officio fidei defendendae. Et hoc totum simul iunctum satisfacit literae Decreti S. Tho. & concordat cum dictis suis alibi. Accusandum denique esse & iudicandum Petrum papam haereticum, nihil aliud concludit, nisi quod iudicem habet superiorem, non papa ut isti putant: sed coniunctione papatus & Petri in casu haereticis: & conceditur concilium esse iudicem in tali casu. Et per hoc patet solutio allatorum etiam in c. 18. pro quanto contra determinationem praesentem militent.

Vnum tantum superest declarandum, an scilicet sola haeresis sufficit, an exigatur etiam incorrigibilitas seu per seuerantia obstinata in haeresi, ad hoc ut deponatur papa, quod sequens cap. declarabit.

CAPVT XXIII.

Quomodo cum Papa in haeresim lapsus parato corrigi, agendum sit.

AD aboluendam demum totam hanc difficultatem de potestate Concilii, ad depositionem papae in casu haereticis, scire conuenit quod duae sunt hic extremae opiniones. Altera quod papa propter crimen haereticis, etiam confessum, non potest deponi. Fundatur haec opinio primo super facto Marcellini, & responsione Episcoporum, ut patet in vigesima secunda distinctione, Cano. nunc autem. & sunt uerba Nicolai papae. Cum n. idolatrie crimine incurrisset papa, congregatum concilium videns esse compunctum corde, dixit tu teipsam iudices, prima sedes non iudicabitur a quoquam, & sic non depositus martyr effectus est postmodum. Secundo super glossa in dicto c. & in c. si papa, dist. 40. & multis doctoribus. Tertio super ratione, quia cum haereticus nomen sit uitii, & papa haereticus sit deponendus, tandiu deponendus venit quamdiu haereticus seu a fide deuius est: ac per hoc si penitenter eius delictum, non est amplius haereticus, aut a fide deuius, & consequenter non subiacet amplius pena depositionis. Et firmatur haec ratio super dictis Gratiani in Decretis 37. q. 1. de Matrimonio inter raptorem & raptam, ut patet in Can. nullus. Quarto, super autoritate Apostoli ad Titum tertio, haereticum hominem post unam & secundam correctionem deuita. Si. n. de uitatione non sequitur crimen haereticis, sed secundam correctionem, a fortiori nec depositio.

Alter opinio est, quod, papa propter crimine haereticis potest deponi. Et haec fundatur super hoc, quod reus est & obnoxius poenae criminis quicumque crimen illud admisit, etiam si non perseueret in illo, ut patet inductiue. Qui enim semel homicidium commisit, reus est poenae homicidii: & simile est de adulterio, simonia, furto, blasphemia, periurio, & sic de aliis: sed papa propter haereticis crimen poenae depositionis reus est, ut communiter doctores ex c. si papa 40. dist. mori dicunt. Non ergo exigit perseuerantia in haeresi: sed sicut si pro adulterio deponendus foret, sufficeret ipsum adulterium commisisse, ita quia pro deuiatione a fide deponendus dicitur, sufficit quod haeresim incurrit. Et confirmatur quia alii praelati, puta Episcopi ex hoc solo, quod damnata incurrun haeresim, in foro ecclesiae sunt ipso facto excommunicati, & possunt declarari priuati, constituto de crimine. Et confirmatur iterum, quia si papa paratus corrigi non potest deponi, cum centies in

ueritate possit relabi & resurgere, sequeretur quod centies relapsus, paratus tamen corrigi, non posset deponi: quod est fatuum.

Licet autem haec duae opiniones contrariae uideantur, ad medium tamen expositae discordes non inueniunt. Vnde media, rationabilisque sententia est, quod papa haereticus post duas monitiones deponendus est, ipso Paulo Apostolo hoc diffiniente ad Titum Tertio. Haereticum hominem post unam & secundam correctionem deuita. Et rationem quare non amplius sustinendus est, assignans subdit, Sciens, quia subuersus exponit, & in uerbo, eiusmodi est. Vbi gl. interlinearis in uerbo, Subuersus exponit, & deus, & in uerbo eiusmodi exponit, Incorrigibilis. Et est intentio literae, quod quia iudicium humanum dat sibi id, quod ut in pluribus inuenitur, & sibi eodem cursu, quod ab ea, quam uerba sponte professus est, fide declinat primo, & post unam correctionem, secundo, & post secundam correctionem, tertio abiiciendus tamquam incorrigibilis censetur, idcirco papa haereticus post primam & secundam monitionem delinquens in fide deuitandus est depositione.

Non enim possunt fideles euitare papam manentem, cum ex eo post Dominum Iesum omnium salus dependeat, ut dist. 40. dist. si Papa. Quia ergo Apostolus haereticum hominem post duas correctiones delinquentem in fide, non sustinendum, sed deuitandum praecipit, consequens est primo, quod quantumcumque papa haereticus post duas correctiones relapsus, paratus sit corrigi, non solum potest, sed debet deponi. Et merito, ne in infinitum prorrahatur humanum iudicium, sed limite aliquo terminetur. Rationabilis autem terminus est statutus trinus error cum trina motione, prima, in professione fidei, & duabus post deuitationem subiunctis, ita quod tertius error tres monitiones contempsit, sicut haeretici relapsi post professionem, excommunicacionem & adiurationem, non amplius admittuntur ab ecclesia. Consequens secundo est, quod ante correctiones non est deponendus papa haereticus, qui propter haeresim non est excommunicatus, sed excommunicandus depositione. Et propterea in eo ad litteram seruandum est preceptum Apostoli de publica correctione, quod in aliis inferioribus, propter adiunctam excommunicacionem latae sententiae, quam tullit ecclesia contra haeticos, non seruatur. Alii. n. quia excommunicati sunt post ab ecclesia statim euitantur. Papa autem, quia excommunicatus non est sicut nec excommunicati erant haeretici tempore Pauli Apostoli: sed excommunicandi, post duas correctiones deuitandus est. Duplex. n. correctio a paulo concessa non abtulit potestatem ab humano iure rigorosius procedendi contra haeticos subiectos humano iuri, sicut concedendo ius diuini matrimonium cum sorore consobrina, non ademit potestatem ecclesiae inhibendi tale coniugium, sed ostendit quin secluso humano iure seruandum est, propter quod papa ut patebit, solo diuino iure iudicandus, deponendusque uenit, quia illi soli subiectus est, ideo in eo solo apostolica regula seruanda remansit, caeteris pro haeresim ab ecclesia excommunicatis. Nec obstat dictis, si dicatur quod haeretici etiam tempore Pauli erant excommunicati ab ipso, ad Gala. primo. Cum enim sententia illa se extendat ad superiores. scilicet Angelos de caelo, & constat quod nullus superiorem sub quacunque conditione excommunicare potest, consequens est, quod non fuit excommunicatio, sed denunciatio quod a Deo anathema fieret quicumque etiam Angelus de caelo,

rus, Benedictus: Greg. 9. Ioan. 12. Et confirmatur locus iste auctoritate multorum doctorum sententiarum idem quod Concilia ista: vt patet de gloss. in c. si Papa. dist. 40. & sequacibus.

Septimò, ex parte nature iudicij humani, s. fm al legata & probata, vel præsumpta iudicatis. Quo fit, ratione præsumptæ heresis papa nõ hereticus propter contumaciam: iuxta c. cum contumacia, de heret. li. 6. Vel per mansionem in excoicatione per annum deficiente purgatione, iuxta c. excoicam, extra de here. Vel dum timore mortis actus hereticales exteriori tantum fecit: vt de Marcellino dicitur vel simili timore verba hereticalia absque intentione protulit: vel si per falsos testes conuincitur hereticus relapsus, vel dum suam excusationem in causa si dei probare non potuit. Ex his & similibus creditur, Papam in casibus pluribus incorrigibilis subesse iudicio Concilij generalis, sic vt possit ab ipso deponi.

CAPVT XXV.

Discussio et determinatio, ad quam legem spectet determinare casus, in quibus iudicio Concilij subest Papa.

Dicta autem opinioni cõsententia doctorum Theologorum, & Canonistarum antiquorum obuiat, tenens, qd si sit catholicus papa non iudicatur a quocunque iudice in terris, iuxta c. si Papa, 40. dist. c. oues. 2. q. 7.

Et quoniam hincinde multum disputatur, oportet primò videre in quo consistit hæc difficultas, vnde. questionis veritas pendet: quos ignorato veritas huius latet, & quo cognito veritas liquet. Nisi enim hoc sciatur, contingit quidem aliquem verum assequi, sed nescire se verum assecutum.

Sciendum est igitur, quod tota difficultas pendet ex hoc. An iure diuino vel humano papa in casu criminis, quodeunque sit illud, deponendus sit in potestate ecclesiæ, seu Concilij. Si. n. lex diuina exigitur ad faciendam exceptionem hanc, s. qd in casu criminis heresis possit ab ecclesiâ deponi, lex quoque diuina exigitur, statuens quod propter tale crimen, puta notorium, scandalizatus & pertinax deponi possit. Et si solum ius humanum sufficit ad statuendum, quod papa in casu heresis est deponendus, solum quoque ius humanum fat est ad statuendum, quod papa propter notorium crimen deponatur.

Dicentes, quod ius diuinum exigitur, fundant se super hoc, quod licet Petrus potestate ministeriali ecclesiæ sit iunctus papatus, factus iam papa diuina lege est supra ecclesiâ & Concilium: ac per hoc nulla inferiori lege potest subijci, (nec simpliciter in casu Concilio, aut ecclesiæ, sed sola diuina lege. Et quia lex diuina in solo casu heresis subdidit illum potestati ecclesiæ ministeriali, vel vt aliis placet auctoritati: ideo in solo hoc casu iudicari deponique potest. Quod em casus heresis inueniatur exceptus in lege diuina, patet ex multis inductis textibus sacre scripture, expressè separationem ab heretico quocunque iudicantibus. Quod autem solus sit exceptus, patet ex sententia Saluatoris, Matt. 23. Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisei. omnia ergo quæcunque dixerint facite, s. m autem opera eorum nolite facere. vbi Dominus aperte statuit subditos debere audire Prelatos male vite, & bonæ doctrinæ. Constat autem quod doctrina ad fidem spectat: vita autem & opera ad malos mores aliorum criminum. secundum igitur sententiam Domini, audiendi sunt fideles prelati, quamuis mali. Confirmatur quoque eadem sententia a Petro apostolo in prima Epistola 2. c. Obedite prepositis vestris, non tantum bonis & modestis, sed etiam discolis.

A Dicentes autem quod ius diuinum nõ exigitur: sed Deus relinquit hoc in manu consilij humani sicut & multa alia, fundat se super hoc, quod opus pure humanum, secundum se, nec bonum, nec malum moraliter, subiacet plenarie legi humanæ: coniunctio autem inter Petrum & papatum est opus pure humanum quandoq; bonum, quandoq; malum: ergo subiacet plenarie legi humanæ; ac per hoc lex humana disponere potest de illa coniunctione, qd qm est bona, perseueret, qm mala, dissoluat. Dixi, Opus pure humanum, ad differentiam operationum sacramentalium quæ non sunt pure humane. In coniunctione autem Petri cum papatu sola humana actio interuenit, coniungens electionis actu vtrunq; supponendo materiam forme: vt patet ex hoc, quod si cessat a papatu, vt Celestinus fecit, nihil diuini operis in se restat, sicut restat in episcopo renunciante, & in sacerdote degradato potestas ordinis a Deo data: sine penitentia nanque sunt dona Dei: vt dicitur ad Rom. 11. Dixi secundum se nec bonum, nec malum moraliter, ad differentiam actuum secundum se bonorum, (vt credere, amareque &c.) & secundum se malorum: vt blasphemia Dei mædaciū, & similia: hæc. n. naturali diuinoque iure regulantur. Coniunctio autem Petri cum papatu quandoque bona est vt patet in tot sanctis Romanis pontificibus: & quandoque mala, vt patet in multis eiusdem sceleratis quos vnam nescire licuisset. Et confirmatur: quia potestas ministerialis existens in ecclesiâ ad coniunctionem Petri & papatus, regulatur humana lege, vt patet de actu electionis papæ, qui irritus & nullus ab humana lege si non seruetur, redditur. Vnde sicut Bonifacius papa & martyr promulgauit quod in casu heresis potest papa iudicari & deponi potest alia lege humana promulgari quod pro simonia in beneficio possit deponi, & sic de aliis maximis excessibus, obseruata consonantia legis humanæ ad naturalem & diuinam. Et etiã sine noua lege (quia in defectu manifesto humanæ legis locum habent gnomo

B & in sacerdote degradato potestas ordinis a Deo data: sine penitentia nanque sunt dona Dei: vt dicitur ad Rom. 11. Dixi secundum se nec bonum, nec malum moraliter, ad differentiam actuum secundum se bonorum, (vt credere, amareque &c.) & secundum se malorum: vt blasphemia Dei mædaciū, & similia: hæc. n. naturali diuinoque iure regulantur. Coniunctio autem Petri cum papatu quandoque bona est vt patet in tot sanctis Romanis pontificibus: & quandoque mala, vt patet in multis eiusdem sceleratis quos vnam nescire licuisset. Et confirmatur: quia potestas ministerialis existens in ecclesiâ ad coniunctionem Petri & papatus, regulatur humana lege, vt patet de actu electionis papæ, qui irritus & nullus ab humana lege si non seruetur, redditur. Vnde sicut Bonifacius papa & martyr promulgauit quod in casu heresis potest papa iudicari & deponi potest alia lege humana promulgari quod pro simonia in beneficio possit deponi, & sic de aliis maximis excessibus, obseruata consonantia legis humanæ ad naturalem & diuinam. Et etiã sine noua lege (quia in defectu manifesto humanæ legis locum habent gnomo

C & in sacerdote degradato potestas ordinis a Deo data: sine penitentia nanque sunt dona Dei: vt dicitur ad Rom. 11. Dixi secundum se nec bonum, nec malum moraliter, ad differentiam actuum secundum se bonorum, (vt credere, amareque &c.) & secundum se malorum: vt blasphemia Dei mædaciū, & similia: hæc. n. naturali diuinoque iure regulantur. Coniunctio autem Petri cum papatu quandoque bona est vt patet in tot sanctis Romanis pontificibus: & quandoque mala, vt patet in multis eiusdem sceleratis quos vnam nescire licuisset. Et confirmatur: quia potestas ministerialis existens in ecclesiâ ad coniunctionem Petri & papatus, regulatur humana lege, vt patet de actu electionis papæ, qui irritus & nullus ab humana lege si non seruetur, redditur. Vnde sicut Bonifacius papa & martyr promulgauit quod in casu heresis potest papa iudicari & deponi potest alia lege humana promulgari quod pro simonia in beneficio possit deponi, & sic de aliis maximis excessibus, obseruata consonantia legis humanæ ad naturalem & diuinam. Et etiã sine noua lege (quia in defectu manifesto humanæ legis locum habent gnomo

D & in sacerdote degradato potestas ordinis a Deo data: sine penitentia nanque sunt dona Dei: vt dicitur ad Rom. 11. Dixi secundum se nec bonum, nec malum moraliter, ad differentiam actuum secundum se bonorum, (vt credere, amareque &c.) & secundum se malorum: vt blasphemia Dei mædaciū, & similia: hæc. n. naturali diuinoque iure regulantur. Coniunctio autem Petri cum papatu quandoque bona est vt patet in tot sanctis Romanis pontificibus: & quandoque mala, vt patet in multis eiusdem sceleratis quos vnam nescire licuisset. Et confirmatur: quia potestas ministerialis existens in ecclesiâ ad coniunctionem Petri & papatus, regulatur humana lege, vt patet de actu electionis papæ, qui irritus & nullus ab humana lege si non seruetur, redditur. Vnde sicut Bonifacius papa & martyr promulgauit quod in casu heresis potest papa iudicari & deponi potest alia lege humana promulgari quod pro simonia in beneficio possit deponi, & sic de aliis maximis excessibus, obseruata consonantia legis humanæ ad naturalem & diuinam. Et etiã sine noua lege (quia in defectu manifesto humanæ legis locum habent gnomo

E & in sacerdote degradato potestas ordinis a Deo data: sine penitentia nanque sunt dona Dei: vt dicitur ad Rom. 11. Dixi secundum se nec bonum, nec malum moraliter, ad differentiam actuum secundum se bonorum, (vt credere, amareque &c.) & secundum se malorum: vt blasphemia Dei mædaciū, & similia: hæc. n. naturali diuinoque iure regulantur. Coniunctio autem Petri cum papatu quandoque bona est vt patet in tot sanctis Romanis pontificibus: & quandoque mala, vt patet in multis eiusdem sceleratis quos vnam nescire licuisset. Et confirmatur: quia potestas ministerialis existens in ecclesiâ ad coniunctionem Petri & papatus, regulatur humana lege, vt patet de actu electionis papæ, qui irritus & nullus ab humana lege si non seruetur, redditur. Vnde sicut Bonifacius papa & martyr promulgauit quod in casu heresis potest papa iudicari & deponi potest alia lege humana promulgari quod pro simonia in beneficio possit deponi, & sic de aliis maximis excessibus, obseruata consonantia legis humanæ ad naturalem & diuinam. Et etiã sine noua lege (quia in defectu manifesto humanæ legis locum habent gnomo

E Si quis autem diligentius perspiciat, videbit, quod diuina lege opus est statuente casus depositionis papæ, nec vlla lege humana potest, aut potuit hoc fieri. Quod probatur ex ratione humanæ legis breuiflime & clarissime sic. Omnis lex ecclesiastica potest tolli & mutari a papa: ergo nulla lege humana potest contra papam inuitum procedi. Antecedens constat ex eo qd est Dominus iuris positui. Consequentia est euidens, quia ex quo potest tollere legem & non vult subire ipsam, tollet eam: & sic nihil contra eum fiet.

Et licet hæc ratio sufficiat: quia Papa diuina auctoritate hoc potest; & nulla deuolutione, interceptione, inchoatione, appellatione, suspensione, aut quouis alio termino potestas sua minuitur, aut impeditur in his que sunt positui iuris, attamẽ ex propriis rationibus potestatis ecclesiasticæ concurrentis ad propositum, idem ostenditur. Quadruplex namque potestas hic nominatur. Primò, potestas papalis, de qua cum par in parem non habeat imperium, non oportet sollicitari. Secundò, potestas ecclesiæ seu concilij vniuersalis, supra papam simpliciter & absolute. Et hæc nihil est, sed chimera: vnde nullum effectum in mille quingentis annis in ecclesiâ Dei habuit omnia enim, iura positua subiecta sunt, & fuerunt semper papæ, velit nolit concilium testante hoc vniuersalis ecclesiæ per orbem diffuse obseruantia. Tertiò, potestas auctoritatiua concilij supra papam

papā in casu criminis, puta hæresis . et hæc potestas licet minus rōnabiliter poni videatur . Verūsi atte statur proposito: quia ponentes eam in solo casu, a diuina lege statuto dicunt eam posse exire in actū . Quartō, est potestas ministerialis ecclesiæ, quæ hēt pro obiecto coniunctionem personæ cum papatu. Et hæc etiam attestatur proposito: quia cum ipsa nō se directē extendat supra coniunctionem Petri & Papatus in factō esse sed in fieri (quia nihil pōt supra cōiunctum. s. Petrum papam, vt pote superiorē iam nominatum, ac per hoc ministerialiter constitutum:) consequens est, q̄ ad ipsa nō spectat determinare dispositiones cōiuncti, s. Petri papæ dispositio- nes ad dissolutionem cōiunctionis: nam dispositio- nes tales adueniūt cōiunctō iā factō, ad quod non se extēdit potestas ista. et propterea nisi diuino aut naturali iure dispositio Petri papæ ad dissolui- tionem determinata sit, potestas ista non potest exi- re in actum dissoluedi, vt pote non habens pariens determinando, quæ est dispositio subiiciens subie- ctum, s. Petrum papam tali potestati. Et ex hac con- clusione, q̄ lex diuina exigitur statuens casum de- positionis papæ, patet q̄ ignoranter procedāt quot quot ex vi canonici iuris procedunt ad ostendēdū, quod papa ex crimine notorio scandaloso, & incor- rigibili deponi pōt, vt glossa super canone, si papa, dist 40. & super canone Agathius & 24. q. 1. nesciens quid dicat, errauit cum tota multitudine sequaciū . Oportet nanque ex iure diuino casus inuenire sub- iectionis papæ ad concilium, ex quo iure diuino ip- se absolute est supra concilium, & vniuersam eccle- siæ communitatem. Et hic iacet Lepus: non est hac illacque amplius uagandum . Vnde ipsamet glossa veritate inducta, dicit quod papa nō potest statuere, quod nō possit iudicari de hæresi: hoc. n. iō verū est, quia diuino nō humano iure iudicium hoc i casu hīs statutum est: nam iuris humani papa est Dñs.

Ratio autem in oppositum allata nō concludit oppositum: quoniam opus humanum indifferens subiici humane legi, potest intelligi dupliciter. pri- mō quo ad modum fiendi; & sic est verū. Secūdo: quo ad ipsum fieri s̄m suam substantiam . Et sic est falsa: vt patet de abscessione ligni vel ferri, præcidi si quidē potest bene & male moraliter, & lege huma- na determinari potest, q̄n bene & q̄n male: sed non spectat ad humanam legem, si pōt vel non pōt p̄ci- di: sed ad naturalem potentiam præcisoris, & dispo- sitionē subiecti cedendi. Vnde in proposito huma- nę legi subiicitur modus actionis, quo coniunctio Petri & papatus fit, aut dissoluitur: sed si ptās ista po- test exire in actum ex altiori p̄det principio . Nam non potest exire in actum coniunctionis nisi uacā- te sede: & tunc in subiectum dispositum, s. Christia- num voluntarium. Depositionis verō nisi dispo- sitione subiecto, aut per recessum a Christianitate, aut p̄ recessum a voluntario, vt patet de papa hæretico vel renuntiante. Propter quod non potest lex humana statuere, quod coniunctio papatus & Petri, quādo est mala propter alia crimina ab hæresi, dissoluatur: non potest, dico efficaciter statuere coactiue: quia papa criminofus possit illam legē tollere; cum par in patem non habeat imperium.

C A P V T XXVI.

Quot casus criminum sint diuina lege statuti, vt possit Concilium Papam deponere.

Quia igitur ad solam diuinam legē spectat de- terminare casus depositionis papæ, in ipsa, & ex ipsa scrutari oportet, quot sint casus depositio-

nis papæ . Et vt probabitur, solus casus hæresis est a lege diuina, in quo papa potest deponi ab Ecclesiâ siue authoritativa, siue ministeriali potestate non curando in proposito.

Probatur hoc tripliciter, s. ratione ex principiis theologis certis, & autoritate sacrorum docto- rum, & diffinitione sacrę scripturæ. Rō est ista, Cō- stat, quod secluso papa, in ecclesia est potestas electi- ua papæ, seu applicatiua papat⁹ ad petram, quomo- docunque vocetur, habet pro obiecto coniunctio- nem personæ, & papatus in fieri & in dissolui, ut pa- tet de actu electionis, quo Petrus fit papa de actu de- positionis, quo Petrus papa hæreticus incorrigibi- lis deponitur . Constat etiam, quod ad hoc quod Petrus fiat papa efficaciter, ita quod sit, papa, & cō- sequenter ad hoc quod potestas illa ecclesię exer- ceat actum constructiuum coniunctionis efficaci- ter inter petrum & papatum aliqua dispositiones requiruntur in Petro de necessitate simpliciter, ali- qua ad bene esse. Requisitæ de necessitate simplici- ter sunt due, simpliciter esse uoluntarium, & esse Christianum, numquam enim aliquis quantum- cunque, est papa, nisi consentiat: & similiter non est papa, nisi sit membrum Christi. Secunda dispo- sitio exigitur de iure diuino: & quia ordo gratiæ p̄- supponit ordinem nature, prima dispositio exigitur de iure nature. Requisitæ autem dispositiones ad bene esse, sunt boni mores, scientia ecclesiastica, charitas, experientia regiminis, & huiusmodi; si ne his enim Petrus si est electus acceptat, est papa, quamuis ineptus & malus. Cōstat etiam, quod qa- facilius est destruere quam construere duabus si- mul requisitis necessario conditionibus ad con- structionem, quectique etiam deficiat, solui potest coniunctio ista. Nanque si petrus non uult ampli⁹ esse papa, potest renuntiatione dissolui coniunctio ista: & dissoluitur dum acceptatur renuntiatio, ut patet de Celestino. Et rursus, si Petrus papa labitur in hæresim incorrigibiliter, potest deponi inuitus,

ex quo desit, quantum est ex se esse, membrum Christi: sicut in primo casu desit esse uoluntarium . Hęc omnia certa sunt, ex quibus necessario sequi- tur, ut deficientibus Petro conditionibus, quæ nō sunt necessariæ simpliciter, sed ad bene esse, non p̄p̄a sit dispositus, ut possit dissolui coniunctio il- la, ut possit attingi petrus a ptate depositiua. Nā di- spositiones illæ, quæ non requiruntur in subiecto ad hoc quod vniatur efficaciter formę: sed tam cū- eis, quàm cum suis cōtrarijs vniri potest formæ, & constituere compositum, non sunt tales vt earum contrariæ pertineant ad dissolutionem compositi. Quod est dicere, quod si Petrus sceleratissim⁹ & cri- minosissimus, scandalosus, & incorrigibilis, Chri- stianus tamen & consentiens, sit & est papa, si eliga- tur, oportet, quod huiusmodi crimina superueniē- tia Petro iam papæ, aut perseverantia, et si reddat ip- sum malum papam, & nō solum malum hominē, non tamen reddunt ipsum deponibilem . Ex quo enim ad bene esse papæ requiritur bonitas, & non ad esse papam, consequens est quod malitia ad ma- lē esse papæ & non ad non esse papæ spectet: ac per hoc sicut non spectat bonitas ad esse, quod est effe- ct⁹ depositionis Ex his patet ratio, & potest forma- ri breuiter sic. Sola contraria conditionibus neces- sario requisitis ad esse papæ reddunt papam depo- nibilem: sed inter crimina infidelitas contrariatur conditionibus necessario requisitis ad esse papæ: ergo sola infidelitas inter crimina reddit papam de- ponibilem . prima propositio patet ex hoc, quod de- positio

positio est non esse papa, & vnumquodque in suo esse perseverat, si contrarium non superuenit. Nūquam enim homo defineret esse, si non superueniret aliquid contrarium illi esse: & simile est in aliis. Secunda autem propositio probata est: quia cetera vitia contrariantur conditionibus requisitis ad bene esse papae. Hanc rōnem vellem in statera poni: & non frivolas & apparentes, per accidentia vagantes. Hęc de primo.

Autoritates sanctorum sunt in primis Anacleti pape & martyris: & habetur 79. dif. canone, electio nem. Si namque papa posset propter crimina deponi, sicut alij episcopi, frustra dixisset, quod electionem summorum Pōtificum sibi Dñs referuauit. Deinde Bonifacij pape, & martyris, & hęc 40. dif. ca. si papa. Nisi, inquit, a fide deuiauerit papa, redarguere eius culpas mortalium nullus præsumit. Vbi solum infidelitatis crimē subijci iudici a quo papa potest iudicari; quē constat esse vniuersalem ecclesiam, seu Concilium generale: ab eodem. n. excipit, quo negat redarguendum id fore. Sanctus quoque Eusebius papa, (& habetur secunda q. septima, in cones) dicit, Oues quę suo Pastori cōmissę sunt cum nec reprehēdere nisi a fide exorbitauerit, nec vitatens accusare possunt. Sanctus Anterus papa & martyr, (& habetur nona quęstione 3. in c. facta) inquit, facta subditorum iudicātur a nobis: nostra vero iudicantur a domino. Et quod loquatur de factis peccatorum, patet ex eo quod subdit, Deteriores sunt, qui vitam, moresq; bonorum corrūpunt, his qui substantiam aliorum prædique diripiunt. Sanctus Beda (& habetur nona quęstione tertia, canon. episcopo) tractans de iudicio peccatorum, ait, sola. n. Romana ecclesia sua auctoritate valet iudicare de omnibus: de ea verò nulli iudicare pmititur. Sanctus Bernardus Innocentio secundo scribens, inquit, Quis faciet mihi iustitiam de vobis, si hęc iudicem, ad quem uos trahere possem, iam nunc ostenderem uobis, ut parturians loquor qd mihi imminet: extat quidem tribunal Chři, sed absit ut ad illud appellem uos. Sanctus Th. in 4. sen. di. decimanona, q. secunda. ar. 2. q. 3. ad secundum, dicit. Quamuis Prelati sint corripendi a subditis, nō tamen est pena infligenda, sed recurrendum est ad superiorem denunciādo, vel si non habes superiorem ad Deum, ut eum emendet, aut de medio tollat. Et ibidem ad primum exceperat crimen infidelitatis, cum dicit, prelati minor fieret, si in infidelitatem laberetur, & subditus fidelis maior.

Et licet hæc autoritates deberent sufficere ad pmulgationem diuini iuris: quia tot sanctorum sunt, & spiritus sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines, ut dicitur, secundæ petri. i. c. ad maiorem tamē firmitatem debiliū Symmachus papa in c. aliorū, 9. q. 3. dicens, Aliorum hominum cās Deus uoluit per homines terminare: sed sedis istius præfulentis suo sine quæstiones referuauit arbitrio. Et quod loquatur de causis peccatorum, patet ex eo quod subdit dicens, Voluit beati Petri Apostoli successores celo tantum debere innocentiam & subtilissimi discursoris indagini inuolantam habere conscientiam. Et excludens obiectionem subdit, Nolite estimare eas animas inquisitionis non habere formidinem, quas Deus præ ceteris suo referuauit examini, &c. Innocē. 3. in sermone consecrationis papae dicit, In tñ mihi fides est necessaria, ut cum de ceteris peccatis deum iudicem habeam, propter solum peccatum quod in fide committitur, possem ab ecclesia iudicari. Bonifacius quoq; 8. in extrauagan-

ti, vnam sanctam, dicit. Si deuiat suprema potestas, a solo Deo iudicatur, ut superius allegatum est. Albertus mag. petrus de pal. Hæreticus Vlticus Au. de Anch. & alij quos refert dom. Io. de Tur. Creme. in li. de ecclesia, hanc uiam secuti sunt quibus magis credendum est, quā canonistis multis, ad quos non spectat, nisi secundario de iuris diuini rebus tractare, sicut de vñra, sacramentis ecclesie, hæresibus, & huiusmodi. Hęc de secundo.

Diuina scriptura solum casum hæresis aperte excipit, (ut supra allatum est.) hæreticos separandos ab ecclesia instituit, & sanæ doctrine prelatos, malorum autem morum tolerandos cōstituit. Hoc. n. nihil aliud est, quam dicere, pro solo hæresis crimine deponendum institutum quantum est ex diuina lege, prelatum: ac per hoc iuri humano reliquas depositionis causas dimitimus, quo ad subditos iuri humano, de non subditis enim nullus statuit. Et de hæretici quidem separatione extant textus pauli Apostoli & Ioan. Euangeliste iam dicti. De toleratione verò, imò obedientia & audientia malorum prelatorum fidelium, extat sententia Domini, Matth. 23. Super cathedram Moysi, &c. & petri Apostoli. Obedite prepositis discolis, qui iam inducti sūt. Et nunc adiungitur sententia Domini, Luc. 12. manifestans iudicium papae mali in seipsum & in proximum, agendum per ipsum Dominum, dum respondens petro ait, Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, &c. Et subdit de eodem Quod si dixit seruus ille in corde suo. Moram facit Dominus meus uenire, & cœperit percutere fertos & ancillas, & edere & bibere & inebriari, ueniet dominus serui illius in die qua non sperat, & hora quam nescit, & diuidit eum partemque illius cum infidelibus ponet. Vbi notandum est primo, quod ad literam loquatur de seruo constituto super familiam, i. ecclesiam, ut gl. interlinearis exponit. Quod patet ex officio. s. ut det illi i tempore tritici mensuram, & ex premio, Beatus ille seruus, quoniam super omnia bona sua constituit eum. In quo apparet differentia (ut gl. dicit) inter subditum & prelatum beneficientem, quia subdito promittitur quod præcinget se Dominus transiens ministrabit illi, prelati uero quod super omnia bona sua constituendus. Notandum est secundo, quod distinguit manifestè crimina tria, in seipsum, in proximum, & in Deum, ac per hoc cōprehendit omnia. In seipsum per gulam, & ebrietatem, scriptum est. n. Propter crapulam multi obierunt, qui abstinentes est, ad ijciet uitam eccles. 37. in proximum, per percussione suam curę commissorum vtriusque sexus. In Deum per infidelitatem. Et non deseruit dispensatorem criminis in Deū per infidelitatem, sed in seipsum & in proximum, & dicit seruum talem confidentem in mora Dñi iudicandum a Domino per mortem, qua diuidet a familia, & per damnationem æternam cum infidelibus. Hęc manifesta sunt in litera, & clare ostenditur quod diximus, scilicet quod quantum est ex lege diuina, prelati de criminibus, ceteris a Dño iudicandi statuuntur: de infidelitate autē ecclesie iudicio dimissi intelliguntur, ac per hoc si alij prelati nō subessent iuri humano, quod superapposuit suis subditis alias cās criminū iudicandas, ab ecclesia non essent iudicandi & deponendi nisi pro infidelitate, sicut papa, qui quia soli diuino iuri subest in casibus, a diuino iure toleratis, nulli subijcit. Quia. n. sola negatio statuti casus iure diuino quo ad papam, soli diuino iuri subiectū, sufficit ad cōstitutēdā legē

Opusc. Caicta.

C quod

quod non potest iudicari aut deponi multo magis expressa toleratio casuum in iure diuino constituit ipsum tolerandum; alios autem tolerabiles, si a superueniente iure positio cui subiecti ex diuina lege sunt, permittantur. Vñ inter papam & alios, quoad casum criminis iudicandi & puniendi ab Ecclesia tantum interest, quod in papa locus ab autoritate diuini iuris negatiue efficacissimus est: quia soli illi iuri subiectus est. In aliis autem nec toleratio, nec negatio diuine legis efficacis est: quia quod superius ius non statuit, aut tolerat, inferius ius potest & statuere, & punire: ut manifeste patet in contrahendis matrimoniis, & administratione sacramentorum, in quibus multa permissa ex diuino iure prohibita sunt ab ecclesia in sibi subditis. Et si absque velamine aliquo obumbrante, sententia Domini perspicitur, apparebit, quod propter Prelatum qui nullum habet supra se nisi Dominum (utpote constitutum super reliqua familia Domini absentis.) promulgata est hæc sententia. Quod etiam ex eo habetur, quod constitutus super familiam absentis Domini neminem timere describitur, nisi Domini aduentum in cuius mora confusus tanquam neminem habens supra se peccare cepit. De praelatis namque habentibus superiorem præsentem in hac vita non consonat quod in sola mora Dñi confidant; quia habent statim superiorem iudicem quem timeant vltorem. Non nihil quoque ad hoc confert, quod Petro futuro papæ hæc Dominus dicit.

Ex his autoritatibus perspicaciter intellectis habetur quod pro reliquis criminibus manifestis non est papa deponendus. Docens enim Dominus finem opera malorum praelatorum nolite facere proculdubio de notis operibus loquebatur, de quibus dixit a fructibus eorum cognoscetis eos. Ne autem propter adiunctam scandali rationem deponendum putaret, docuit Mat. 18. quod pes manus vel oculus, non tamen caput scandalizans amputaretur: in istis ad literam, quod si aliquod nobis opportunum (ut manus, pes vel oculus) scandalizans occurreret, præsciendum esset: secus autem de organo habente officium capitis sentiebat, nunquam dicens, Si caput tuum scandalizat te, abscinde illud & proice abs te. Hanc autoritatem qui credit, Iesum Christum Dei virtutem & sapientiam omnia prævidentem, & cunctis providentem, non spernet, sed reuerenter considerabit, non casu nominasse Dñm manum, pedem & oculum membra summe necessaria, & rauius caput: sed ideo non esse mandatum præcisionem capitis scandalizantis, quia nec propter scandalum caput simpliciter præcidendum est. Dico autem simpliciter, ad differentiam capitis in hac vel illa ecclesia, quia quantumcunque caput huius vel illius ecclesie præcidatur, semper restat caput ecclesie in terris, papa. Patet igitur, quod nullum extra infidelitatem crimen notorium ac scandalizans, depositionem papæ inducit. Hæc de tertio.

CAPUT XXVII.

In quo respondetur rationibus factis in ca. 24. ad probandum, quod Papa ex alio crimine quam hæresis potest deponi ab Ecclesia.

Manifestata sufficienter veritate, quod scilicet, si papa est fidelis, nec iudicari, nec deponi potest ab ecclesia pro quocunque alio crimine quantumcunque notorio & scandaloso: superest allatis in oppositum satisfacere.

Ad primum ergo motiuum ex parte criminis neganda est sequela, quia nec maior, nec par ratio est de hæresi & aliis criminibus. Et ratio iam tacta est, quia

scilicet infidelitas spectat ad non esse, alia autem crimina ad male esse papæ. Cum ergo dicitur, aut hoc est ratione grauitatis, aut no cument, dico quod diuino non est sufficiens: quia datur tertium, scilicet quod est ratione status. Infidelitas enim mutat statum hominis, quia facit quantum est ex parte hominis, de Christiano non Christianum. Odium autem Dei licet sit grauius peccatum, ac per hoc faciat hominem peiorum, quam infidelitas faciat, non tamen facit de Christiano non Christianum. Nec obstat, quod hereticus restat Christianus inuitus ex charactere: quia quod non voluntarie habetur, non est ab homine in quantum homo, ut in principio 1. 2. S. Th. dicitur. Propter quod fides informis fidei, & character non sunt duo constituentia distinctos status humanos ecclesiasticos, sed vnum & eundem statum Christianitatis constituentium complete, concurrente utroque altero ut humano, scilicet fide, quæ non est, si non est voluntaria: & altero, ut hominis, scilicet charactere, qui & sine voluntate acquiritur, (ut patet in pueris,) & inuite conferuntur, ut patet in hereticis. Propter quod sublata fide mutatur status Christianitatis, in quantum erat humanus: quod est mutari ipsum eo modo quo per hominem mutari potest. Mutatio autem statum Christianitatis, extra Christianos hominem ponit ex propria natura, & propterea crimen hæresis non ratione maioris grauitatis, sed mutationis status deponendum constituit papam, alia autem crimina non. Et licet hæc responsio sufficiat et ad alterum membrum de no cument, sciendum tamen est quod aliud est loqui de no cument per se annexo potest & aliud de no cument annexo per accidens, quia scilicet est in isto homine sic disposito. Si non loquimur de no cument per se, maius no cumentum est annexum hæresi ipsius papæ, quam cuiuscunque alteri crimini, quia hæresi quantum est ex se, adheret doctrina heretica, quæ in capite quantum est est, induceret hæresim in ecclesiam vniuersalem quo maius no cumentum inferri nequit. Si verò loquimur in isto, qui non docet hæresim, & bene gubernat, & dispensat, hoc est per accidens: & ideo despicendum. Ad aliam probationem, scilicet quod non inuenitur in scriptura sacra expressum, quod magis sit pro hæresi papa deponendus, quam pro alio crimine, iam patet ratio, quod non inuenitur quod magis pro hoc quam pro alio, sed inuenitur in sacra scriptura, quod pro sola hæresi est deuitandus & declinandus, ut patet ex textibus inductis. Vñ non est verum quod sit hoc relictum in interpretatione doctorum, & canonum, nisi sicut explanantibus, quoniam et articuli fidei sunt relictis doctoribus, & canonibus sacris, sed sicut articulos fidei declarare non mutare possunt doctores & canones, ita legem hanc diuinam declarare non mutare, addendo aut subtrahendo possunt. Ad tertiam probationem dicitur, quod illa maxima, qui potest in maius, potest minus si philosophice discutienda est, inuenitur falsa, tam de actu quam de obiecto, quam de effectu. Intellectus enim qui potest in actum maiorem, scilicet intel ligere, non potest in actum minorem, puta adorare. Similiter visus qui potest in obiectum maius, puta lucidum, non potest in obiectum minus, puta sonum. Virtus quoque generatiua hominis potest in effectum maiorem, scilicet hominem (homo enim generat hominem) & tamen non potest in effectum minorem, puta Leonem. Si autem politice discutienda est, Innocentius 3. in d. cap. ex parte, inducit sub alijs verbis scilicet cui concessum est maius, minus quoque concessum esse videtur. dicitur quod intelligenda est cæteris paribus, modo autem cætera non sunt paria, quia in crimine hæresis, quod est maius crimen sub-

subiectum mutavit Christianitatis statum. in aliis vero criminibus minoribus subiectum permanet in eodem Christianitatis statu. hęc est vera respōsio ex parte criminis maioris, & minoris. Ex parte autem maioris vel minoris effectus iudicij, negatur minor: quia maius esset iudicare papā in statu Christianitatis de adulterio quā iudicare ipsum a Christianitate ruente de heresi: quia in primo attingitur superior status gradus, quam in secundo, ut patet.

Ad secundam rationem (ex parte actus, f. actus) dicitur quod fallacia consistit in hoc, quod est aufere gladiū, resistere, impedire, & huiusmodi, & aliud est facere ipsamet authoritatiue. Auferre nanque gladium de manu furiosi, resistere tyranno, impedire oppressorem, & huiusmodi, cui libet licet, & debitum est ut aet⁹ virtutis, sed facere ista authoritatiue, soli superiori licitum est. Vnde licet cui libet liceat vim in se & in proximū vi repellere cum moderate inculpatā tutelē: non tamen cui libet licet punire cum qui vim infert. Et similiter quamuis quilibet licite possit papam in uia forem, se defendendo, occidere: nulli tamen licet papam propter homicidium punire poena mortis. Vnde huiusmodi argumenta & similia non concludunt authoritatem iudicis ad puniendum, sed cuiuslibet privati debitum ad resistendum, impediendum, defendendumque: nisi quis adeo desipiat, ut dicat quemlibet esse iudicem cuiuslibet. Resistendū est ergo etiam in faciē papę publice dilanianti ecclesiam, uerbi gratia, quia non uult dare beneficia ecclesiastica nisi pro pecunia, aut commutatione officij, & cum omni reuerentia & obedientia neganda est possessio talium beneficiorū his qui emerunt, & alleganda est causa simonię etiam cum papa commissa, & sine dubio principes seculi & clariū gladium de manu furiosis sic cum modestia tollerēt. Multę quoque sunt uie, quib. absq. rebellionē principes mundi & plari ecclesie, si uellent uti, resistendū, impedimentūq; abusus potestatis afferrent. Sed qñ principes & prelati non curant nisi quasi somniantes, cur conquirent q non pōt deponi: cur opponunt, quod potestas data est in edificationē, & non in destructionē. Abusū nāq; p̄tatis, q destruit, obuiā eant cōgruis remedijs, non obediendo, in malis non adulando, nō tacēdo, arguēdo, aduocādo illustres ad increpandum exemplo Pauli, & p̄cepto eiusdem, Dicitur Archippo, Vide ministrum quod accepisti Domino, ut illum impleas ad Col. vi. &c.) & parū aut nihil abuteretur potestate.

In responsione tamen ad quintum habebis ultimam satisfactionem huius argumenti.

Ad tertiam rōnē ex parte ipsi⁹ papę, dī q̄ ē est fallaciam aliud est purgatio ad remouēdū scandalū, & aliud est purgatio ipsa corā iudice. Ad primā tenet papa de iure diuino, ad secundā nō, vñ Dam. nō corā gñali concilio, sed coram 40. episcopis se purgauit, ut patet 2. q. 7. nos si compererit. Et Gregorius ipse restatur, quod ex humilitate exhibuit se ad iudicium, ut patet 2. q. 7. ca. Petrus. ubi ipse Gregorius dicit. Petrus potestatem regendi acceperat: & tamen idem Apostolum primus querimoniam cōtra eum a fidelibus tactā, cur ad Gentes intrasset, non ex potestate officij (qua posset dicere, Oues pastorem suum non accusent, nec reprehendant) sed ex auctoritate diuine uirtutis, qua Gentiles acceperant Spiritum sanctum, respondit. ubi apparet, quod ipse imitatus est Petrum Apostolum, non uiuendo potestate sua, & quod potuisset illa uti.

Ad quartam ex parte ecclesie ut spōsę, breuiter

A dicitur: primo, quod papa non potest inuitam ecclesiam deserere; quia non potest iuri ecclesie renunciare; Prelatus enim est propter ecclesiam, & non econuerso: ut super Epistolam ad Col. in fine diuus Tho. dicit.

Secundo, quod non est par ratio ex utraque parte: quia ecclesia est subdita papę & non econuerso. Nec etiam in lege Moyfi uxor poterat dare libellū repudij viro. Nec est periculum de ipsius dilanatione: quia scriptum est, porta inferi non preualebunt aduersus eam. Ex parte uero ecclesie ut communitatis libera, breuiter dicitur, quod licet sit libera libertate gratiæ, est subdita tamen secundum iurisdictionem papę. Vnde ipsa ecclesia non abdicauit a se potestatem supra Principem, sed Iesus Christus Dominus ecclesie non subiecit eam ipsius communitati ecclesie, sed suo vicario; & p̄pterea nihil pōt supra suū principem. Non sic est de aliis communitatibus, de quibus affertur Aristot.

Ad quintam, (ex parte diuine prouidentie, & operationis immediatę, & perfecti operis) dicitur, qđ Deus perfecte ecclesie corpus fecit, disposuit, ac ordinauit: ita ut ordinatissimum optime extet, & nihil opportunum desit illi. Et cum dicitur, ergo est relictum ecclesie remedium cōtra papam fidelem criminofum, &c. concedendum est. Sed cum infer-

C tur, ergo ecclesia potest illum incorrigibilem deponere, mēbrum illud abscindere & huiusmodi, respondetur, quod est sophisma consequētis a Superiori ad suū inferius affirmatiue; a prouisione & remedio cōi ad hanc prouisionē, seu hoc remediū, ac si non esset alia prouisio & aliud remedium. Dicēdū est. n. quod Iesus Christus altioris ordinis remediū reliquit in ecclesia ad repellendum sui proprii uicariū incorrigibile scandalofumque regimen. Ad cuius euidentiā sciendum est, qđ sicut in naturalibus diuina sapiētia inferiora per media, & media per suā premas causas secundas gubernat; ita in supernaturalibus, (inter quę est ordo gratię fidei & ecclesie super illā fundatę,) inferiora per media, & media per supremas cās secundas supernaturales gubernat.

Rursus eū causę effectibus proportionatę sint ut superioribus effectibus superiores causę rñdeāt, & inter causas secundas prouidentia humana ecclesie auctoritate supra inferioris ordinis causa sit, quā oratio, q̄ in supremo ordine scđarū causarū locata est a Deo, (quod ex eo patet, quod tota creatura corporea & incorporea subiecta est illi) & prouisio super papā fidelē sit inter supremos effectus in ecclesia; consequens est, qđ sapientissime Deus disposuit remedium in ecclesia supra fidelē papā, nō prouidentia humanā, cui subiecit reliquū ecclesie, sed orationē. Nec est minus efficax cā secundā oratio ecclesie pro se petens necessaria ad salutē perseueranter, quā prouidentia humana; cum constet qđ cuiuslibet particularis personę oratio pia perseuerās, petēs necessaria ad salutē p se est cā efficacissima, & infallibilis; ut diffusē hęc in tertio contra Gent. a beato Tomā. c. 93. & 96. Vñ si necessarium est ad salutē ecclesie, qđ papa talis auferatur, sine dubio oratio sic conditionata, auferret illum de medio. Et si non est necessarium, qđ auferatur, quid causamur bonū Dñm, qui negat quod uolum⁹, & tribuit qđ nollemus; Si est necessaria eius ablatio, non pōt nō auferri ab eo rogato, qui promissit, quod nihil deesset timentibus eum. Si non est necessaria diuino iudicio, & tamē iudicio humano utilis, & necessaria creditur, cur prapōnis te Deo uolens illū deponere; Tu quis es, qui iudicas alienū seruum; Dño suo

E Opuſc. Caiet. C 2 ſtat,

stat, aut cadit Iesu Christi vicarius. Non dico hoc ego, sed Dominus, qui Lu. 18. docet, quod De^o multo magis quam homo faciet cito vindictam electorum suorum clamantium ad se. Cōstat enim ecclesiam electos claudere, & vindictam hanc, quia ipsi soli Domino reseruata est, ab ipso præ cæteris faciendam. Non dormiet neque dormit, custodiens Israel, qui nauiculæ fluctuanti quarta vigilia noctis ex oratione surgens subuenit: qui a Sennacherib exercitu Ezechiâ liberauit, Assueri cor mutauit, Nabuchodonosor predicatorem suum fecit: Anastasium secundo, oratione ecclesie percussit. Leonē et papam (seu Liberium apud alios) Hilarij orationi subiecit: qui et omnia temporalia bona superadijcienda promissit: qui demum dedit nobis Filium, & omnia donauit cum illo. Sed heu impletū quasi est illud, Putasne filius hominis veniens: inueniet fidem in terram: nam prouisio istius tam excelsæ, & tã efficacis causæ secundæ pro nihilo habetur. Oportet, inquit, prouidentia nostra puniri papam, nō diuine prouidentie soli, & orationib. relinquere. Quare hoc dicunt, nisi quia prouidentia humanam p̄ferunt orationum efficaciam: quare hoc dicant, nisi quia animalis hō non percipit quæ Dei sunt: quare hoc dicunt, nisi quia didicerunt cōfiteri in hōie, & nō in Domino, & ponere carnem brachium suum: Quo fit, vt si incorrigibilis existimetur quandoque papam in propriis vitiis manere, subditi quotidie murmurent de malo regimine, nullum orationis remedium adhiberi procurantes, nisi forte, vt somniant res absque fide, & factō suo adimpleant Scripturas (quod. s. propter peccata populi regnat hypocrita, officio sanctus, animo diabolus) & detur ac conferuetur Rex in furore Domini. Iram enim, & clementiam Dei in manib. orationum nostrarum esse spiritus sanctus in Psalmo testatur, Benedictus Deus, q non amouit orationem meam & misericordiam suam a me. gloss. Quia non est amota oratio: securus esto, quia non auferetur misericordia. Verum ita stolidi sumus, vt nolimus orare vt debem^{us}; & tamen velimus orationis fructum, nolimus seminare, & velimus metere. Aut Christiani non nominemur, aut Christi prouisionē amplectamur: & phreneticū, furiosum, tyrannum, dilaniatorem, dilapidatorem, corruptoremq; Ecclesie (cū cōtingeret talē pessē) superabimus. Sed qui nosmet non superamus nostris orationibus (quia eas non vt decet agimus) quō conqueri possumus, quod aliorū malorum vitā non superamus orationib^{us}, quæ non solum testum nō transeunt, sed nec oratiū capita propria penetrant. Et quod peius est, olim conquerebatur Deus, Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me. Tempore reuelate gratie, nec labiis honoratur: quoniā nihil dī minus intelligibiliter q̄ diuinum officium, nihil tã celeriter perit. **K** nitur, q̄ Missa. Tēpus diuini officii & Missæ, onerosum est valde, loci autē & negotia accommoda secularia distincte dicunt & repetuntur, & absque tēporis mēsurā delectant. Vñ cōcludit, q̄ aut abscissio papæ fidelis & incorrigibilis post humana remedia est in veritate necessaria ad salutem ecclesie: & oratio fit sine intermissione ab ecclesia: & sic habetur certa, & multo celsior, ac efficacior prouisio, quā si autoritas deponendi humanæ esset prouidentie delegata. Aut non est necessaria, vel non fit oratio vt dicitur, & tunc nullus est querelæ locus, si in non necessariis abest prouisio exterminatiua: quā nec humana prouidentia extra veram necessitatem dēret illa vtī auctoritate, si eam haberet, vel si nos ipsi cō-

cesso remedio efficaci nolumus vtī. Quamuis etiā non sit abbreviata manus Domini, vt nō possit saluare citra omnimodam necessitatē: nec aggravatē sint aures eius, vt non exaudiat citra necessitatē, sed iniquitates nostræ sunt, quæ diuidunt inter nos & Deū nostrū, & multas malas actiones in rectoribus nostris procurant: vt Hie. in c. audacter. 8. q. 1. & Gre. 7. q. 1. c. ex merito. dicit. et si contra hoc instetur. Quia oratio cōe est remedium omnib. occurrētib. malis, in hac autē re proprium queritur remediū, sicut in ceteris reb. ultra cōem eam propria assignanda est r̄detur, q̄ sup̄remā causæ quæ sint cæcōes respectu inferiorum, sunt tñ propria respectu superiorum effectuum, & propterea oratio quia est inter sup̄remas causas secundas supernaturales respectu inferiorum est causa cōis: respectu autem summorum effectuum (qualis est exterminatio papæ fidelis, vt potest effectus reseruatus Deo) est causa propria & remedia propria, vltra quod sunt multa alia humana ad minicula quæ scripsit Dominus Io. de Tur. Cre. in li. 2. de Ecclesia. c. 106. Cum his tñ omnib. memento, quod pessimus papa fidelis toleratus a Deo, nō potest totum corpus ecclesie inficere, aut in perniciem ducere, & huiusmodi: vt argumenta autumant in similitudinib. corporū, & huiusmodi. Nam Deus non potest seipsum negare de quo scriptum est, Fidelis Deus, q non permittit vos tentari supra id quod potestis, sed faciet et cum tentatione prouentum.

Ad sextam, quantum ad gesta concilij Constantiniani dictum est, quod concilium perfectum secundum presentem statum Ecclesie potest deponere incertum papam: nullus. n. fuit illo tempore certus papa. quantum ad gesta concilij Basiliensis vniuersalis ecclesie, quæ Eugenium a concilio depositum adorauit, & adoratur vt papam, olim in persona sua, & post in successore Nicolao, quem ipse eodem anno creauerat cardinale, & sic deinceps. Et hæc responsio facti testatur quum deliret, qui papam concilio submittit. Ad priscorum tēporum gesta dī, quod licet multi legantur depositi pontifices summi, aut non erant indubitarii Pōtiffices summi, aut de facto non legitime depositi, sunt, vt in c. 103. secundi libri de ecclesia, dom. Io. de Tur. Cre. manifestat diffusè. Ad auctoritatem glossæ, & pluriū Canonistarū sequentium illam, dī quod glossa est contra textum, quia textus excipit solam hæresim, & ipsa leui rōne mota, extendit ad oē crimen notorium scandalizans incorrigibile: quia. s. contumacia est heresis. Constat. n. quod lato vocabulo contumacia heresis dī, sicut & simonia, nec æquiparanda est verè heresi, quæ mutat statum Christianitatis. Et quāuis glossa quia sobrie loquitur dicens Credo, & c. mereatur veniam, assertores tamen illius documētū super illā se fundantes, quia cōtra antiquam fidei doctrinam tã leuiter mouētur, nescio excusare. Canonistarū autē auctoritas in hac, (quia principaliter est theologica) parua est, nec maior rōne sup̄ qua se fundant, non sic est de auctoritate Sāctorū, q̄ spiritu sancto inspirati loquuti credunt. Rursus s̄m ipsosmet Canonistas, in materia fidei magis stādum est antiquorū, q̄ modernorū auctoritati, licet in his q̄ iuris sunt q̄ro iuniores, tãto p̄spicaciores. Cū igit hæc sit materia fidei (quia immediatū op^o Dei non rōne naturali, sed sola diuina reuelatione scibile, in questione est) consequens est vt sanctorum auctoritas sacra scripture innixa omnibus cōciliis & Theologorū vniuersitatib. ac Canonistis posteriorib. imo quasi modernis ponēda sit.

Ad

Ad septimam ex parte iudicij humani dicitur, quod conditiones iudicij humani sunt duplices; quaedam ex naturali iure, vel diuino determinatae, quaedam a iure positio. Inter quas haec est prima; quia illa quae sunt ex iure positio, non possunt in inuitum Papam exerceri, qui a non subest positio iuri. Illa uero, quae sunt a naturali vel diuino iure, habent et locum in papa. Ex iure autem diuino statuta est forma iudicij humani circa haereticum, ut post primam & secundam monitionem euitetur. ac per hoc (ut dictum est) potest contingere ut papa fidelis nunc, sed bis relapsus deponi possit & debeat. Ex iure etiam naturae est, ut homo videatur quae foris sunt, ac per hoc per actus manifeste haereticos & uerba manifeste heretice cognitae, &c. sic facta & dicta ut humano iudicio corde consentiente facta sunt & dicta, iudicetur quis haereticus. ex ipso quoque; diuino iure est, ut in ore duorum vel trium steterit oes uerbum; ut patet Matt. 18. Et ex iure naturae unicuique contra se creditur si est sani capitis, &c. Vnde non suspectis, &c. testibus conuictus quis de damnata & nota, &c. haereticus iudicabitur. & similiter si sua sponte se confitetur haereticum quauis coram Deo mentiat, iudicabitur haereticus. Ex iure autem positio contumax & perseuerans per annum, si quis alius est eius modi, praesumitur haereticus. Vnde primi duo casus non habent locum in papa, quoniam potest excommuniari, nec iuri positio subiicitur; sed seruanda est lex ab Apostolo Paulo in sacra Scriptura tradita. Similiter si timore mortis certo uel probabili scdm humanum iudicium absque interiori consensu gestis uel uerba haereticalia habuit, non deponitur papa. vnde petrus Apostolus, qui felo uerbo negauit Christum, quia fides eius non defecit, sed charitas (teste Iesu Christo dicente, Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua) conuersus a peccato negationis cum peritio quo perdidit charitatem, confirmatus in instituit fratres suos, non deponendus. Et hoc imitati patres Marcellinum (qui etiam solo exteriori actu peccasse uidetur) deponendum non censue runt dist. 21. nunc autem. Ex casibus autem in quibus propter condones humani iudicij iure diuino uel naturali determinatas papa in corde fidelis, coram ecclesia uero infidelis deponitur, non constituitur alius casus quam casus infidelitatis. Nam nihil refert esse & apparere sufficienter quod ita sit secundum humanum iudicium coram ecclesia, quae non uidet nisi quae foris sunt; nec uerius iudicium ab ecclesia exigit Deus, qui naturam hominis iusque diuinum condidit. Vnde ex his nulla alia subiectio papae ad concilium habetur, sed illa sola quae dicta est, scilicet in casu haereticis proprie sumptae. Et sic, si sit catholicus, papam non iudicat ullus.

C A P. XXVIII.

Sex casuum solutio quod nullo euentu Papa absque sua culpa subest ecclesiae ita quod deponi possit.

VT promissa perficiantur, superest discutere, an in aliquo euentu sine culpa papae, subest papa ecclesiae, seu concilio uniuerso, ita quod possit deponi. Inuenio siquidem notatos sex casus, in quibus ecclesia sine culpa quidem papae, sed non sine causa deponere potest Papam.

Primus est cum coram uniuersali ecclesia testibus comprobaretur, quod papa, qui diu detentus erat a sacrae, iam obiit, & Concilium determinat noui papae electionem: & sic fit, discernendo quod pro bono ecclesiae etiam si uiueret, iste nouus sit papa, potest enim ipsum captiuum sine spe reditus deponere.

A Secundus est, cum propter dispositionem corporalem, (puta dementia,) esset inutilis, & Concilium per eum congregatum, dum sanae mentis esset, discerneret alterum papam creandum.

Tertius est, quando Cardinales oes statim post canonicam electionem Petri in papam morerent; ita quod non possent publicare electionem, tunc ecclesia cum non teneatur istum acceptare, alium eligeret. & sic istum deponet; quia duo simul esse non possunt.

Quartus est, quoniam Cardinales etiam uiuentes non possunt facere fidem de electione sua canonica in unum; ut uidetur accidisse in schismate magno ab Urbano 6. usque ad Marti. 5. tunc ecclesia deponit nolentes renuntiare; ut in concilio Constantiensi factum est.

B Quintus est, quoniam propter communem errorem, aut estimationem subditorum aut ipsorum malitiam generalem; praesumitur quod nunquam praestabunt obedientiam tali qui fuit rite electus in papa, alteri tamen nouiter eligendo parati sunt obedire; ut si forte Gregorius uellet ad unitatem ecclesiae redire, dummodo tolleretur papa iam existens, & nouus rite canonicè crearetur. Et confertur hoc ex autoritate Iuristarum dicentium religiosum profellum posse uxorem ducere pro salute magnae gentis, aut conuersione ad fidem.

C Sextus est, quando papa ueris iuramento uel uoto seipsum ad cessionem obligasset, sed differret adimplere in scandalum populorum putantiu ex tali facto papae, quod nec ipsi uotis aut iuramentis propriis obligantur: ut Io. 23. contigisse uidetur in principio Concilij Constantiensis.

Sed ex nullo euentu concilium posse deponere papam, quamuis ex hoc haberi possit, quod supra dictum est. sed quod euentus locum habent in his, quae humani iuris determinationi subsumunt, non in his, quae solius diuini sunt iuris, (qualis est autoritas immediate a Christo tradita, quae ad depositionem fidelis Pontificis exigitur) examinando tamen singulos, idem apparebit inconcussum permanere.

D In primo itaque euentu de papa captiuo, duo tantum primum retrogrado ordine est, quod nulla existente spe reditus, & nullo patente accessu, potest per Concilium deponi. Quod primitiuè ecclesiae gestis non consonat: quia Petro seruato in carcere, & sine humana spe reditus ac accessu ad eum (quae inter tot milites uinctus catenis, post tot custodias erat) non depositio tractabatur, sed oratio fiebat sine intermissione ab ecclesia ad Deum pro eo: & sic per ecclesiae orationem liberatus est. secundum, quod constituto per testes de morte, licet non ita fuerit, potest eligi alter. Et hoc non aliter verum est, quam quod constituto per testes, quod maritus Marthae mortuus est, licite ipsa Martham uel alteri, filioque generat, & tamen adueniente primo marito, qui solus est uere maritus, redire eam oportet, alioquin adultera esset: sic namque esset in casu hoc, redderetur quippe papae uiuo sponsa sua, etiam non uenienti (quia ubique praesens est) & ex humano errore electus papa cessaret.

In secundo euentu de dementia perpetua, dicitur quod papa non potest deponi: sed si constat de dementia perpetua, cum sit mortuus uita rationali, sed in qua homo est subiectum papatus sine Concilio generali possunt Cardinales procedere ad alterius electionem: ut prope sede vacante in ueritate non minus quam cum sedes uacat per renuntiationem.

In tertio euentu de morte omnium Cardinalium dicitur quod cum ecclesia uideat solum quae foris sunt, si electio papae non constat ecclesiae sufficienter, tunc nul-

Opusc. Caicta.

C 3 lus

lus est papa certus ecclesie, & propterea ecclesia non deponit Papam in foro suo, licet deponat papam in foro conscientie. Hoc autem non solum potest, sed debet ecclesiam facere, ex eo patet, quod ille possit eam decipere dicendo se electum, & tamen non esset. Unde euentus iste & quartus de defectu probationis, nihil aliud inferunt nisi quod papa incertus ecclesie potest deponi: quod gratis conceditur. Sed non est questio de hoc, sed de papa certo: paria enim apud ecclesiam sunt non esse & non apparere.

In quinto euentu rebellionis cois, dicitur quod quia non sunt facienda mala ut eueniant bona, nec periculis humanis subueniendum est usurpatione diuina auctoritatis, nec debent mali ex iniquitate reportare commodum cum iniuria innocentis, non potest papa deponi. Si enim boni faciant quod in se est, & oroni vacent sine intermissione, omnem sollicitudinem suam in eum proficientes, cui est cura de ecclesia, impossibile est ut desit diuinum adiutorium: scriptum est enim. Timete Dominum omnes sancti eius, quoniam nihil deest timentibus eum.

In sexto euentu dilatae cessionis post votum & iuramentum breuiter dicitur, quod licet ipse teneatur ex voto & iuro cedere, Ecclesia tamen non potest ipsum ad hoc cogere iniuriam, quia potestatem coactiuam super fidelem papam non habet. Et bene hic caue, quia non valet argumentum, papa tenetur ad hoc, ergo potest ad illud per ecclesiam cogi. patet namque quod tenetur ad sollicitudinem vigilandum, ad non fornicandum & in finita alia, & tamen non potest cogi ab ecclesia, ut in canone, si papa, dist. 40. patet. Quibus autem scandalum praeberetur de suo periurio & voto facto, & aliis huiusmodi, praeueniens Dominus dixit, Super cathedram Moysi sederunt Scribae & pharisei, quae dicitur facite, secundum vero opera eorum nolite facere.

Et sic patet quod papa ordinaria potestate a Iesu Christo tanta donatus est: cum ipse est institutus vicarius, ut ei Apostoli, ecclesiae singula membra & cois subiecta sit; ipse uero soli ipsi Iesu Christo subiectus uiuat, sic ut in nullo euentu nulloque casu nisi haeresis proprie sumpta iudicari aut deponi possit, nisi ab ipso domino Iesu Christo. Pro cuius fide, ecclesia & apostolica sede, haec ipse donante, scripsi Ro. die xij. Octob. anno salutis 1511. aetatis vero meae 43. Rogoque lectores omnes, ut soli ueritati intenti, passionibus, sectas, paternasque traditiones, casus, voluntarias glossas omnemque nebulam a mentis acie abiciant, & sic censores se exhibeant rectos. Ad Dei, & gloriosae uirginis Mariae, & apostolorum Petri & Pauli laudem & honorem, Amen.

IN SEX CAPITA APOLOGIAE
primae de comparata auctoritate
Papae, & Concilij.

SUMMARIA.

- 1 Examen fundamenti iuris naturae quo communitas ecclesiae supra Papam in potestate exponitur.
- 2 Examen fundamenti iuris diuini, quo etiam communitas Ecclesiae Papa in potestate praefertur, & pro quo Ecclesia sumitur, cum dicitur, Dic Ecclesiae.
- 3 Discussio quid significet Ecclesia, cum dicitur, Dic Ecclesiae.
- 4 An Dominus immediate dedit potestatem iurisdictionis Ecclesiae, & quantam auctoritatem eidem dedit.
- 5 Quomodo Ecclesia habeat potestatem iurisdictionis, quae in uerbis Domini continetur; an scilicet, ratione totalitatis, an ratione partis.

6 Quomodo intelligi possit quod Ecclesia ratione suae totalitatis potest habere et habet quandoque potestatem aliquam iurisdictionis.

TRACTATUS SECUNDI THOMAE
de Vio Caietani Cardinalis, tit. S. Xysti, de Comparata auctoritate Papae & Concilij Apologiae, Pars Prima ad Eundem, in
Sex Capita diuisa.

Prologus in quo ratio, intentio, ordoque operis est.

HARITAS Iesu Christi, sanctaeque eius ecclesiae, reuerendissimus in Christo pater, protector & dominus cogit me uirum piculosum, eneruator ecclesiae potestatis, falsarium, adulatorum atque blasphemum, ad haec quidem exemplum illius sequi, qui cum malediceret non maledicebat: ad obiecta autem contra doctrinam in opusculo de comparatione auctoritatis papae, & Concilij per me edito, tuoque reuerendissime dominationi dicato contentam pro ueritate respondere.

Et licet plura obiecta sint, quae a uiris doctis, (p quibus solis opus illud scripsisse me ibi sum contestatus) facile soluerentur, quia tamen sapientibus & minus sapientibus debitor sumus, qui parati esse debemus omni poscenti nos rationem reddere de ea, quae in nobis est, fidei rationes iuxta obiectorum amplitudinem extendentes sunt. Visus est autem conueniens ordo; si obiectiones iuxta ordinem capitulorum illius libelli afferantur, atque soluantur, erunt siquidem haec uelut commentaria illius. Rogo igitur in primis omnes, ut meminerint sermonis formalis, & subiectae materiae, meditenturque diutius, an tequam sententiam proferant, ne multiplicatis argumentis pro gloria ingenii, res tanta de qua agitur, in disputationem dialecticam, aut et sophisticam deducatur. Et quoniam communia singuli, & radices ramis praeponi debent: ideo & latius secundum vires repetenda sunt rei huiusmodi fundamenta. Sciendum itaque est, quod cum iura positiua ab ecclesiastica sint condita potestate, & in questionem ueretur ipsius auctoritatis ecclesiasticae subiectum, non ex iure positiuo, sed naturali vel diuino, aut utroque ueritas pendet ut ex causa, a positiuo autem iure ut a teste. Et secundum luminis mihi concessi facultatem duo sola sunt fundamenta, alterum iuris naturalis, alterum iuris diuini: in quibus uniuersa moles doctrinae extollentis communitatem ecclesiae supra papam in potestate, sic quod papa sit illi subditus, sustinet, quod si euulsa fuerint, ruent omnia. Primo igitur haec tractanda sunt sex capitulis: deinde sigillatim singulis iuxta propositum ordinem respondendum.

CAPVT I.

In quo fundamentum iuris naturae examinatur.

EX naturali igitur iure stabilitur auctoritas communitatis ecclesiae supra papam in hoc, quod de iure naturae est, quod cois perfecta, & libera est, ad quam spectat providere sibi de principe; & tueri se contra eum quando in destructionem uirtutis potestatis, & cogere, punire, ac amouere illum quando demeretur. Huic enim principio si adiungatur, quod ecclesia uniuersalis est communitas perfecta & libera, & quod ordo gratiae institutus a Iesu Christo non tollit, sed perficit naturam; manifeste concluditur, quod ad ecclesiam uniuersalem spectat providere sibi de papa, & tueri se contra eum, & punire, ac etiam

etiam deponere illū, & uniuersaliter esse supra illū.

Hæc ratio quamuis in cap. 27. soluta sit, ex eo quod Dominus Ecclesiam non reliquit in hoc liberam, alius tamen eadem tractando dicimus, quod natura regiminis cum sit multiplex ex ipso natura fonte (nam quoddam naturaliter in vno, qui est naturale caput cōicationis illius, residet: vt pater in regimine domini: cuius auctoritas, naturaliter in patrefamilias est, quoddam vero naturaliter in ipsa communitate multitudinis manet, vt pater in regimine ciuitatis, secluso omni superaddito dñio) ecclesiasticum regimen cum domesticum & ciuile cōplectatur (iuxta illud Apostoli ad Ephesios quarto, Estis ciues Sanctorū & domestici Dei) ac per hoc alius quid sit, non ex diuine potentie immensitate, nec ex diuina sapientie, iustitie aut bonitatis decenteria (quā nō est impossibile apud Deum oē verbum, nec dedecere Deum potest quicquid vult) qualis nature sit, sed ex ipsa natura facti contemplandum est. Sicut enim domesticum regimen & politicū ex ipsis diffinimus, ita oportet ecclesiasticum regimen naturā ex seipso speculari. Et quā naturalis propagatio regiminis sicut & aliarum rerū, oritur in natura ostēdit, libet inueniri quod ecclesia non a singularibus aut a communitate, sed à capite homogeneo Iesu Christo initium sumpsit originis, perfectionis, & potestatis propter quod ecclesie sic dixit Io. 15. Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. Natura igitur ecclesiastici regiminis ab ipsa sua natiuitate est: non vt in communitate sit nec vt a communitate ad vnum, vel plures deriuetur (quemadmodum accidit in regimine ciuili humano) sed vt in uno certo principe suapte natura sit. Et cum princeps iste vnus atque idem dominus Iesus heri, hodie, & in secula viuat & regnet, secundū naturalis iuris consequentiam oportet, ut ad ipsum principem nō ad communitatem ecclesie spectet in sua absentia ordinare de vicario, non communitatis ecclesie) vt pote serua nata, principandi iure caret, sed ipsius principis naturalis Dñi Cōitatis ecclesie: et hoc ipsum Saluator noster per semetipsum exequi dignitatus est, dū Petrum Apostolum solum instituit suum vicarium post resurrectionem, antequam coelos ascenderet: vt patet Ioānis ultimo. Relinquitur igitur quod sicut princeps ecclesie nō a communitate ecclesie naturaliter auctoritatem habet, ita illius vicarius non ab ecclesia communitate, sed a Iesu Christo auctoritatem naturaliter habet.

Patet ergo primò, quod ecclesie communitas secundum propriam naturam considerata, nō est talis natura, vt ad ipsam spectet prouidere sibi de principe: ac per hoc nec ad ipsā spectat suapte natura punire, deponere, & alia huiusmodi contra principem suum: quia serua (vt dictum est) nata est.

Patet secundò, quod ecclesie communitas secundum propriam naturam sumpta, non est talis natura, vt ad ipsam spectet instituere aut destituere vicarium sui principis, qui vocatur papa. Et si ecclesie communitas potestatem aliquam habet in disponendo de vicario principis, quæcūque sit illa, non habet illam ex sua natura, sed aliunde.

Ex his autem facile patet euulsum esse fundamentum iuris naturalis per potestatem ecclesie supra papam, quoniam falsum assumit dicendo ecclesiam esse communitatem liberam quo ad ius principandi: licet sit summe libera libertate græ, quin potius ex ipso nature iure supposita ecclesie natura, quam Deus illi statuit, oppositum sequi monstratum est.

A Vnde ordo gratie non tollit in ecclesia naturam ordinem, qui ibi natus est esse. Non enim in ecclesia natus est esse ordo talis, vt eius sit ius principatus, & a gratie ordine tollatur: sed in ecclesia ex sua natura natus est ordo talis vt ius principatus sit non in se, sed in domino suo naturali. Et hunc naturæ ordinem in ecclesia, consequens est quod gratia non tollat, sed perficiat: & Iesu Christi sapientia disponens omnia suauiter complectatur.

Facile quoque patet ex hac radice prouenire, quod omnia, quæ inducuntur conuenire alicui corpori mystico ad ius principatus spectantia, non spectant ad cōitatem ecclesie ex sua natura. Dico autem ad ius principatus spectantia, propter ea quæ ad priuatas personas spectant, vt vim vi repellere cum modamine inculpatè tutele, & auferre gladium de manu furiosi, & si quid eiusmodi est, hæc siquidem discernendo non fallimur. Signum autem infallibile seruitutis ecclesie communitatis, quo ad ius principatus est, quod non potest sibi ipsi regimen retinere, nec duobus aut tribus committere: hæc enim posse communitatem liberam, manifestum est. Potest enim & per seipsam regere, potest & triumviratū instituere, & alia huiusmodi, etiam supra Regem quem eligunt, quod ecclesiam non posse manifeste liquet: alioquin posset aut in pluribus simul locare potestatem iurisdictionis papæ, aut officium aliquod supra papam quo ad iurisdictionem & regimen ecclesie instituere in vno vel pluribus suppositis, sic & a talibus nominandis, quod loco ipsius communitatis ecclesiam & papam regeret. Quia igitur naturale ius fundatum supra ecclesie naturam, non instituit ecclesiam supra Iesu Christi vicarium, perferendum est, an aliunde ex iure diuino ecclesie communitas hoc habeat ius.

CAPVT II.

In quo fundamentum iuris diuini examinatur; et pro quo ecclesia sumitur, cum dicitur, Dic Ecclesie.

E T Licet hoc a multis affirmetur, & in Constantiensi atque Basiliensi Concilijs diffinitum sit quod ab ipso principe Iesu Christo ecclesie cōitatus habet immediate potestatem supra papam ipsius principis vicarium, nullibi tamen in sacra scriptura, in qua ius diuinū promulgat, hoc heri asseritur: nisi Mat. 18. vbi Dñus ait, Si peccauerit in te frater tuus, &c. & subdit, Dic ecclesie: & si ecclesiam nō audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. amen dico uobis, quæcūque solueritis super terrā, erunt soluta & in cœlo: & quæcūque ligaueritis super terrā, erunt ligata & in cœlo. In his. n. uerbis patet, quod ecclesie non alicui eius membro (ecclesia enim non aliquod membrum, sed collectionem eorum significat) datum est ut audiat, excommunicet, liget, soluat omnem fratrem: & quæcūque super terram. Pluraliter quippe subiectum est, Quæcūque solueritis ad ostendendam ecclesie auctoritatem.

Ex hoc textu apparet primo, quod ecclesia habet immediate auctoritatem a domino Iesu Christo. Per seipsum quippe hoc dixit ecclesie, non minus quam Petro cum dicit, Pascue oues meas: & Quicquid solueris super terram, &c. Apparet secundo, quod quum vicarius Principis huius sit frater cuiusque fidelis (iuxta illud Matthæi vigesimotertio. Omnes uos fratres estis) quod si peccauerit in me, potest denunciari ecclesie, & procedit secundum subsequentia. Apparet tertio, quia eiusdem potestatis est esse ordinarium iudicem vicarii principis, & aliorum singulorum membrorum ecclesie, & ordinare de illis, quod ex hoc eodē textu ecclesie.

Opuic, Caieta.

C 4 com.

Quid significet Ecclesia cum dicitur dic Ecclesie.

communitas instituta est simpliciter superior ad ordinandū de vicario Dñi & alius ecclesie mēbris.

Hęc ratio quamuis in c. 9. illius libelli multipliciter tractata ac soluta sit, alius tamen & latius (si fieri a me potest) repetenda est: quia hinc omnia pendent. Et quoniam principia cognoscimus ex terminis, examinem⁹ primo quomodo oporteret hic sumi ecclesiam, quā dicitur, Dic ecclesie: & si ecclesiam non audierit, &c. Oportet nanque sermonem hunc verificari de ecclesia, aut vniuersaliter, i. de oī ecclesia: aut singulariter de ecclesia vniuersali, seu de ecclesia simpliciter, aut de aliqua determinata ecclesia, aut de ecclesia indistincte non determinādo hanc vel illam. Cum enim sermo sit de ecclesia in actu audiendi & iudicandi, alius modus esse nō potest, quo de ecclesia hoc verificetur. Oportet em̄ aut omnibus, aut alicui ecclesie, aut toti vniuersali ecclesie competere iudicium hoc a Domino traditum. Et quidem quod non singulariter de sola vniuersali ecclesia sermo sit, ex hoc cōuincitur quod p̄ceptū hoc Dñi de denuntiatione peccātis proximi in me, nō me obligat ad recurrēdū ad vniuersalem Ecclesiam. Nō. n. oportet ut peccante in me fratre meo, & post adhibitos testes in corrigibiliter p̄nitioso, dicam Cōcilio vniuersali ecclesie, ut patet. Et tñ si sermo iste esset de sola vniuersali ecclesia, p̄ceptū Dñi ad hoc obligaret: quia obligat ad dicendum ecclesie vniuersali iuxta hunc sensum. Et set enim sensus, Si peccauerit in te frater tuus, &c. dic ecclesie vniuersali.

Amplius, si in hoc tex. data est potestas ecclesie vniuersali, cum non sit ei data maior intensiue potestas quam Petro, vtrique enim eadē potestas data est, dum vtrique dī, Quodcunque ligaueris vel solueris super terram, &c. quō ecclesie cōmunitas maiorem sibi quā Petro potestatem iurisdictionis vsurpat. Quō rursus Christus æterna sapientia duas equales intensiue potestates in ecclesia absq; tertia supra ambas instituit, mutuo. n. se impediunt: par in parē nō hēat imperiū. q̄io pplexas reliq; oves, vel liberās vt aut obediāt cui uolūt, aut neutri, aut vtriq; p̄cipienti cōtraria simul. Non igitur est sermo p̄sentis textus de sola ecclesia vniuersali.

Et per idem patet, quod non est sermo de ecclesia simpliciter, vt distinguitur contra ecclesiam talē (vt puta Mediolanensem Bononensem, &c.) hoc enim nihil aliud est dicere, quā quod est sermo de ecclesia vniuersali, quod exclusum est. Et quia non est maior rō de vna ecclesia quā de alia: iō patet q̄ non est sermo de aliqua ecclesia determinate, nec de omni collectiue aut distributiue propter p̄dictam rōnem: quia non teneor denuntiare omnib. ecclesiis peccantem in me fratrem: sed sermo est de ecclesia indistincte seu indefinite. Ita q̄ ecclesie datum est iudicium fratris peccantis, nō determinando hanc, vel illam. Et quoniam actiones sunt singularium, & actor sequitur forum rei, determinatur in qualibet ecclesia a fratre peccante, ad ecclesiam, s. fratris peccantis. Ita q̄ sensus literalis illius textus est, Si peccauerit in te frater tuus, dic ecclesie illius: & si illam nō audierit, &c. Et ad hoc proculdubio obligat p̄ceptum absque vilo inconuenienti, & communi animi conceptione ac consuetudine ecclesie roboratur: disponit namque sic intellecta doctrina Dñi omnia suauiter. Nec fallaris male intelligendo ecclesiam peccantis fratris: quā ecclesia illius est non solā sua propria, sed quęcumq; alia iurisdictionem habens super illam, ut patet.

DE hoc rursus vocabulo ecclesie videndum est qd significet in hoc textu, quum dī, Dic ecclesie. Et ne in multitudine expositionum vagi aestimemur, admittatur, ecclesia proprie sumi pro conuocatione, seu collectione fidelium. Aiunt autē isti quod ecclesia hoc in loco significat communitatem fidelium non in seipsis, sed in p̄latis eorum, siue papa intersit, siue non.

Sed quod hic non sit sensus literalis, ex eo patet q̄ in vna & eadem significatione oportet intelligere in hoc textu ecclesie nomen respectu cuiuscunque peccātis ecclesia sit. quum. n. vt ex dictis patet, indistincte dictum sit, Dic ecclesie peccantis fratris (quam ille tenet audire) & non magis de vniuersali quam particulari, aut eōtra oportet uniuocesignificare ecclesiam quā applicat ad vniuersalem, & quā applicat ad particularem, vt patet. Constat autē q̄ cū denuntiāus est frater ecclesie Mediolā. sue ecclesie, nō p̄cipitur a Dño, quod dicat ecclesie illius. i. cōitati, siue episcopus intersit, siue non. Ergo cum p̄cipitur dicendū ecclesie indistincte, non intelligitur communitas, siue caput velit esse, siue non.

Vnde sciendum est, quod licet ex vi, vocabuli, Dic ecclesie, significet, Dic conuocationi, proculdubio fidelium, ex contextu tamen literę (qa subditur Amen dico vobis, quęcunque solueris super terram, &c.) sumitur quod non de quacunque conuocatione fidelium, sed de authoritatiua intelligit: aliqñ conuocatio fidelium Mediolā. sine eius p̄lato hēret a Domino potestātē iudicandi, &c. perinde ergo est, Dic ecclesie, & dic authoritatiua conuocationi. Constat autē inductiue in singulis ecclesiis q̄ authoritatiua conuocatio non est, vbi p̄latus illius conuocationis deest: igit nec authoritatiua conuocatio oīum fidelium est, vbi oīum fidelium pastor & rector, qui est papa, deest oīno, s. tam per se quā per alium. Et est sermo de authoritatiua conuocatione seu ecclesia simpliciter & absolute, & non s. m. quid seu respectu huius, puta papę hñi ei deponēdi, vel electionis futura, &c. inquirimus siquidē nūc superioritātē simpliciter & absolute.

Explanatur autē amplius quod dicimus, s. q̄ in nomine ecclesie in hoc textu clauditur illius ecclesie p̄latus. Quia si non includit p̄latus illius, oportet alterum duorum dicere, aut quod communitas fidelium in ecclesia aliqua particulari habeat ēē inuito episcopo a Domino iurisdictionis potestātē excommunicandi, &c. aut quod non de communitate sit dictum. Dic ecclesie, & similiter q̄ non est ei dictum: Quęcumque solueris super terram &c. Sequela patet quia ecclesie data est autoritas, & si nomine ecclesie intelligit communitas, ipsa communitas velit nolit, episcopi autoritātē hēre: & si non hēt, relinquatur q̄ ipsa non significatur ecclesie nomine, hoc in loco. Primum autē horum affirmari non potest: s. m. igitur est verum. In cuius signum, sacrorum doctorum ei consonat glossa, Dic ecclesie, i. P̄lata. vt capiti conuocationis iuxta etenim sensū ēē ipse, qui est papa, dicere potest crimen alterius ecclesie, id est authoritatiua conuocationi: vt Nicolaus papa 11. q. 3. c. p̄cipue, Lothario regi comminando scribit. Nec obstat, quod ipsemet sit illius caput: quia hoc est per accidens, scilicet, quod denuntians, & p̄latus conuocationis coincidant in vnam & eadē personam. Et si bene contextus euangelii notetur, ubi nūc Dominus authoritatiua conuocationem adhiberi in

in qua ex pluralitate conuocatorum Cōcilij vigor, ex autoritate autem Prælati autoritas iudicij inueniretur. Propter quod etiam conuertit sermonē ab ecclesia ad prælatos: cum n. prius de ecclesia dixisset. Dic ecclesiæ: & si illam non audierit, &c. non subdidit, Amen dico vobis, quicquid soluerit ecclesia super terram: sed subdidit, Amen dico vobis, quicquid solueritis, in sinuans per hoc communi quidem conuocationis concilio correctionem tractandam: Prælatorum autem autoritate soluendū ligandumque (iuxta conclusa) per ecclesiā esse. Pluraliter autem dixit Solueritis, vel propter pluralitatem conuocatorum ad tractandum, & concludendum, vel propter pluralitatem capitum in pluribus ecclesijs, de quibus indistincte dixerat, Dic ecclesiæ.

C A P V T III.

An Dominus per illa verba Matth. 18. dederit immediatē potestatem Ecclesiæ, & quantum ei dederit.

Quamuis autem ex ecclesiæ in hoc textu suppositione, & significatione manifestū sit, quod ad ecclesiam vniuersalem non restringitur præfens litera, sed quod indistincte de ecclesia est sermo: adhuc tamen obscurum remanet: & propterea declarandum, an Dominus immediatē dederit potestatem iurisdictionis ecclesiæ indistincte, & quantā autoritatem eidē dederit. Est autem ratio obscuritatis in primo; quia si Dominus dedit immediatē potestatem iurisdictionis ecclesiæ fratris peccantis in me, quum qualibet ecclesia sit talis, sequitur quod qualibet ecclesia habeat immediatē potestatem iurisdictionis a Domino, quod nō bene sonat: si autem non dedit omni ecclesiæ fratris peccantis in me, quum non sit maior ratio de vna quam de reliqua, nulli dedit in hoc textu: quod non admittitur. Ratio autem obscuritatis in secundo est: quia æqualem potestatem continent verba dicta in hoc textu ecclesiæ, & verba dicta Petro, scilicet, Quæcūque ligaueritis super terrā, erūt ligata & in cælo, & quæcūque solueritis super terrā erūt soluta & in cælo. Non consonat autē æquales esse in ecclesia Dei potestates iurisdictionis non habentes in eadē aliq̄ terram supra se: principatum. n. pluralitas mala est.

Pincipium autem huius claritatis sumendū pu- to a destruetione sensus opinati, vt vel sic veritas eluceat. Dicendū est ergo primo, quod ipsum dominum dare immediatē potestatem illam, Quæcūque solueritis, communitati vniuersalis ecclesiæ repugnat ordini inter papam & ecclesiā: quia, (vt dictum est,) ponit duas æquales intensiue potestates iurisdictionis in ecclesia, non habentes tertiam supra se in eadem ecclesia, a Domino immediatē ordinatas, scō munitatis ecclesiæ vniuersalis, & papæ. Patet sequela ex textu Matth. 16. & Matth. 18. vt dictum est) eadem verba vtrique dicta leguntur. Et licet hoc sit secundum se inconueniens: maius tamē ostenditur, si attendamus quomodo Christus eter- na sapientia, principatum pluralitatem in ecclesia instituit, quomodo mutuo sese impediret due potestates, quō pplexæ essent oues Christi, vt vel libere contraria præcipientibus, vt aut obedirent alteri ad libitū, aut neutri, aut vtrique ad contraria: quod est impossibile. Et quod amplius est, si hæc etiā poneretur data immediatē potestas vniuersali ecclesiæ, vnde sibi potestatem supra papam habentem equalem communitas ecclesiæ videret, cum par in par non habeat imperium. Quum n. potestas intensiue æqua sit qua ratione ecclesia supra papam, quia membrum eius iurisdictionem haberet, quia dictū est, Si peccauerit, &c. Dic ecclesiæ: eadem ratione,

A quia ecclesia est ouile papæ, quia dictū est: Fiet vnū ouile, & vnus pastor, papa supra ecclesiæ communitatē iurisdictionē haberet, aut neuter sup alterū.

Dicendum est secundo, quod ipsum dare immediatē potestatem illam, Quæcūque solueritis, &c. communitati cuiuscunque ecclesiæ, repugnat consuetudini ecclesiæ, & est semper sermo de communitate ecclesiæ, vt aduersarij intelligunt, s. siue prælatus ad sit, siue non omnino. Patet hoc ex communi ecclesiæ cōsuetudine, quia talis communitas inuito suo episcopo, & papa nō potest absolueret & ligare: quæ tamen posset si a Domino immediatē haberet potestatem communitatis cuiuscunque ecclesiæ.

Dicendum est tertio quod ipsum dare immediatē potestatem, Quæcūque solueritis super terrā, erūt, &c. in sua amplitudine, vt sonat cuiuscunque ecclesiæ autorizata proprio capite, nisi cuius proprium caput est papa, repugnat ecclesiæ ordini essentiali, & earum professioni. Ordini quidem: quia si ex hoc loco summa autoritas cuiuscunque ecclesiæ autorizate proprio capite (vt Dominus loquitur) indistincte data asseritur a Dño immediatē oportet dicere duo, primò, quod qualibet ecclesia immediatē habeat autoritatem a Dño. Secūdo, quod qualibet ecclesia habeat æqualem intensiue a Dño potestatem iurisdictionis: quamuis extensiue vna excedat alterā, & vniuersalis ecclesia omnes. Et conuincitur sequela vtriusque; quia ecclesia indistincte, immediatē & inæqualiter datum est, (vt patet in litera & ex dictis, & non magis vni quàm alteri, vt patet ibidem. Et ex hoc sequitur vltimus vtrique pars cōtradictionis, s. quod vna ecclesia est superior simpliciter, & non est superior simpliciter altera. Nam ex eo quod qualibet ecclesia habeat a Domino in suos potestatem, sequitur quod ecclesia vna, puta vniuersalis, est superior simpliciter qualibet ecclesia particulari (vt pote eius membro) ac per hoc potest disponere, & ordinare de illa, & ordinare aliquid de illius potestate, irritando si secus factum fuerit. ex eo vero quod qualibet ecclesia habeat a Domino immediatē potestatem æqualem intensiue, sequitur quod ecclesia vniuersalis nō potest aliqd subtrahere potestati iurisdictionis ecclesiæ particularis: potestas enim data alicui a principe, non potest ab inferiori auferrī. Et consequenter sequitur, quod ecclesia vniuersalis non est simpliciter superior secundum potestatem iurisdictionis respectu ecclesiæ particularis, superioris enim potestatis iurisdictionis simpliciter est posse irritare inferioris actū, si hoc faciat. Reliqua conuenientia quæ sequuntur ex æqualitate intensiue potestatis iurisdictionis in qualibet ecclesia (vt puta quod subditus non tenetur magis vniuersali quàm particulari obedire, quod par in par habet imperium, quod quicquid ab vna fit, a reliqua potest impedi, & reliqua) viris mediocriter doctis relinquo deducenda.

Professione autē ecclesiarum hoc repugnat: quia papa reseruante, vel prohibente, &c. ecclesiæ reliquæ potestatem iurisdictionis in reseruatis prohibitis, &c. se non habere consentitur: quod nō vere dicerēt si illam potestatem a Domino immediatē accepissent. Et est sermo semper in huiusmodi de dare ordinario iure potestatem.

Ex quibus omnibus collige, quum hæc potestas tam ampla soli Petri ecclesiæ conueniat, & hæc verba non soli Petri ecclesiæ dicta sint, quod per hæc verba aut nulla ordinaria potestas iurisdictionis data est, aut non tā ampla vt est illa data petro. Et verè sic est, verba siquidem Dñi manifestè continēt potestatem iurisdictionis in ecclesia (nec hoc vertendū est in

in dubium) sed non continent quod per ipsa data sit a Domino talis potestas, ut discurrendo per singula, & ratione manifestatur. Discurrendo quidem per singula, nam per illud verbum, Dic ecclesie, nulla datur potestas, sed precipitur denuntiatio, perinde, n. est, Dic ecclesie, ac, Dic iudici: ubi pater non dari iurisdictionem, sed precipi denuntiationem. Per illud vero, Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus: quum perinde sit, ac si iudicem non audierit sit tibi sicut ethnicus & publicanus, manifeste patet nullam dari potestatem, sed in casu pertinaciae euitationem illius a Domino iudici. Per illud demum, Amē dico vobis, quecunque solueritis, &c. nullam etiam dari tunc potestatem ex eo patet, quod nec Petro ex eisdem verbis, s. quicquid solueritis, &c. vlla data est tunc potestas, sed post resurrectionem Domini, quum dictū ei est, Pasce oves meas. Rōne autem. Nam potestas iurisdictionis contenta in his Domini verbis, aut est data tūc ecclesie, aut non est data tūc, inter hæc. n. cum cōtradictorie opponantur, non datur medium. Si non, hētur intētum. Si est data tunc ecclesie, ergo cuilibet collationi seu conuocationi fidelium cui ecclesie nomē vere cōuenit, data est a dño immediate potestas illa iurisdictionis: hoc autē spectat ad hæresim pauperum de Lugduno dicentium q̄ ubi sunt fideles congregati in noīe Domini, ibi est p̄s, eo qđ potestas sequitur sanctitatem personæ: solum. n. differt ab eam vnum & multa. Sequela autem patet, quia Dominus indistincte de ecclesia loquens, ad quamcumq; ecclesiam peccantis fratris præceptum sententiamq; extendit. Constat autem collectionem, seu conuocationem fidelium sine prelato aliquo inter eos ecclesie nomen vere habere. Et confirmatur, qđ de talium collectione oporteat istos cōcedere ecclesie ibi dicit: quia quod est, nō fit, & habenti non datur quod habet. si ergo ecclesia per hæc fit habens potestatem, ipsa non hēt illam, ergo illa collectio in sermone est que non habet authoritatem, sed hinc accipit. Et cū non sit maior rō de vna quam de alia, sequitur idem quod prius, s. quod sibi fidelium collectio Domino hinc habuerit authoritatem iurisdictionis. Si dicat, qđ ecclesie nomine totum intelligitur hic collectio fidelium autorizata, tunc currit rō prius dicta de ordine essentiali ecclesiarum. et obstat ipsum dare: quia habenti non datur: & quod est potestatem habens, non fit potestatem habens.

Quia igitur ex prædictis patet, qđ authoritas iurisdictionis in verbis Domini continet: & non est per hæc verba data, dicendum est, quod per hæc verba, Dñs vltra p̄ceptum de correctione fraterna, de denuntiatione illiusque ordine, efficaciam ecclesiasticę potestatis iurisdictionis ad literam expressit per illa verba, Si ecclesiam non audierit, &c. & quecunque solueritis super terram, &c. ostendit. n. tantę efficacie ecclesie eē sentētiā, ut indubie a nobis seruanda, & in cœlo rata sit. Et hoc solum per illa verba Dñs fecit potestatem. n. ecclesie alias supponebat. Et potest admittere, qđ promisit illam per illa verba, Quęcunque solueritis, sed ad vtrumque horum. s. quod potestas supposita est & pmissa facta est, si quęque data est: & similiter quo ad modum, si mediate, vel immediate data est. Petro siquidem, ac per hoc eius ecclesie immediate potestatem dedit post resurrectionem dicens, Pasce oves meas, reliquis vero ecclesiis mediante Petro s̄m cursum ordinarium, quamuis dispensatiue mediantibus aliis Apostolis, quibus potest concedi hoc esse permillum.

Est ergo sensus literalis verborum Domini, quod tanta esset futura ecclesie cuiusque autorizate potestas in sibi subditis ut sic, ut sententia eius & coram hominibus & in cœlo esset valida. Et hic sensus est amplectendus: utpote cui omnia consonant, & series textus, & sensus verborum, ut autoritates Sanctorum, & consuetudo ecclesie, & euitatio omnium inconuenientium, quę omnia propter iam dicta hic & in libello illo prosequenda omitto. Satis enim patere puto hæc, & qđ promissioni Domini sufficiat exhibitio quam mediante Petro ordinarię, & mediantibus aliis Apostolis per viam legationis omnibus ecclesiis fecit.

CAPVT V.

Quomodo Ecclesia habeat potestatem iurisdictionis que in verbis Domini continetur, an scilicet ratione sue totalitatis, an ratione partis.

Quia autem constat ecclesiam, de qua Dominus loquitur, habere potestatem iurisdictionis quantumcumque per illa verba non sit ei data & varijs modis intelligi hoc potest, oportunitū videretur discurrendum, quo potestas iurisdictionis est in Ecclesia.

Sciendum igitur est, qđ dupliciter potest intelligi ecclesiam ad literam cui peccatum fratris peccatis dicendum mandat Dñs habere potestatem iurisdictionis in foro exteriori, (de quo est sermo) iuxta duos modos, quibus de ecclesia, quę quoddam totum significat, aliqui verificatur. Primò, ratione partis: secundò ratione ipsius totalitatis seu totius. Sicut de homine, qui etiam quoddam totū est, dicimus qđ videt, quod audit, &c. & verificatur ratione partis: quia videt per oculū, audit per aurē, &c. & rursus dicimus de eodem, qđ perfectissimum est animalium, quod est animal politicū, & huiusmodi: & verificatur ratione ipsius totius, ut patet. Et quidem qđ de ecclesia ratione partis, (puta, capitis,) verificatur qđ habet potestatem iurisdictionis soluēdi & ligandi in foro exteriori, dubium non est, & sic solum, (ut probabitur amplius,) ad literam verificari potest sermo Euangelii, qđ ecclesia habeat potestatem. Quod autem de ecclesia ratione ipsius totius hoc verificetur, multipliciter imaginari potest.

Primò accipiendo ecclesiam quasi totum homogeneū, i. simili naturę per totum prout ecclesia est collectio fidelium: omnes. n. fideles in quantum fideles, vnus sunt natura. Et sic esset sensus, quod ecclesia, i. collectio fidelium, habet potestatem iurisdictionis, &c. et si in hoc sensu intelligatur, Dic ecclesie, sequitur qđ cum in fide non sit differentia sexus & status, quod ecclesia laicorum & seminarum haberet iurisdictionem in foro exteriori. et tenet sequela, tum quia omnes fideles sunt eiusdem naturę: tum quia si cōtingat in aliqua ecclesia mori clericos omnes, remanet ibi verē ecclesia in hoc sensu, i. collectio fidelium: & consequenter secūdm istam phantasiā illa haberet potestatem ex cōmunicandi. Imo si bene consideretur sumendo ecclesiam, ut totum homogeneum: quoniam fides sola est eius naturę accidit illi toti, quod aliqua ei pars sit status clericalis: quia in illo toto ut sic potestas ponitur. Secundò ergo potest intelligi, sumēdo ecclesiam, ut totū heterogeneum, i. dissimili naturę, prout ecclesia constat ex omnibus membris officialibus (puta episcopo, Sacerdote, Diacono, vel alijs quomodolibet assignandis membris) hoc. n. totum est quasi corpus constans ex oculis, manibus, &c. Et sic esset sensus, Dic ecclesie, i. conuocationi integre membrorum ecclesie. Et si in hoc sensu intelligatur,

ligatur, quod ipsum totum ratione suae totalitatis habet potestatem iurisdictionis, obstat tria, primo quod equalis inter se poneretur in qualibet ecclesia, quoniam una tantum potestas a Domino nominata est, & non magis de vna quam de alia ecclesia, ut patet in litera, & ex antecedentibus. Secundo, quod esset maior intentio potestatis totius ecclesiae, quam illa, quodcumque ligaueris, &c. Et tenet sequela, quod potestas totius ecclesiae ratione suae totalitatis ponitur superior, etiam respectu papatus. Falsitas autem consequentis patet etiam ex verbis Domini eadem verba replicantis, quae Petro dixerat, scilicet Quaecumque solueritis, &c. Tertio, quod non esset data a Christo immediate, Matth. 18. quod tamen est totum fundamentum istorum. Et tenet sequela: quia nunc non erat institutum sacramentum ordinis, quod constat esse institutum simul cum eucharistiae sacramentum, Pridie quam Dominus pateretur. Non igitur dedit Dominus tunc ecclesiae, id est communitati Sacerdotum, Diaconorum & episcoporum (qui inter generalia concilia) potestatem iurisdictionis: quia non erant sacerdotes, nec Diaconi, nec episcopi, nec clerici: non enim autem nil datur. Et si datur, quod Dominus tunc non dedit, sed promissit se daturum in illis verbis, Quaecumque ligaueritis, &c. habeo intentum, quod nullibi in sacra scriptura habetur, quod Dominus per semetipsum immediate ecclesiae communitati potestatem iurisdictionis dedit. Et si instetur: quia quod promissit seruauit: patet responsio, quod non promissit per semetipsum immediate se daturum (ut patet in litera) & ideo non oportet, quod hoc obseruauerit: satis namque fecisset promissioni suae sicut in veritate de facto verificauit illa verba sua mediante Petro in uniuersis ecclesiis. Quia igitur de ecclesiae communitate quomodolibet sumatur, non verificantur ratione suae totalitatis verba Domini Mat. 18. in quibus totum sit fundamentum ex autoritate scripture, tota aduersariorum opinio stat in hoc, quod communitas ecclesiae ratione suae totalitatis habet potestatem immediate a Domino: consequens est ut verba Domini verificentur de ecclesia ratione partium (puta capituli) ut praedictum est. Et propterea communis animi concepitio fidelium est, Dic ecclesiae, id est, Praelato ecclesiastico, ratione cuius ecclesia ipsam potestatem habet.

CAPVT VI.

Quomodo potest (condescendendo multorum sensui) intelligi quod Ecclesia ratione suae totalitatis, habere potest & habet quauis potestatem aliquam iurisdictionis.

Obseruandum Quoque est, ne fallamur, videntes quaeque autoritate iurisdictionis ecclesiasticae in ecclesia ratione suae totalitatis: & pro ea falsa iudicemus praedicta. Non enim docuimus aut docemus non conuenire ecclesiae potestatem quoadque ratione suae totalitatis, sed sic non esse datam ei a Domino Iesu Christo immediate per illa verba Matth. 18. Non nego enim quod episcopi orientales conuenientes possint simul quasi vnum corpus & vnam autoritatem ex suis conficere, sed etiam singulos subiiciendo illi: & sic illa potestas in toto illo corpore ratione suae totalitatis existens, statuet supra illas ecclesias, actusque iurisdictionis exercebit. Sed tamen nihil poterit illa potestas, nisi quod ex potestatibus singulis, & illarum subiectis confurgere potest, propter quod si esset aliquid referuarum Romano pontifici, non posset potestas illa absolueri ab illo.

et similiter omnes uniuersi orbis flati, mortuo summo pontifice, vel sine illo, si conuenirent communicando in vnum corpus, & vnanimes in constituendo, constituerent in tota synodo illa potestatem unam super omnes ecclesias, his tamen exceptis, quae summi pontificis sunt propria. Simili quoque modo, quum papa, cum reliquis praelatis orbis Concilium celebrando simul cum eis constituit, absoluit, damat, &c. communicando cum aliis, quasi unus ex eis facere uideretur. In his enim omnibus & similibus non est aliqua potestas immediate data a domino Iesu Christo ipsi communitati primo: nec est aliqua extranea potestas a potestatibus partialibus, sed velut potestas totalis confurgens ex partialibus. Quemadmodum enim in naturalibus inuenitur differe forma a forma dupliciter, scilicet ut una forma separata ab alia, ut forma solis a formis mixtorum, & ut forma totius a forma partis, ut humanitas ab anima hominis: ita potestas papae differt ab aliis primo modo; & potestas synodi differt ab his ex quibus accumulatur, secundo modo. Et ista potestas in tota synodo per viam communionis seu accumulationis in communi a singulis partibus liberalius vel minus liberaliter, prout partibus & praecipue principi uideretur, qui numquam totam suam auctoritatem accumulare in communi intelligitur, sed quantum ad illa tractanda expedit. In cuius signum non intelligitur, se subiicere synodi potestati coactiue, quantumcumque statutis synodi consentiat, communi bus oibus ecclesiae personis. Et ex hoc patet, quod si tota ecclesia secluso papa, aliquem praeficeret curae ecclesiae, ille esset subditus papae, nec posset a casu papali absolueri, quod non esset, si ecclesia haberet vniuersalem, & plenam potestatem immediate a Christo ratione suae totalitatis, secluso papa. Et similiter papa potest quantum est ex potestatis auctoritate, tollere statuta Concilii generalis, etiam de consensu & autoritate sua facta, quod non esset si ecclesia integra ratione suae totalitatis haberet potestatem uniuersalem, & plenam a Domino Iesu Christo. Ex omnibus autem dictis euulsam iam esse radicem ex iure diuino opinatam potestatis ecclesiae supra papam, liquido apparet.

TRACTATUS SECVNDI

Apologiae secunda pars in nouem & uiginti capita diuisa.

S Y M M A R I A.

- 1 Responsio ad obiectionem contra illud, quod Dominus Ecclesiae regimen sic ordinauit, ut summum Pontificem institueret, a quo via ordinaria in reliquum Ecclesiae potestas deriuaret: & quod Apostolis alijs via praerogationis gratuita potestatem dedit.
- 2 Responsio ad obiectiones contra illud, quod papa est caput vniuersalis Ecclesiae et non solum singulorum membrorum.
- 3 Responsio ad obiectiones contra illud, quod Concilium auctorizatum a papa non est maioris auctoritatis, quam ipse papa.
- 4 Responsio ad obiectiones contra illud, Si communitas Ecclesiae secluso papa haberet potestatem supra papam ecclesiae regimen esse populare.
- 5 Responsio ad obiectiones contra illud, quod papa est supra communitatem totius ecclesiae ex illa auctoritate, Pasce oues meas, & quod papa est pastor vniuersalis ecclesiae, & non solum singularum ouium.